

Algemeen ambtsbericht Nigeria

Datum 27 juni 2018

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Directie Sub-Sahara Afrika Cluster Ambtsberichten (DAF/CAB)

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave	3	
Inleiding.....	5	
1	Landeninformatie	7
1.1	Politieke ontwikkelingen	7
1.2	Veiligheidssituatie.....	13
1.2.1	Noord-Centraal zone (Niger, Kogi, Benue, Plateau, Nasarawa, Kwara en FCT)	14
1.2.2	Noordoost zone (Bauchi, Borno, Taraba, Adamawa, Gombe en Yobe).....	16
1.2.3	Noordwest zone (Zamfara, Sokoto, Kaduna, Kebbi, Katsina, Kano en Jigawa)	19
1.2.4	Zuidwest zone (Oyo, Ekiti, Osun, Ondo, Lagos en Ogun)	20
1.2.5	Zuid-Zuid zone (Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Edo, Rivers).....	21
1.2.6	Zuidoost zone (Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu en Imo).....	23
1.3	Documenten	24
2	Mensenrechten	28
2.1	Juridische context.....	28
2.1.1	Verdragen	28
2.1.2	Nationale wetgeving	28
2.2	Toezicht en rechtsbescherming	29
2.2.1	Toezicht	29
2.2.2	Rechtsbescherming.....	31
2.3	Naleving en schendingen.....	32
2.3.1	Vrijheid van meningsuiting	32
2.3.2	Vrijheid van vergadering en vereniging	34
2.3.3	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	35
2.3.4	Arrestaties, bewaring en detenties.....	37
2.3.5	Bloed- en erekwesties.....	39
2.4	Positie van specifieke groepen.....	39
2.4.1	Leden van oppositie partijen en politieke activisten.....	40
2.4.2	Etnische minderheden.....	40
2.4.3	Religieuze minderheden	41
2.4.4	Vrouwen.....	41
2.4.5	LHBT.....	50
2.4.6	Alleenstaande minderjarigen.....	53
2.4.7	Dienstweigeraars en deserteurs.....	55
3	Vluchtelingen en ontheemden	56
3.1	Ontheemden- en vluchtelingenstroom.....	56
3.2	Opvang in de regio	59
3.3	Activiteiten internationale organisaties	60
3.4	Terugkeer.....	61
4	Mensenhandel	64
4.1	Risico van represailles.....	65
4.2	Risico van strafrechtelijke vervolging	65
4.3	Sociale en maatschappelijke herintegratie	66
4.4	Opvangmogelijkheden.....	66

5	Bijlagen	68
5.1	Geraadpleegde openbare bronnen	68
5.2	Afkortingen.....	75
5.3	Kaart	77

Inleiding

Dit algemeen ambtsbericht beschrijft de situatie in Nigeria voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielerzoekers van personen die afkomstig zijn uit dat land en voor de besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Nigeriaanse asielerzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Nigeria (laatstelijk oktober 2015). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van oktober 2015 tot en met juni 2018.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie uit openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij het onderzoek is onder meer gebruik gemaakt van informatie van verschillende VN-organisaties, niet gouvernementele organisaties (ngo's), de Nigeriaanse overheid, internationale waarnemers, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst.

Ook liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abuja aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In januari 2018 vond een fact-finding missie plaats naar Nigeria. Daar werd gesproken met vertegenwoordigers van bovengenoemde organisaties.

In hoofdstuk een wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek en veiligheidsgebied. Ook wordt aandacht geschonken aan reis- en identiteitsdocumenten.

In hoofdstuk twee wordt de mensenrechtensituatie in Nigeria geschetst. Na een beschrijving van internationale verdragen waarbij Nigeria partij is en een overzicht van de nationale wetgeving, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van de mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van naleving dan wel schending van bepaalde mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen belicht.

In hoofdstuk drie komen de onderwerpen vluchtelingen en ontheemden aan de orde. Ook wordt aandacht geschonken aan de activiteiten van internationale organisaties en terugkeer.

Tot slot wordt in hoofdstuk vier ingegaan op mensenhandel. Daarbij wordt onder andere ingegaan op de sociale en maatschappelijke herintegratie alsmede de opvangmogelijkheden van slachtoffers.

1 Landeninformatie

1.1 Politieke ontwikkelingen

In deze paragraaf worden de belangrijkste politieke ontwikkelingen in Nigeria beschreven sinds het verschijnen van het vorige algemeen ambtsbericht in oktober 2015.

Bij de verkiezingen in 2015 kozen de meeste Nigerianen voor het *All Progressives Congress (APC)*, een verkiezingsoverwinning die een einde maakte aan een regeerperiode van zestien jaar door de *Peoples Democratic Party (PDP)*.

De in 2015 verkozen president Buhari van het APC had tijdens zijn verkiezingscampagne veiligheid, bestrijding van corruptie en bevordering van de economie als beleidsprioriteiten genoemd.¹ De nieuwe regering werd echter onder andere geconfronteerd met protesten in oppositie bolwerken als de Niger Delta. Bovendien had de regering te maken met miljoenen burgers die waren gevlucht vanwege hongersnood en geweld in het noordoosten. Corruptie is in Nigeria wijdverbreid. President Buhari werd verweten dat hij in zijn aanpak van corruptie leden van zijn eigen partij of regering ontzag en dat hij zijn pijlen vooral richtte op politieke tegenstanders.² Gemeten langs de *Corruption Perceptions Index 2017* zijn er weinig substantiële vorderingen geboekt. Deze index laat nog steeds een lage score zien.³ Op economisch terrein ondervond de Nigeriaanse regering tegenspoed door de aanhoudende lage olieprijs en het toenemende verschil tussen de officiële wisselkoers en het bedrag dat op de zwarte markt in Naira's voor US dollars werd neergeteld.⁴

President Buhari werd in de verslagperiode gehinderd door zijn slechte gezondheid, waarvoor hij langdurig werd behandeld in Groot-Brittannië. Er werd zelfs gespeculeerd dat hij zijn ambtstermijn niet kon afmaken.⁵ Tijdens de periodes van afwezigheid werd president Buhari vervangen door vicepresident Yemi Osinbajo.⁶

Uiteraard is de aanhoudende strijd tegen Boko Haram in het noordoosten een belangrijke politieke factor. De president had tenslotte veiligheid beloofd. De Nigeriaanse regering brengt sinds het aantreden in 2015 vooral berichten naar buiten over hoe succesvol het leger is in het bestrijden van Boko Haram. Toch weet

¹ Government of Nigeria on Medium, *Buhari Administration Mid-Term Factsheet (May 2017)*, 19 mei 2017; zie ook het algemeen ambtsbericht Nigeria van oktober 2015.

² UNODC, *Corruption in Nigeria, Bribery: public experience and response*, 2017; Quartz Africa, *The anti-corruption fight of Nigeria's president Buhari has hit close to home*, 31 oktober 2017.

³ Oxford Analytical daily brief, *Nigeria's ruling party will speed up post-Buhari plans*, 2 mei 2017; Transparency International, *Corruption perceptions index 2017*, 21 februari 2018.

⁴ EASO, *EASO Country of Origin Information Report Nigeria Country Focus*, juni 2017.

⁵ Reuters, *Nigeria's Buhari 'feels ready to go home', awaiting doctor's okay*, 12 augustus 2017.

⁶ Verschillende belangrijke beslissingen werden wegens de absentie van de president uitgesteld. Dit werpt zijn schaduw vooruit op de verkiezingen in 2019. Fervente aanhangers van Buhari, voornamelijk moslims uit het noorden, staan afwijzend tegenover Osinbajo, een christen die uit het zuidwesten afkomstig is. Zij vrezen dat Osinbajo in 2019 een gooi wil doen naar het presidentschap en de verkiezingen zal winnen. Een zelfde scenario dat zich ontrolde toen president Goodluck Jonathan, president Umaru Yar'Adua na zijn dood in 2010 opvolgde. Een dergelijk scenario zou strijdig zijn met een min of meer informele afspraak om het presidentschap na twee ambtstermijnen te laten rouleren tussen het overwegend islamitische noorden en het vooral christelijke zuiden. Een praktijk die sinds de terugkeer van democratie in 1999 wordt toegepast om rekening te houden met de delicate etnisch-religieuze balans. International Crisis Group, *Nigeria: growing insecurity on multiple fronts*, 20 juli 2017.

de terreurbeweging nog steeds veelvuldig aanslagen te plegen.⁷ Die aanslagen, onder andere op markten, hebben ook een ontwrichtende werking op de agrarische sector van het land en daarmee op de voedselvoorziening.⁸

Een politieke ontwikkeling die risico's met zich meebrengt voor de veiligheid in Nigeria is de luide roep van afscheidingsbewegingen in het zuidoosten. Waar het in de eerste jaren, na de terugkeer van de democratie in 1999, vooral ging om betrekkelijk onschuldige activiteiten lijken recente ontwikkelingen er op te wijzen dat meer luidruchtige groepen zoals de *Indigenous Peoples of Biafra* (IPOB) de boventoon voeren (zie ook hieronder).⁹ Dit brengt ook het onderwerp van de herstructurering van het staatsbestel weer op de politieke agenda. Verschillende prominente politici en opiniemakers in Nigeria hebben opnieuw gepleit voor een overdracht van federale bevoegdheden aan de staten. Dit alles in een poging om de etnische onrust te stoppen die in het hele land spanningen veroorzaakt.¹⁰ De protesten van een beweging als IPOB, die bestaat uit leden van de Igbo-gemeenschap, hebben bijvoorbeeld geleid tot een tegenreactie van andere etnische en religieuze groepen, met name Hausa, in het noorden van Nigeria. Op 11 juni 2017 publiceerden een aantal jeugdbewegingen uit het noorden (*Arewa youth*) de zogenaamde *Kaduna declaration*. Dit als reactie op de protestbijeenkomst die enkele weken daarvoor door IPOB werd georganiseerd. In deze verklaring werd de Igbo-gemeenschap een ultimatum gesteld het noorden voor 1 oktober 2017 te verlaten. Dergelijke mechanismes van actie en reactie doen herinneringen aan de verschrikkingen uit de burgeroorlog eind jaren zestig, weer herleven.¹¹

In de Niger Delta liet een nieuwe militante beweging, de *Niger Delta Avengers*, van zich horen. Hun doelstelling lijkt vooral gericht op een eerlijkere verdeling van olie opbrengsten.¹²

Ten slotte is ook het al langlopende conflict tussen herders en landbouwers, dat vaak gepaard gaat met veel geweld, een aanhoudende bron van zorg voor de regering. Er zijn aanwijzingen dat dit conflict zich uitbreidt en verscherpt.¹³

Hieronder volgt een beschrijving van een aantal politieke/religieuze bewegingen.

Indigenous People of Biafra

Op 30 mei 2017 was het precies vijftig jaar geleden dat de onafhankelijke Republiek Biafra werd uitgeroepen. De toenmalige onafhankelijkheidsverklaring leidde tot een bloedige burgeroorlog die drie jaar duurde. De opstand werd uiteindelijk neergeslagen. Mede als gevolg van een blokkade van Biafra stierven bijna twee miljoen mensen, de meesten als gevolg van de hongersnood. Een hernieuwd

⁷ Daily Trust, *Boko Haram Kills 1,100 since being 'technically defeated'*, 3 december 2017

⁸ OECD rapport, *Agricultural market activity and Boko Haram attacks in northeastern Nigeria*, september 2017.

⁹ Oxford Analytical daily brief, *'Biafra' protests spur new security risks for Nigeria*, 21 januari 2016; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

¹⁰ Leadership, *Politics, Intrigues Behind Restructuring Debate*, 30 juni 2017; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Een bron meldt dat de discussie in Nigeria over de ordening en structuur van de staat wellicht nooit helemaal is gaan liggen, maar dat het ongemakkelijke gevoel dat Nigerianen hebben bij die structuur, zich de laatste tijd sterker uit, parallel aan de toegenomen aandacht voor de eenheid van het land. De roep om, zoals het heet, herstructurering neemt toe. Vertrouwelijke bron, 25 augustus 2017.

¹¹ This Day, *The Kaduna Declaration, Restructuring and the Rest of Us*, 10 juni 2017.

¹² www.nigerdeltaavengers.org, *Message to the Niger Deltan Child on Children's day*, 27 mei 2017, geraadpleegd op 13 april 2018; Oxford Analytical daily brief, *Nigeria's neo-Biafrans will push renewed rights claims*, 12 juli 2017.

¹³ International Crisis Group (ICG): *Herders against Farmers: Nigeria's Expanding Deadly Conflict*, 19 september 2017; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 25 augustus 2017; De Volkskrant, *Ruzie om koeien en grasland leidt in Nigeria leidt tot conflict dat meer levens eist dan strijd tegen Boko Haram*, 25 juni 2018.

opleven van dit onafhankelijkheidsstreven in de afgelopen jaren wordt onder andere gevoed door de Indigenous People of Biafra (IPOB). Deze pro-Biafra beweging bestaat voornamelijk uit jonge leden van de Igbo-bevolkingsgroep, geboren na de burgeroorlog en zij hebben dus geen herinneringen aan de verschrikkingen die deze oorlog met zich meebracht. Het betreft een groep die zich gemarginaliseerd en genegeerd voelt door de federale overheid.¹⁴ Zij voert onder meer aan dat na het presidentschap van Nnamdi Azikiwe in de jaren '60, geen enkele Igbo is gekozen om het land te leiden.¹⁵ Ook bij de administratieve indeling naar aantal staten is het zuidoosten naar haar zeggen karig bedeed. Alle geopolitieke zones, behalve de Zuidoost zone, kennen zes of zeven staten. De Zuidoost zone kent er slechts vijf. Van het totaal van 774 *Local Government Areas* (LGAs) in Nigeria heeft de Zuidoost zone er slechts 96. Dit heeft gevolgen voor de afvaardiging in de federale regering en de distributie en toekenning van federale middelen aangezien beide worden gebaseerd op het aandeel in de administratieve verdeling van het aantal LGA's.¹⁶

IPOB wordt geleid door Nnamdi Kanu, een Brits-Nigeriaanse politieke activist en directeur van het in London gevestigde radiostation *Radio Biafra*. Hij werd gerekruteerd door de leider van de *Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra* (MASSOB), Uwazuruike, om *Radio Biafra* in Londen te gaan leiden. Nadat hun samenwerking werd beëindigd dook Kanu op als leider van IPOB.

Kanu werd in 2015 opgepakt door de Nigeriaanse overheid die hem onder andere beschuldigde van haatzaaien en het bedreigen van de staatsveiligheid, een misdrijf waar de doodstraf op staat. De rechtbank gelastte tot twee keer hem op borgtocht vrij te laten. Deze uitspraken van de rechtbank werden door de veiligheidsdiensten genegeerd. Uiteindelijk werd Kanu op 25 april 2017 op borgtocht vrijgelaten. In september 2017 werd hij door het leger gearresteerd. Sindsdien is zijn verblijfplaats onbekend.¹⁷ Voorafgaande aan zijn arrestatie was Kanu relatief onbekend maar nadat hij werd opgepakt is zijn naamsbekendheid toegenomen. Het federale hof van Abuja heeft in februari 2018 de advocaat van Kanu gelast zijn cliënt op te roepen voor een rechtszitting.¹⁸

Amnesty International maakt in een rapport van november 2016 melding dat sinds augustus 2015 zeker 150 aanhangers en leden van IPOB door veiligheidstroepen zijn gedood en honderden zijn verwond. Ook zouden volgens het rapport honderden personen willekeurig zijn gearresteerd. Op 30 mei 2016 tijdens de viering van de *Biafra Remembrance Day* kwam het tot een gewelddadig treffen tussen leden van de IPOB en de veiligheidstroepen. De inzet van het leger bij deze openbare bijeenkomst heeft bijgedragen aan het grote aantal slachtoffers. De militairen zijn getraind op

¹⁴ Los Angeles Times, *Biafra, scene of a bloody civil war decades ago, is once again a place of conflict*, 27 november 2016; Een beweging als IPOB kan alleen goed worden begrepen in de context van de geschiedenis van de republiek Nigeria. Nigeria bestaat uit circa 250 etnische groeperingen. Binnen deze 250 groeperingen kunnen drie hoofdgroepen worden onderscheiden de Igbo in het oosten, de Yoruba in het westen en de Hausa Fulani in het noorden. Voor de kolonisatie leefden zij min of meer vreedzaam naast elkaar. Na de onafhankelijkheid voelen sommige bevolkingsgroepen waaronder de Igbo's zich gemarginaliseerd. IPOB is een beweging die opkomt voor de Igbo-bevolkingsgroep. Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; DefenceWeb, *Secessionist leader missing in Nigerian city*, 4 oktober 2017.

¹⁵ Igbo's vormen een grote etnische groep in Nigeria. Andere grote etnische groepen, zoals Yoruba en Hausa, hebben wel presidenten voortgebracht. In het politieke systeem van het land betekent een gekozen politiek vertegenwoordiger uit een bepaalde etnische groep meestal ook bevoordeling van die groep (zeker in de perceptie) Vertrouwelijke bron, 11 april 2018.

¹⁶ Een Local Government Area is een nadere administratieve onderverdeling van een staat; International Crisis Group rapport, *Nigeria: How To Solve A Problem Like Biafra*, 29 mei 2017.

¹⁷ Vanguard, *Tell Nigeria to produce Nnamdi Kanu, IPOB tells UN, UK*, 27 september 2017; Een bron was bekend met zijn verblijfplaats maar wenste deze niet bekend maken, Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

¹⁸ BBC, *Biafran leader Nnamdi Kanu: The man behind Nigeria's separatists 5 mei 2017*; Chatham House, *Calls for Biafran Independence Return to South East Nigeria*, 9 november 2017; Daily Post, *Biafra: Court orders defence counsel, Senator Abaribe to produce Nnamdi Kanu*, 20 februari 2018.

het elimineren van tegenstanders en niet voorbereid op het controleren van een grotendeels vreedzame mensenmassa anders dan met geweld, aldus Amnesty.¹⁹

Lange tijd werd de IPOB beschouwd als een beweging die gewelddoos verzet voorstaat. In september 2017 tijdens de afwezigheid van president Buhari wegens ziekte, deed vicepresident Yemi Osinbajo verwoede pogingen via dialoog en diplomatie met Kanu in gesprek te komen. Na terugkeer van president Buhari werd echter gekozen voor een harde lijn. Zo bestempelde de regering in september 2017 IPOB als 'terroristische groepering'.²⁰ Critici veroordelen de aanwijzing van IPOB als terroristische groepering en laten weten dat IPOB-aanhangers niet bekend staan als gewelddadig en dat de protesten grotendeels vreedzaam zijn geweest. Tijdens de demonstraties gooiden sommige demonstranten weliswaar met stokken en stenen, maar er waren geen meldingen van gewapende confrontaties. In september 2017 werd de militaire operatie *Python dance II* afgekondigd (15 september 2017-15 oktober 2017). De operatie bestond uit onder andere uit het oprichten van extra wegversperringen en het instellen van een avondklok gedurende een aantal dagen. Volgens het leger werden tijdens deze operatie 106 personen opgepakt en wapens in beslag genomen.²¹ Hoewel de operatie volgens de federale regering bedoeld was om de veiligheidssituatie te herstellen in de zuidoostelijke staten zagen aanhangers van IPOB het vooral als een beknotting van hun politieke vrijheid. Die angst werd bevestigd aangezien de verblijfplaats van Kanu en enkele familieleden onbekend is nadat het leger hun huis in Afaraukwu, Umuahia, Abia State had verwoest. Volgens de bron *Chatham House* heeft *Python Dance II* de IPOB-aanhangers eerder aangemoedigd dan dat zij hun tot zwijgen heeft gebracht.²²

Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra

Een andere beweging die streeft naar onafhankelijkheid van zuidoost Nigeria is de *Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra* (MASSOB). Deze beweging staat naar eigen zeggen een vreedzame koers voor.²³ MASSOB bestaat langer dan IPOB. De leider van MASSOB, Ralph Uwazurike, werd verschillende keren door de autoriteiten opgepakt. Zijn populariteit daalde nadat er verdachtmakingen waren dat hij te nauwe banden onderhield met de regering en dat hij 'verraad pleegde' aan de onafhankelijkheid van Biafra. Van warme vriendschap tussen de leiders van MASSOP en IPOB lijkt geen sprake gelet op de forse negatieve kritiek die de leider van MASSOB heeft geuit aan het adres van Kanu's IPOB. Waarnemers dichten MASSOB tegenwoordig geen prominente rol meer toe en de beweging wordt gezien als 'speler die aan invloed heeft verloren'.²⁴

¹⁹ Amnesty International, *Nigeria: 'Bullets Were Raining Everywhere' Deadly repression of pro-Biafra activists* November 2016.

²⁰ Het is goed te beseffen dat elke wens tot afscheiding in de Nigeriaanse context bijzonder gevoelig ligt. De burgeroorlog heeft een enorm politiek trauma opgeleverd. Men kan de reactie van de overheid daar dus niet los van zien. Alles wat daarop zou kunnen wijzen moet volgens de regering in het vroegst mogelijke stadium worden aangepakt. De eenheid van het land, dat sowieso al een probleem is, moet coute que coute behouden blijven. De stappen van IPOB en ook de uitspraken zoals gedaan op Radio Biafra in Londen, worden door de regering met achterdocht gevolgd en dat heeft alles met de burgeroorlog te maken. Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

²¹ Punch, *106 criminals arrested, 26 guns recovered in 'Python Dance' - Army*, 17 oktober 2017; Vanguard, *Operation Python Dance II: One week after*, 23 september 2017; Vanguard, *Operation python dance II: Abia govt slams 3-day curfew, soldiers apologise*, 13 september 2017.

²² Vanguard, *Politics of IPOB containment*, 25 september 2017; Chatham House, *Calls for Biafran Independence Return to South East Nigeria*, 9 november 2017.

²³ Vanguard, *Biafra: MASSOB pledges peaceful anniversary celebration*, 12 september 2016; Vanguard, *Raid on Kanu's home primitive*, 10 oktober 2017.

²⁴ Premium Times, *Abia crisis: MASSOB leader Uwazurike blasts Nnamdi Kanu, IPOB*, 14 september 2017; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Daily Trust, *Biafra: Uwazurike no longer relevant in struggle - MASSOB*, 23 januari 2017. Vertrouwelijke bron, 11 april 2018.

Boko Haram

Voor de ontstaansgeschiedenis van Boko Haram wordt verwezen naar het vorige ambtsbericht van oktober 2015.²⁵

In deze verslagperiode is de terreurbeweging uiteengevallen in diverse facties. In het vorige ambtsbericht is melding gemaakt dat de leider Abubakar Shekau op 7 maart 2015 trouw had gezworen aan de leider van de Islamitische Staat. In dat ambtsbericht wordt ook opgemerkt dat er weinig concrete aanwijzingen bestaan dat er daadwerkelijk operationeel contact bestond tussen Boko Haram en IS.²⁶ In augustus 2016 volgde echter de verklaring van Islamitische Staat dat Abubakar Shekau was vervangen door een nieuwe leider, Abu Musab al Barnawi, de voormalig woordvoerder van Boko Haram en zoon van de oprichter Mohammed Yusuf. Volgens al Barnawi had Shekau de oorspronkelijke leerstellingen van de islam geweld aangedaan door medemoslims te vermoorden en door een luxe leven te leiden. Shekau bleef echter wel actief, met een groep volgelingen hield hij zich schuil in het *Sambisa Forest*. De Nigeriaanse overheid betitelt beide groeperingen overigens nog steeds als Boko Haram.²⁷ Een derde factie wordt geleid door Mamman Nur.²⁸

Over de vraag hoe het uiteenvallen van de beweging in verschillende facties moet worden beoordeeld in het licht van de veiligheidssituatie wordt wisselend gedacht. Een woordvoerder van het Nigeriaanse leger beoordeelt de leiderschapswisseling en het uiteenvallen in facties als 'van geen relevantie'. Volgens hem zou het er op duiden dat Boko Haram zo goed als verslagen is en kan de beweging worden beschouwd als een *fading group*. Anderen wijzen eerder op het feit dat het factionele karakter een wezenlijk kenmerk is van Boko Haram, dat meer een verzameling cellen is, die onder één vlag opereren. Volgens aanhangers van deze laatste theorie zou het te vroeg zijn om nu al te reppen over de teloorgang van de beweging.²⁹ Naar verluidt staan de facties van Abu Musab al Barnawi en Mamman Nur anders dan Shekau een strategie voor waarbij men de lokale bevolking aan zich bindt in plaats van zich van de lokale bevolking te vervreemden door willekeurig geweld.³⁰

De Nigeriaanse regering heeft in de verslagperiode meerdere keren aangekondigd dat Boko Haram 'technisch verslagen' zou zijn. Buiten Maiduguri en enkele andere knooppunten oefent het Nigeriaanse leger en daarmee de Nigeriaanse autoriteiten evenwel geen controle uit over veel grondgebied in het noordoosten, waardoor Boko Haram niet echt onder druk staat en in staat blijft om aanslagen uit te voeren om zoveel mogelijk (burger)slachtoffers te maken. Volgens een vertrouwelijke bron spreken alle niet-Nigeriaanse gesprekspartners hun zorg uit dat het structureel verbeteren van de veiligheidssituatie onvoldoende prioriteit heeft, of in elk geval lijkt te hebben, voor de (federale) Nigeriaanse autoriteiten.³¹

Op 6 mei 2017 werden na onderhandelingen met Boko Haram, 82 van de 276 in april 2014 in Chibok ontvoerde meisjes, overgedragen aan de Nigeriaanse

²⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

²⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

²⁷ US Department of State, *Country Reports on terrorism 2016*, juli 2017; BBC News: *Boko Haram in Nigeria: Abu Musab al-Barnawi named as new leader*, 3 augustus 2016; Premium Times, *Boko Haram's Shekau, group's new leader, al-Barnawi, in war of words*, 5 augustus 2016.

²⁸ Vertrouwelijke bron, 12 oktober 2017.

²⁹ Washington Post, *Boko Haram's internal rift probably isn't good news. Here's why*, 24 augustus 2016

³⁰ Voor een meer uitgebreide analyse van de verschillende facties wordt verwezen naar het rapport van het Combatting Terrorism Center at Westpoint, getiteld *Boko Haram Beyond the Headlines: Analyses of Africa's enduring Insurgency*, uit mei 2018; Vertrouwelijke bron, 12 oktober 2017.

³¹ Vertrouwelijke bron, 12 oktober 2017.

autoriteiten.³² Een relatief succes omdat nog steeds duizenden kinderen in gevangenschap worden gehouden door Boko Haram.³³ De vrijgelaten meisjes waren niet vrij om direct naar hun ouders terug te keren. Zij werden door de autoriteiten naar Abuja gebracht waar zij eerst een medische en veiligheidsscreening moesten ondergaan. Bij een eerdere overeenkomst in oktober 2016 ruilde Boko Haram twintig meisjes voor enkele terroristen. Ook deze meisjes werden niet direct herenigd met hun familie.³⁴ Eerder waren al enkele meisjes ontsnapt en aan het einde van de verslagperiode waren er nog honderd zoek. De meisjes van Chibok kregen internationaal bekendheid door de actie op sociale media met #BringBackOurGirls.

In februari 2018 werd Nigeria wederom opgeschrikt door een ontvoering van naar schatting 110 schoolmeisjes, dit keer in de plaats Dapchi in de staat Yobe. Op 21 maart 2018 werden vrijwel alle meisjes vrijgelaten.³⁵

In paragraaf 1.2 wordt concreet ingegaan op betekenis van Boko Haram in relatie tot de veiligheidssituatie in Nigeria.

Islamic Movement in Nigeria

De *Islamic Movement in Nigeria* (IMN) is een sjiiitische beweging die werd opgericht door Sheikh Ibrahim Al Zakzaky. Hij werd geïnspireerd door de Iraanse revolutie in 1979. Het centrum van de beweging is gevestigd in Zaria gelegen in de staat Kaduna, in de Noordwest zone. Daar vinden ook de meeste, voornamelijk godsdienstige, activiteiten plaats. In december 2015 werden Zakzaky en zijn vrouw opgepakt door de Nigeriaanse autoriteiten. Aanhangers van de *Islamic Movement in Nigeria* zouden een legerkonvooi de doorgang hebben geblokkeerd.³⁶ In de dagen na het aanvankelijke incident zijn door het leger honderden mensen gedood. In een officieel onderzoeksrapport van de deelstaat Kaduna wordt de dood van 349 mensen bevestigd.³⁷

De IMN werd in oktober 2016 verboden door de autoriteiten van de staat Kaduna. Volgens de verklaring van de autoriteiten waarbij de IMN als *unlawful* werd bestempeld maken de aanhangers van de beweging zich al jarenlang schuldig aan gewelddadigheden. Dit leidde tot conflicten met de veiligheidsdiensten. Ook zou de beweging naar het oordeel van de autoriteiten zichzelf als 'parallele overheid' presenteren compleet met een geüniformeerde paramilitaire vleugel. Dit alles in strijd met de Nigeriaanse wetten en grondwet.³⁸ Het verbod van de beweging betekende een vrijbrief voor nog meer geweld door politie tegen aanhangers van de

³² Human Rights Watch, *Nigeria Fails to Protect Freed Chibok Schoolgirls' Privacy Authorities Should Ensure Families' Access to Their Daughters*, 8 mei 2017.

³³ Amnesty International, *Nigeria: Chibok anniversary a chilling reminder of Boko Haram's ongoing scourge of abductions*, 17 april 2017; NRC, *Nigeriaanse regering onderhandelt met Boko Haram, 82 schoolmeisjes vrijgelaten*, 7 mei 2017.

³⁴ The New York Times, *A Long, Slow Homecoming for Chibok Schoolgirls Freed by Boko Haram*, 12 mei 2017;

³⁵ The New York Times, *In Nigeria, Another Mass Kidnapping Stirs Painful Memories and Anger*, 25 februari 2018; Sky news, *110 girls missing after Boko Haram attack on school in Nigeria*, 26 februari 2018; Volkskrant, *Boko Haram laat bijna alle ontvoerde schoolmeisjes vrij: uitgeput maar ongedeerd rennen ze naar hun ouders*, 21 maart 2018.

³⁶ The Guardian, *Human rights groups demand inquiry into Nigerian army raid on Shia Muslims*, 16 december 2016; Washington Post, *Fifty years later, Nigeria has failed to learn from its horrific civil war*, 7 juli 2017

³⁷ Kaduna State of Nigeria, *Whitepaper on the report of the judicial commission of inquiry into the clashes between the Islamic Movement in Nigeria (IMN) and the Nigerian Army (NA) in Zaria, Kaduna state between Saturday 12th and Monday 14th December 2015*, augustus 2016; Sahara reporters, *Zaria Massacre: 347 Shiites Buried In Mass Grave By Nigerian Military, Kaduna State Official Confirms*, 11 april 2016; Washington Post, *Fifty years later, Nigeria has failed to learn from its horrific civil war*, 17 juli 2017; Human Rights Watch, *World Report 2017, events in 2016*, januari 2017; Washington Post, *Fifty years later, Nigeria has failed to learn from its horrific civil war*, 7 juli 2017.

³⁸ Kaduna news online, *Full text order declaring the Islamic Movement in Nigeria an unlawful society*, 8 oktober 2016.

beweging. In enkele andere staten (Kano, Katsina, Kebbi, Plateau en Sokoto) werd het voorbeeld van Kaduna om de beweging te verbieden gevolgd. Human Rights Watch berichtte dat in oktober en november 2016 enkele tientallen aanhangers van de IMN werden vermoord.³⁹

Ondanks herhaalde rechterlijke uitspraken, waarin wordt gelast Zakzaky op vrije voeten te stellen, wordt hij nog steeds vastgehouden door de autoriteiten. Ook aanhangers van de IMN werden opgepakt en vastgehouden.⁴⁰ In januari 2018 protesteerden, onder meer in de hoofdstad Abuja, aanhangers bijna dagelijks en verzochten om zijn vrijlating.⁴¹

De reactie van de autoriteiten op deze beweging kent gelijkenis met de wijze waarop zij IPOB tegemoet treden. Net als IPOB wordt de IMN door de overheid als een veiligheidsdreiging beschouwd. De deelstaatregering van Kaduna - de thuisbasis van de meerderheid van de sjiieten in Nigeria - heeft de groep verboden en deze als een terroristische organisatie betiteld. Volgens Chatham House zouden leden van IMN, net als IPOB, geweldloze protesten hebben gevoerd. De behandeling van hun leider heeft geleid tot woede en demonstraties tegen de staat.⁴²

1.2 Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in Nigeria kent vele dimensies en is complex. Veel Nigerianen voelen zich gemarginaliseerd, zowel op politiek, economisch als sociaal gebied. Dat onbehagen leidde tot een hoog geweldsniveau in het hele land. Het geweld komt in diverse dimensies tot uitdrukking en verschilt van staat tot staat en regio tot regio.⁴³

In 2016 daalde het aantal dodelijke slachtoffers als gevolg van terrorisme met 63%, van 4.940 in 2015 tot 1.832 in 2016. Boko Haram was in 2016 verantwoordelijk voor 762 dodelijke slachtoffers, dat is een daling van 81% in vergelijking met 2015. Deze daling wordt toegeschreven aan de samenwerking van Nigeria met een aantal buurlanden binnen de *Multinational Joint Task Force* (MNJTF, zie ook paragraaf 1.2.2) en de versplintering van Boko Haram in verschillende facties.⁴⁴

De verslagperiode werd gekenmerkt door een aanhoudende strijd van de regering op meerdere fronten. Hoewel in de (westerse) media vooral de strijd tegen Boko Haram wordt uitgelicht zijn er meerdere brandhaarden in het land. Ook de strijd tussen landbouwers en veehouders en het conflict in de Niger Delta doen een beroep op de inzet van veiligheidstroepen.⁴⁵ De grote hoeveelheid conflicten trekt een zware wissel op het overbelaste regeringsleger. President Buhari heeft weliswaar een aantal maatregelen doorgevoerd die op korte termijn effect sorteerden, een duurzame oplossing voor de problemen in het leger vereist echter volgens analisten een uitgebreid hervormingsprogramma.⁴⁶ Het regeringsleger heeft zijn handen vol.

³⁹ Human Rights Watch, *Nigeria: End Repression of Shia Group*, 14 december 2016.

⁴⁰ Premium Times, *Shiite leader, El-Zakzaky, in 'first public appearance since 2015'*, 13 januari 2018. United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) *Annual Report 2018*, april 2018.

⁴¹ Vanguard, *El-Zakzaky: Concerned Nigerians to commence daily protest against alleged Shiites killings*, 16 januari 2018.

⁴² Chatham House, *Calls for Biafran Independence Return to South East Nigeria*, 9 november 2017.

⁴³ SAR Consultancy Security Analysis and Research (January 2016) *Security Information Bulletin Nigeria January 2016*, januari 2016; The Economist Intelligence Unit, *Nigeria's fragile unity is under pressure*, 12 juli 2017.

⁴⁴ Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2017*, 2017 p.24.

⁴⁵ De aanvallen van herders op landbouwers eisten in 2016 meer dodelijke slachtoffers dan het aantal dodelijke slachtoffers door Boko Haram. Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2017*, 2017 p.24.

⁴⁶ Zo werden nieuwe, naar verluidt, 'competente' legerleiders aangesteld en werd het commando centrum voor de strijd tegen Boko Haram verplaatst naar het noordoosten. Crisis Group Africa Report 237, *Nigeria: the challenge*

Er wordt zelfs gesproken van een noodsituatie nu het leger in 28 staten veiligheidstaken heeft overgenomen die grondwettelijk gezien bij de Nigeriaanse politie thuishoren.⁴⁷

Hieronder wordt per geopolitieke zone de veiligheidssituatie besproken. Voor elke geopolitieke zone wordt ter illustratie een aantal incidenten vermeld maar het overzicht is niet uitputtend. Voor een compleet overzicht van incidenten zie onder andere het *Armed conflict Location & Event Data project (ACLED)*.⁴⁸

1.2.1

Noord-Centraal zone (Niger, Kogi, Benue, Plateau, Nasarawa, Kwara en FCT)

De geopolitieke zone Noord-Centraal kent een overlap met het gebied dat ook als *Middle Belt* wordt betiteld.⁴⁹ De Noord-Centraal zone vervult een belangrijke rol in de voedselvoorziening van Nigeria. De veiligheidssituatie in deze zone wordt vooral gekenmerkt door gewelddadige conflicten tussen herders uit het noorden van Nigeria en sedentaire⁵⁰ agrarische gemeenschappen in de centrale en zuidelijke zones. Door klimaatverandering met als gevolg toenemende droogte en verwoestijning zien de herders zich genoodzaakt de routes, die zij met hun vee volgen, te verleggen. Om die reden komen zij steeds vaker in landbouwgebieden en komen in conflict met de lokale bevolking. Deze conflicten zijn de laatste jaren geëscaleerd en breiden zich uit in zuidwaartse richting. Ze bedreigen de veiligheid en de stabiliteit van het land. Deze gewelddadigheden worden in potentie niet minder gevaarlijk geacht dan de opstand van Boko Haram in het noordoosten.⁵¹

De tegenstelling tussen landbouwers en herders wordt vaak geduid als strijd tussen christenen en moslims. De tegenstelling is echter volgens meerdere bronnen vooral economisch en politiek van aard. Economisch omdat het gaat over de strijd om land en politiek vanwege de verleende privileges aan de inheemse bevolkingsgroepen.⁵² In paragraaf 1.3 wordt de problematiek rond deze privileges voor inheemse bevolkingsgroepen nader toegelicht.⁵³

De conflicten in deze regio eisen een hoge tol; duizenden mensenlevens en ook tienduizenden ontheemden. Bijvoorbeeld in de staat Benue, waar herders in 2016 minstens veertien van de 23 Local Government Areas (LGA's) binnenvielen en waar

of military reform, 6 juni 2016; Daily Trust, *How widespread insecurity is overstressing Nigerian army*, 13 augustus 2016.

⁴⁷ Punch, *Nigeria now in state of emergency, says Dogara* 4 juli 2017.

⁴⁸ Armed Conflict Location & Event data project: *Country files, Nigeria* <https://www.acleddata.com/data/acled-version-7-1997-2016/> geraadpleegd, op 28 maart 2018.

⁴⁹ Naast de zes bestuurlijke geopolitieke zones wordt het gebied tussen het noorden en het zuiden van Nigeria aangeduid als *Middle Belt*. Er bestaat geen eenduidigheid over de deelstaten die tot de *Middle Belt* gerekend worden. Afhankelijk van de bron variëren de deelstaten die daartoe gerekend worden. In dit ambtsbericht wordt uitgegaan van de indeling zoals hierna wordt vermeld. *Middle Belt*: een geopolitieke term voor zes staten in Centraal Nigeria te weten Bauchi, Benue, Kaduna, Kaduna, Nasarawa, Plateau en Taraba. Dit gebied heeft de grootste verscheidenheid aan etnische groepen en is historisch gezien ook het meest gewelddadige gebied. Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht*, oktober 2015.

⁵⁰ Gevestigd, zich nederzetten op een vaste verblijfplaats. Staat in tegenstelling tot een nomadenbestaan.

⁵¹ De gewelddadigheden worden onder andere gekarakteriseerd door grootschalige vernielingen van landbouwgebieden en eigendommen, berovingen en verkrachtingen. ACAPS Thematisch rapport: *Nigeria Farmer Fulani herder violence in Benue, Kaduna and Plateau States*, 21 maart 2017; International Crisis Group (ICG): *Herders against Farmers: Nigeria's Expanding Deadly Conflict*, 19 september 2017; United States Institute on Peace (USIP), *Nigeria's New Threat: Guns, Cows and Clashes Over Land. Muslim-Christian Overtones Inflammation Violence Between Herders and Farmers*, 20 april 2017. De Volkskrant, *Ruzie om koeien en grasland leidt in Nigeria tot conflict dat meer slachtoffers eist dan strijd tegen Boko Haram*, 25 juni 2018; Trouw, *Rellen in Nigeria kosten tientallen levens*, 26 juni 2018.

⁵² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015 p.21 en 22

⁵³ UNHCR, *Nigeria: The situation of Indigenes and Settlers*, 19 januari 2018 (COI up to 8 november 2017); United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) *Annual Report 2017*: Voor de goede orde de problematiek rond de certificates of indigeneity geldt niet uitsluitend voor de Noord- Centraal zone.

sprake zou zijn van meer dan 1.200 doden.⁵⁴ De reactie van de (federale) overheid op dit soort gewelddadigheden wordt als weinig doortastend gekenschetst. Zo beschuldigde het *Nigerian Christian Elders Forum* (NCEF) de federale overheid ervan niet daadkrachtig op te treden als het gaat om het gewelddadig treffen, bijvoorbeeld in Agatu, tussen herders en landbouwers die leiden tot de gruwelijke gebeurtenissen.⁵⁵ Ook een andere bron plaatst vraagtekens bij het antwoord van de autoriteiten op dergelijke gepleegde gewelddadigheden door de herders. Een aantal vooraanstaande figuren uit het zuidoosten beschuldigt president Buhari zelfs van partijdigheid in dit conflict. Zij verwijten de president dat hij ongewapende aanhangers van IPOB als terroristen bestempelt maar zwijgt over de gewapende Fulani herders die zich schuldig maken aan moordpartijen.⁵⁶ Het conflict tussen herders en landbouwers dreigt daarmee niet alleen te escaleren maar ook te politiseren.⁵⁷

Agro Rangers Programme

Een initiatief dat door de federale overheid is genomen om het geweld te keren betreft de oprichting van een zogenaamd *Agro Rangers Programme*. Het programma is ontwikkeld om de landbouwers en hun bezittingen te beschermen tegen aanvallen door herders. Het programma behelst onder andere de training van enkele duizenden zogenaamde *Agro Rangers*. Zij zullen door het Nigeriaanse leger worden opgeleid, waarna ze worden ingezet om boerderijen te bewaken en te beschermen. Deze strategie is een initiatief van de minister van Landbouw en Plattelandsontwikkeling en zijn counterpart bij Binnenlandse Zaken en valt onder het *Nigeria Security and Civil Defence Corps* (NSCDC).⁵⁸

Hieronder een overzicht van enkele incidenten in de Noord-Centraal zone, dit is een niet uitputtende opsomming.

- Eind februari-begin maart 2016: mogelijk honderden doden in Agatu (Benue) als gevolg van geweld van herders tegen landbouwers⁵⁹;
- 21 maart 2017: gewapende overvallers hebben tenminste zeventien mensen gedood –merendeels vrouwen en kinderen- nadat zij een boerengemeenschap in de staat Benue waren binnengevallen⁶⁰;
- 9 mei 2017: acht personen zouden zijn vermoord in twee dorpen in Benue door herders⁶¹;

⁵⁴ ACAPS Thematisch rapport: *Nigeria Farmer Fulani herder violence in Benue, Kaduna and Plateau States*, 21 maart 2017; International Crisis Group (ICG): *Herders against Farmers: Nigeria's Expanding Deadly Conflict*, 19 september 2017.

⁵⁵ Daily Trust, *Agatu killings: Christian elders accuse Buhari of talks without actions*, 20 mei 2016; Vanguard, *Agatu: Benue leaders flay Buhari, Army, police, government and others*, 1 april 2016; In 2016 werden in het zuiden van de staat Kaduna circa achthonderd personen gedood als gevolg van dit geweld. ACAPS Thematisch rapport: *Nigeria Farmer Fulani herder violence in Benue, Kaduna and Plateau States*, 21 maart 2017;

⁵⁶ The Guardian, 21 januari 2018, *Buhari partisan over herdsman killings, say South East leaders*, 21 januari 2018.

⁵⁷ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

⁵⁸ *Agro Nigeria, Farmers' security: FG to deploy 3, 000 Agro Rangers Corps to farms and ranches*, 27 april 2017; Het is nog helemaal niet zeker of Nigeria deze kant (inzet *Agro Rangers*) wil opgaan, maar het succes van de Civilian Joint Task Forces (CJTF, zie ook paragraaf 1.2.2) lijkt een argument in de discussie te zijn. Er is echter ook een stroming, die op het niet goed geregelde wettelijke kader van bewapende burgerwachten wijst, en die het risico van een tweede burgerwacht onderstreept. In de Nigeriaanse politiek kunnen dergelijke burgerwachten ook voor andere doeleinden worden aangewend, afhankelijk van betaling. Feitelijk fungeren zij als een soort huursoldaten. Overigens wordt in Taraba (Noordoost zone) ook een alternatieve aanpak uitgetoet. Daar zijn bepaalde gebieden aangewezen als gereserveerd voor grazen, en andere voor het telen van gewassen. Op deze wijze hoopt men beide groepen gescheiden te houden. Wanneer zij elkaar niet op het veld tegen komen, met hun tegengestelde belangen, komen er wellicht ook minder gevechten van. Vertrouwelijke bron, 25 augustus 2017.

⁵⁹ Punch, *Agatu killings and Buhari's moral weakness*, 24 maart 2016.

The Guardian, *Killings carried out by suspected herdsman between 2012 and 2016 according to media reports*, 29 april 2016.

⁶⁰ Al Jazeera.com, *Police: Nigeria market attack kills women, children*, 21 maart 2017.

⁶¹ The Guardian, *8 killed in suspected herdsman attack*, 9 mei 2017.

- 15 oktober 2017: naar verluidt zouden zes herders zijn onthoofd bij een conflict met de plaatselijke Irigwe militie in Plateau⁶²;
- 1 en 2 januari 2018: op nieuwjaarsdag en de dag erna zouden 73 mensen in Benue State zijn vermoord door herders.⁶³
- 14 maart 2018: herders worden verantwoordelijk gehouden voor de moord op 25 dorpingen in de staat Plateau⁶⁴;

1.2.2

Noordoost zone (Bauchi, Borno, Taraba, Adamawa, Gombe en Yobe)

De Noordoost en de Noordwest geopolitieke zones worden als meest onveilig delen van Nigeria beschouwd. De veiligheidssituatie in de Noordoost zone wordt in belangrijke mate beheerst door Boko Haram⁶⁵, deze terreurgroep is vooral actief in de staten Borno, Yobe en Adamawa.⁶⁶

Op het hoogtepunt van de beweging, in augustus 2014, had Boko Haram grote delen van de staat Borno in haar macht. In die periode werd ook het kalifaat uitgeroepen. Een van de verkiezingsbeloftes van President Buhari was dat hij een einde wilde maken aan deze onveilige situatie. Na zijn verkiezing werd de strijd geïntensiveerd.⁶⁷

In december 2015 bestempelde president Buhari de beweging Boko Haram als *technically defeated*.⁶⁸ Dit betekende volgens de president dat de terreurgroep nog slechts met geïmproviseerde explosieven (IED) in staat zou zijn aanslagen te plegen in het *heartland* van de beweging, te weten de staat Borno. 'Conventionele' aanslagen op veiligheidstroepen en bevolkingscentra zouden tot het verleden behoren. Gaandeweg drong het regeringsleger Boko Haram terug.⁶⁹ Toch kon niet worden voorkomen dat Boko Haram vaak dodelijke aanslagen bleef plegen. Volgens analisten organiseerde Boko Haram in begin 2016 haar operaties vooral vanaf het grondgebied van Kameroen. De grensstreek bleek een vruchtbare bodem voor Boko Haram om min of meer ongehinderd aanslagen te plegen. De terreurorganisatie profiteerde daarbij van de gebrekkige communicatie tussen Nigeriaanse en Kameroense militairen. Alle militaire inspanningen ten spijt, ook gedurende het jaar 2016, bleek Boko Haram nog steeds over voldoende slagkracht te beschikken om vele dodelijke terreuraanslagen te plegen, voornamelijk in de Noordoost zone.⁷⁰

De eindejaarsboodschap van 2016 van de president luidde opnieuw dat Boko Haram zou zijn verslagen.⁷¹ Boko Haram bewees echter dat zij ook in 2017 nog steeds in staat bleek tot aanslagen die resulteerden in vele doden en gewonden (zie ook paragraaf 1.1. politieke ontwikkelingen). Alleen al in juni 2017 vielen er meer dan tachtig doden als gevolg van aanslagen. Ook waren er signalen dat Boko Haram nieuwe kampen had ingericht in Borno en Taraba.⁷² De tactiek van grootschalige bombardementen die die door het regeringsleger werden toegepast, hield volgens

⁶² Premium Times, *Plateau Violence: Controversy, a herders accuse natives of beheading 6 members*, 18 oktober 2017.

⁶³ Sahara reporters, *Benue State Buries 73 Killed By Fulani Herdsmen*, 11 januari 2018.

⁶⁴ Sunday Times, *25 killed in fresh clashes in central Nigeria*, 14 maart 2018.

⁶⁵ In dit ambtsbericht wordt de term Boko Haram gebruikt voor alle facties van deze groepering.

⁶⁶ United Nations Development Programme rapport, *National Human Development Report, 2015 Human Security and Human Development in Nigeria*, 12 mei 2016.

⁶⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, 2015.

⁶⁸ BBC.com, *Nigeria Boko Haram: Militants 'technically defeated' - Buhari*, 24 december 2015.

⁶⁹ ACAPS, *Humanitarian overview: an analysis of key crises into 2018*, 30 november 2017, p.31

⁷⁰ SAR Consultancy Security Analysis and Research, *Security Information Bulletin Nigeria January 2016*, januari 2016.

⁷¹ CBS news, *Boko Haram is crushed, Nigeria's president declares*, 24 december 2016;

The Post and Courier, *Nigeria: Boko Haram is crushed, forced out of last enclave*, 24 december 2016.

⁷² International Crisis Group, *Nigeria: Growing Insecurity on Multiple Fronts*, 20 juli 2017.

een vertrouwelijke bron onvoldoende rekening met het feit dat in het conflictgebied ook burgers woonachtig waren, en dat zij ontzien moesten worden. Het aantal burgerslachtoffers dat bij deze aanvalsmethode gevallen is, is volgens sommigen even hoog als het aantal terreurslachtoffers van de groep die het leger bestreed. Ook de verhalen van voormalige gegijzelden van Boko Haram, die in de kampen van de terreurbeweging werden vastgehouden, bevestigen het nietsontziende karakter van de tactiek van het Nigeriaanse leger: grootschalige bombardementen op kampen van de terreurgroep waarin ook de gegijzelden verbleven. De overheid zette met deze tactiek in op het verslaan (vernietigen) van de terroristische tegenstander, maar na herovering van het gebied was een humanitaire ramp van ongekeerde schaal en grootte ontstaan, met als gevolg een hongersnood en grote aantallen ontheemden. De regering, op federaal en deelstatelijk niveau, was hier totaal niet op voorbereid, aldus de voornoemde bron.⁷³

Multinational Joint Task Force

Op 29 januari 2015 trad de *Multinational Joint Task Force*⁷⁴ (MNJTF) officieel in werking nadat de *African Union (AU) Peace and Security Council (PSC)* groen licht had gegeven, oorspronkelijk voor een periode van twaalf maanden.⁷⁵ Op respectievelijk 4 januari 2016 en 29 november 2016 heeft de PSC het mandaat verlengd voor nog eens twaalf maanden, laatstelijk tot 31 januari 2018.⁷⁶ In het jaar 2015 kende de MNJTF de nodige uitdagingen op verschillende gebieden: politiek, financieel, technisch en logistiek. In 2016 was er voor het eerst echt sprake van substantiële operationele activiteiten. In de periode van juni tot november 2016 werd een offensief uitgevoerd rond het Tsjaadmeer en in de staat Borno. Het offensief kreeg de naam *Operation Gama Aiki* ('finish the job' in Hausa). Het betekende gelijktijdige en gecoördineerde militaire actie in Baga (Nigeria), Baga-Sola (Tsjaad), Diffa (Niger) en Mora (Kameroen).⁷⁷ Het resultaat van de operatie werd door een bron als wisselend bestempeld. De samenwerking tussen de landen gaat met horten stoten. Weliswaar heeft men grondgebied kunnen veroveren maar Boko Haram is nog steeds in staat tot het plegen van aanslagen.⁷⁸

Civilian Joint Task Forces (Burgerwachten)

De *Civilian Joint Task Forces (CJTF)* zijn in 2013 opgericht om de Nigeriaanse veiligheidstroepen te ondersteunen in de strijd tegen Boko Haram in het noordoosten van Nigeria en om lokale gemeenschappen te ondersteunen tegen aanvallen van Boko Haram. Deze groep is in de afgelopen jaren uitgebreid en werd in de verslagperiode ook ingezet om veiligheid te waarborgen in de opvangkampen voor ontheemden. Burgerwachten (*vigilantism*⁷⁹) kennen een traditie in de regio rond het Tsjaad-meer. De burgerwachten die tegen Boko Haram werden ingezet begonnen in 2013 in Maiduguri hoofdstad van de staat Borno, het epicentrum van de opstand. Het leger zag al snel de mogelijkheden die burgerwachten boden op het gebied van lokale (taal)kennis, inlichtingen en mankracht en besloten tot het organiseren van deze hulp waarbij zij ook lokale en traditionele gezagdragers

⁷³ Vertrouwelijke bron, 24 mei 2017.

⁷⁴ Een samenwerkingsverband tussen een aantal West-Afrikaanse landen om gezamenlijk op te trekken in de strijd tegen Boko Haram bron: Reuters, *West African leaders mull new force to fight Boko Haram insurgents*, 16 januari 2015

⁷⁵ Institute for Security Studies, *West Africa Report Assessing the Multinational Joint Task Force against Boko Haram*, september 2016; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

⁷⁶ African Union, *Report of the peace and security council on its activities and the state of peace and security in Africa*, 3-4 juli 2017.

⁷⁷ Institute for Security Studies, *Assessing the Multinational Joint Task Force against Boko Haram*, september 2016; Institute for Security Studies, *Can the joint task force against Boko Haram stay the course?* januari 2017

⁷⁸ Voice of America, *Multinational Force Fighting Boko Haram Gets Mixed Results*, 15 juli 2016.

⁷⁹ *Vigilantism*: een beroep doen op niet statelijke actoren om de rechtsorde af te dwingen.

betrokken. De burgerwachten waren van essentieel belang bij het verdrijven van Boko Haram uit de stad, vervolgens werd deze werkwijze over de hele staat uitgebreid. Het concept van burgerwachten wordt ook in andere delen van Nigeria toegepast. Zo meldt de International Crisis Group dat veel deelstaat regeringen in Nigeria inmiddels een vorm van burgerwachten hebben geïntroduceerd bijvoorbeeld in de Niger Delta.⁸⁰

Ronseling

De inzet van burgerwachten kende echter ook een keerzijde. De CJTF heeft naar verluidt in de periode oktober 2015 tot augustus 2017 honderden kinderen, sommige nog maar negen jaar oud, ingezet.⁸¹ Naar aanleiding van deze misstanden zijn de Verenigde Naties onderhandelingen gestart met de Nigeriaanse autoriteiten om deze praktijken te beëindigen. UNICEF heeft inmiddels een overeenkomst/*action plan* gesloten met de CJTF om het rekruteren van kinderen tegen te gaan. Ook Boko Haram heeft op grote schaal kindsoldaten geronseld.⁸²

Boko Haram zet veelvuldig vrouwen en meisjes in voor het plegen van zelfmoordacties. Onderzoek naar operationele en demografische karakteristieken van de zelfmoordaanlagen laat zien dat in de periode van 11 april 2011 tot 30 juni 2017 Boko Haram 434 personen heeft ingezet. Tenminste 56% van deze groep bestond uit vrouwen. Van tenminste 81 personen staat vast dat het kinderen, veelal meisjes, betrof.⁸³

Hieronder volgen enige voorbeelden van incidenten in de Noordoost zone, deze opsomming is niet uitputtend.

- 28 december 2015: veertien vrouwelijke zelfmoord terroristen in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar doodden 25 personen⁸⁴;
- 30 januari 2016: 65 doden na een aanval van Boko Haram op inwoners van Maiduguri. Een ooggetuige heeft tegen persbureau AP gezegd dat de terroristen hutten in brand staken met de bewoners er nog in. Veel mensen zouden hierdoor levend zijn verbrand⁸⁵;
- 27 februari 2016: Kameroense en Nigeriaanse leger doden 92 Boko Haram strijders in gezamenlijke actie in Nigeriaans grensplaatsje Kumshe⁸⁶;
- 16 maart 2016: vijftien doden bij zelfmoordaanslag van Boko Haram op een moskee in Maiduguri⁸⁷;
- 20 augustus 2016: tenminste elf doden bij aanval Boko Haram op dorp Kuburvwa⁸⁸;

⁸⁰ International Crisis Group, *Watchmen of Lake Chad: Vigilante Groups Fighting Boko Haram*, 23 februari 2017; The New York Times Magazine, *Riding With the Nigerian Soldiers Fighting Boko Haram*, 21 juni 2017; International Crisis Group, *Double-edged Sword: Vigilantes in African Counter-insurgencies*, 7 september 2017, p.28

⁸¹ The Guardian, *UN brokers deal to end use of children in Nigeria's battle with Boko Haram*, 20 september 2017; Council on Foreign Relations, blog post, *Buhari Discusses the Future of the Civilian Joint Task Force*, 20 mei 2016.

⁸² UNICEF, *Civilian Joint Task Force in Northeast Nigeria Signs Action Plan to End Recruitment of Children*, 15 september 2017; US Department of State, *Trafficking in Persons report 2017*, 2017, p.306.

⁸³ Combating Terrorism Center at Westpoint, *Exploding stereotypes: The Unexpected Operational and Demographic Characteristics of Boko Haram's Suicide Bombers*, augustus 2017; UN Security Council, *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Nigeria*, 10 april 2017.

⁸⁴ Premium Times, *How 14 suicide bombers descended on Maiduguri to kill dozens*, 28 december 2015

⁸⁵ Reuters, *At least 65 people killed in attack in Nigeria's Maiduguri*, 31 januari 2016; NOS, *Boko Haram doodt 65 mensen in Nigeria*, 31 januari 2016.

⁸⁶ Al Jazeera, *Cameroon: 92 Boko Haram fighters killed in Nigeria*, 27 februari 2016.

⁸⁷ The Guardian, *Nigeria mosque targeted in suicide bomb attack* 16 maart 2016.

⁸⁸ Premium Times *Boko Haram strikes again, kills 11 near Chibok*, 22 augustus 2016

- 28 oktober 2016: tenminste acht doden bij zelfmoordaanslagen, hoogstwaarschijnlijk door Boko Haram, in Maiduguri⁸⁹;
- 16 januari 2017: drie doden bij een zelfmoordaanslag op de Universiteit van Maiduguri, onder wie de directeur van het ziekenhuis van de universiteit⁹⁰;
- 10 februari 2017: zeven soldaten van het regeringsleger komen om het leven als zij in een hinderlaag lopen van Boko Haram⁹¹;
- 30 maart 2017: Bij twee afzonderlijke aanvallen ontvoert Boko Haram 22 meisjes en vrouwen. Vier van de ontvoerde vrouwen behoorden tot een familie van een veehouder die weigerde beschermingsgeld te betalen aan de terroristen⁹²;
- 25 juli 2017: zeker 69 doden, onder wie soldaten en burgers van een olie exploratieteam bij een hinderlaag door Boko Haram in het gebied Magumeri in Borno⁹³;
- 15 augustus 2017: Tenminste dertig personen gedood en meer dan tachtig gewond bij een aanslag door drie vrouwelijke zelfmoordterroristen (hoogstwaarschijnlijk Boko Haram) op een markt in de nabijheid van een ontheemdenkamp in Mandarari⁹⁴;
- 22 oktober 2017, zestien doden in Maiduguri als gevolg van een zelfmoordaanslag⁹⁵;
- 21 november 2017: minstens vijftig doden bij een zelfmoordaanslag door Boko Haram op een moskee in Mubi, een stad in Adamawa⁹⁶;
- 17 januari 2018: een zelfmoordaanslag op een markt in Maiduguri minstens 12 doden. De aanslag is hoogstwaarschijnlijk door Boko Haram gepleegd⁹⁷;
- 1 mei 2018, tientallen doden bij een zelfmoordaanslag in de stad Mubi vermoedelijk door Boko Haram.⁹⁸

1.2.3

Noordwest zone (Zamfara, Sokoto, Kaduna, Kebbi, Katsina, Kano en Jigawa)

Net als in de Noord-Centrale zone speelt ook in de Noordwest zone de problematiek tussen landbouwers en herders. Alleen al in 2016 vielen er in het zuiden van de staat Kaduna naar verluidt minstens achthonderd doden als gevolg van dit conflict.⁹⁹ Het conflict lijkt zich te verscherpen door de verspreiding van lichte wapens. Als oorzaak van de inzet van dergelijke wapens wordt gewezen op een combinatie van de poreuze grens met Niger, het conflict in Mali en Libië plus een tekortschietende verantwoordelijkheid en afwezigheid van veiligheidstroepen.¹⁰⁰ De gevechten worden in de pers en in alledaagse gesprekken vaak aangeduid in termen als strijd tussen christenen en moslims. De strijd is volgens meerdere bronnen echter vooral economisch, namelijk de strijd tussen herders en boeren en politiek van aard (zie ook paragraaf 1.2.1).

⁸⁹ Reuters, *Two suicide bombers kill at least eight in northeast Nigeria's Maiduguri*, 29 oktober 2016.

⁹⁰ Pulse, *A timeline of terror group's attacks in 2017*, 25 juli 2017.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

⁹³ Pulse, *Boko Haram A timeline of terror group's attacks in 2017*, 25 juli 2017.

⁹⁴ CNN.com, *Dozens killed in northern Nigeria triple suicide attack*, 16 augustus 2017.

⁹⁵ Premium Times, *16 killed in Maiduguri suicide bomb attacks*, 23 oktober 2017.

⁹⁶ The Guardian, *Nigeria mosque attack: suicide bomber kills dozens*, 21 november 2017.

⁹⁷ New York Times, *Suicide Bombers Attack Market in Nigeria, Killing at Least 12*, 17 januari 2018

⁹⁸ NRC, *Tientallen doden bij aanslag in noordoosten van Nigeria*, 1 mei 2018.

⁹⁹ ACAPS Thematic report, *Nigeria Farmer-Fulani Herder Violence in Benue, Kaduna and Plateau States*, 21 maart 2017.

¹⁰⁰ BBC.com, *Making sense of Nigeria's Fulani-farmer conflict*, 5 mei 2016; Sinds 2012 heeft Mali te kampen met een crisissituatie. Politieke gewapende groeperingen, waaronder etnische bewegingen, jihadistische groeperingen en transnationale criminele netwerken, strijden om de hegemonie en de controle over smokkelroutes in het noorden. International Crisis Group, *Mali*, februari 2018.

Geweld dat direct het gevolg is van religieuze geschillen komt echter ook in deze geopolitieke zone voor. De beweging *Islamic Movement in Nigeria* heeft zijn oorsprong in Zaria. Daar kwam het in december 2015 tot een gewelddadige confrontatie tussen aanhangers van die beweging en het regeringsleger. (zie ook hoofdstuk 1.1. politieke ontwikkelingen).

Hoewel Boko Haram zich in vooral richtte op aanslagen in de staat Borno vonden er ook aanslagen plaats in Kano.

Hieronder volgen enige voorbeelden van incidenten in de Noordwest zone, dit is een niet uitputtende opsomming.

- 18 november 2015: vijftien doden bij zelfmoordaanslag door Boko Haram op markt in Kano¹⁰¹;
- 12-14 december 2015: Circa 350 mensen werden gedood bij een confrontatie tussen leden van de *Islamic Movement in Nigeria* en het regeringsleger in Zaria in de staat Kaduna (zie ook paragraaf 1.1)¹⁰²;
- 6 april 2016: drie soldaten en twee burgerwachten gedood bij aanval van Boko Haram in de plaats Izige, ook zouden enkele Boko Haram strijders die op de vlucht sloegen zijn gedood¹⁰³;
- 14 november 2016: negen doden bij een botsing tussen deelnemers aan een processie en de politie¹⁰⁴;
- 19 juli 2017: meer dan dertig doden bij een gewelddadig treffen tussen landbouwers en Fulani veehouders in de staat Kaduna¹⁰⁵;
- 26 februari 2018: zeven doden en vijftien gewonden bij een confrontatie tussen christelijke en islamitische jeugd. De aanleiding zou zijn gelegen in gedwongen bekering en het 'daten' van meisjes van het andere geloof.¹⁰⁶

1.2.4

Zuidwest zone (Oyo, Ekiti, Osun, Ondo, Lagos en Ogun)

Op basis van een onderzoek door het *United Nations Development Programme* (UNDP) komt het algemene beeld naar voren dat inwoners van de geopolitieke zones in het zuiden van Nigeria meer veiligheid kennen dan degenen die in het noorden wonen. In dit onderzoek zijn de zes geopolitieke zones met elkaar vergeleken aan de hand van de zogenaamde *composite human security index*. Op basis van dit gewogen gemiddelde komt de Zuidwest zone na de Zuidoost en de Zuid-Zuid zone op de derde plaats. Op het gebied van gezondheid scoort de Zuidwest zone het best, blijkt uit het onderzoek.¹⁰⁷

Net als andere gebieden kent de Zuidwest zone echter ook geweldsuitbarstingen. Het gaat daarbij om botsingen tussen de zogenaamde *cults*¹⁰⁸, politiek geweld en

¹⁰¹ The Guardian, *Young female suicide bombers kill 15 in Nigeria market attack*, 18 november 2015.

¹⁰² Amnesty International, *Nigeria: Military cover-up of mass slaughter at Zaria exposed*, 22 april 2016.

¹⁰³ The Eagle, *Three soldiers die repelling Boko Haram attack*, 6 april 2016.

¹⁰⁴ BBC, *Nigeria Shia pilgrimage clash kills nine in Kano*, 14 november 2016.

¹⁰⁵ Premium Times, *33 killed in latest Kaduna violence – Police*, 19 juli 2017.

¹⁰⁶ Vanguard, *7 killed, houses razed as Christian, Muslim youths clash in Kaduna over inter-faith dating* 27 februari 2018.

¹⁰⁷ United Nations Development Programme, *National Human Development Report, 2015 Human Security and Human Development in Nigeria*, 12 mei 2016.

Composite human security index: Een gewogen gemiddelde op basis van 7 gebieden die elk van belang zijn als het gaat om veiligheid. De volgende gebieden worden in deze index onderscheiden: economie, voedsel, gezondheid, milieu, persoonlijke sfeer, gemeenschap en politiek.

¹⁰⁸ De term *cult* wordt gehanteerd ter aanduiding van een groep waarvan de leden of de activiteiten met een waas van geheimzinnigheid omgeven zijn. Voor meer informatie wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht uit oktober 2015.

georganiseerde misdaad.¹⁰⁹ Om het geweld (onder andere ontvoeringen) te keren hebben de zes gouverneurs van de Zuidwest zone de handen ineengeslagen. Zij besloten een *joint task force* in het leven te roepen om op die manier veiligheid, eigendommen en welvaart van de bewoners van deze geopolitieke zone te garanderen.¹¹⁰ Eerder ondertekende de gouverneur van Lagos de wet die het mogelijk maakt om de doodstraf of levenslange gevangenisstraf op te leggen in het geval van ontvoeringen.¹¹¹

Ontruiming

In oktober 2016 vonden in Lagos ontruiming plaats van aan de waterkant gelegen nederzettingen, waar veelal vissers wonen. Vastgoedontwikkelaars hebben hun oog laten vallen op die grond. De ontruiming vonden plaats in weerwil van rechterlijke uitspraken, aldus de bronnen. Duizenden inwoners van *Otodo Gbame* werden gedwongen hun huizen te verlaten toen de autoriteiten hun woningen in brand staken en vernielden met een bulldozer.¹¹²

Hieronder volgen enige voorbeelden van incidenten in de Zuidwest zone, dit is een niet uitputtende opsomming.

- 19 april 2016: een dode in Osun bij een gewelddadige botsing tussen twee cult groeperingen¹¹³;
- 22 mei 2016: twee doden en zes gewonden bij een aanval waarbij Fulani herders worden verdacht. Het incident vond plaats in de staat Ekiti¹¹⁴;
- 18 september 2017: tenminste zes doden bij een botsing tussen twee cult groeperingen. Het zou gaan om een wraakactie¹¹⁵;
- 8 februari 2018: herders zouden een commandant van de *Special Anti Robbery Squad* (SARS) hebben gedood.¹¹⁶

1.2.5

Zuid-Zuid zone (Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Edo, Rivers)

De veiligheidssituatie in deze regio wordt voornamelijk gedomineerd door het conflict in de olieproducerende Niger Delta (Bayelsa, Delta en Rivers).¹¹⁷

De wereldwijde daling van de olieprijs speelde een belangrijke rol in de economische neergang van Nigeria in 2016. Omdat olie opbrengsten de belangrijkste bron van inkomsten vormen voor Nigeria, voert de overheid op grote schaal veiligheidsoperaties uit als het gaat om conflicten in oliegebieden en sabotage. Dit gaat geregeld gepaard met mensenrechtenschendingen. Dergelijk optreden van de overheid heeft zich in 2016 verspreid over alle olieproducerende staten in Nigeria.¹¹⁸ Deze problematiek kent een lange geschiedenis. Amnesty International publiceerde in november 2017 een rapport waarin zij Shell medeverantwoordelijk houdt voor "moorden, marteling en mishandelingen" in de jaren '90 in Nigeria. Amnesty dringt

¹⁰⁹ EASO, *Country of Origin information report Nigeria Country focus*, juni 2017.

¹¹⁰ Punch, *S'West gobs okay joint task force on security*, 25 juli 2017.

¹¹¹ Daily post.ng, *Billionaire kidnapper, Evans may face death penalty as Governor Ambode signs bill into law*, 21 juni 2017.

¹¹² Amnesty International, *16/17 The State of the World's Human Rights*, januari 2017;

The Guardian, *'Children were sleeping inside': Amnesty urges Nigeria to end bulldozer evictions*, 14 november 2017.

¹¹³ TV continental.com, *One killed as rival cult members clash in Osun*, 19 april 2016.

¹¹⁴ The Guardian, *2 Killed, six injured as suspected Fulani herdsmen attack Ekiti community*, 22 mei 2016.

¹¹⁵ Vanguard, *6 killed, many injured as cultists clash, in Lagos Island*, 19 september 2017.

¹¹⁶ Vanguard, *Herdsmen kill SARS Commander in Oyo*, 8 februari 2018

¹¹⁷ Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de Niger Delta ook staten omvat die officieel niet tot de zuid-zuid geopolitieke regio worden gerekend. Ook de staten Imo, Abia, Ondo, worden tot Niger Delta gerekend. Ministry of Niger Delta Affairs, <http://www.nigerdelta.gov.ng/>, geraadpleegd op 23 oktober 2017.

¹¹⁸ SB Morgen Intelligence Rapport, *A look at Nigeria's security situation*, 19 januari 2017.

ook aan op een strafrechtelijk onderzoek naar de rol van Shell en individuele medewerkers bij het geweld op grote schaal in die periode in Nigeria.¹¹⁹

Niger Delta Avengers

Het jaar 2016 kende de geboorte van een nieuwe militante beweging de *Niger Delta Avengers* (NDA). Deze beweging heeft een aantal aanslagen uitgevoerd op installaties van Shell, Chevron, ENI en de *Nigerian National Petroleum Corporation* (NNCP). Door deze aanslagen daalde de olieproductie en dat viel samen met de dalende olieprijs.¹²⁰ Er bestaat ook een link tussen de NDA en IPOB. De NDA bekritiseert president Buhari namelijk voor het feit dat hij Nnamdi Kanu, leider van de IPOB, al geruime tijd gevangen houdt.¹²¹ De wapenstilstand die door de NDA in augustus 2016 werd afgekondigd zorgde ervoor dat gedurende een groot deel van 2017 geen aanslagen plaatsvonden in de Niger Delta. Op 3 november 2017 heeft de NDA echter verklaard dat zij met onmiddellijke ingang de wapenstilstand heeft beëindigd omdat, naar eigen zeggen, de federale overheid zich niet heeft gehouden aan de afspraken gemaakt tijdens de onderhandelingen.¹²²

Op 23 juni 2016 maakte het leger bekend dat de Joint Task Force *Operation Pulo Shield* werd vervangen door *Operation Delta Safe* (OPDS). Het regeringsleger probeerde met deze operatie vat te krijgen op de uitdagingen die de veiligheidssituatie in de Niger Delta bood. Zo probeerde het leger onder andere illegale olieraffinaderijen te ontmantelen. Nieuwsberichten wijzen er op dat het leger ook begin 2018 nog steeds onder de vlag van deze operatie optrad.¹²³

Presidential Amnesty Programme (PAP)

Deze amnestieregeling die dateert uit 2009 en oorspronkelijk slechts zestig dagen zou duren, was in de verslagperiode nog altijd van kracht. Deze regeling bood strijders in de Nigerdelta de mogelijkheid de wapens neer te leggen in ruil waarvoor ze niet zouden worden vervolgd. Ook werden deelnemers aan de regeling begeleid bij het zoeken naar werk met behulp van onderwijs en rehabilitatie programma's.¹²⁴ Met het aantreden van president Buhari was aanvankelijk de verwachting dat de regeling zou worden beëindigd. Gaandeweg bleek echter ook Buhari bereid het programma te continueren en extra middelen daartoe vrij te maken. Het programma werd verlengd tot december 2017. Ook op de begroting voor 2018 heeft de regering Buhari middelen voor dit amnestieprogramma vrijgemaakt.¹²⁵

Overige geweldsvormen

Naast de conflicten die zijn te herleiden tot olievoorziening in het gebied kent het geweld in de Niger Delta ook vele andere oorzaken: communautaire spanningen, politieke competitie en georganiseerde misdaad. De verschijningsvormen zijn divers:

¹¹⁹ Amnesty International, *A Criminal Enterprise? Shell's involvement in human rights violations in Nigeria in the 1990s*, november 2017; NRC.nl *Amnesty: 'Shell moedigde aan tot geweld in Nigeria'*, 27 november 2017.

¹²⁰ The Guardian.ng, *2016: Nigeria's dismal security situation and the task ahead*, 13 februari 2017.

¹²¹ BBC, *Nigeria arrests 'Avengers' oil militants*, 16 mei 2016

¹²² The Economist intelligence unit, *Niger Delta militants end their ceasefire*, 6 november 2017
Reuters, *Niger Delta Avengers group says ends ceasefire in Nigeria oil hub – website*, 9 november 2017

¹²³ Premium Times, *Nigerian Army destroys 70,000 litres of diesel*, 30 december 2016; Pulse NG, *Operation Delta Safe replaces Pulo Shield*, 23 juni 2016; Premium Times, *Nigerian military announces arrest of suspected killers of British missionary*, 12 januari 2018; The Guardian, *OPDS deploys swamp buggy to rid Delta creeks of illegal refineries*, 15 februari 2018.

¹²⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015.

¹²⁵ Africa Practice, *Nigeria: The long road ahead*, November 2016; Daily Post, *Buhari extends Niger Delta Amnesty until December 2017*, 16 februari 2016; The Cable, news and views unlimited, *Buhari plans amnesty for more Niger Delta militants*, 20 maart 2017. Volgens een internationale waarnemer is de amnestieregeling een spel met tijd, geld en politiek. Het conflict in de Niger Delta is een *businessmodel*. Het conflict genereert geld. De amnestieregeling is op die manier een *self fulfilling prophecy*. Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Premium Times, *#Budget2018: Buhari increases allocation for Niger Delta development*, 8 november 2017.

cultism, piraterij, verkiezingsgeweld, gewapende overvallen en geweld door of gericht tegen militante bewegingen.¹²⁶ Ook ontvoeringen komen regelmatig voor. Criminele bendes ontvoerden vaak burgers om op die manier losgeld te verkrijgen. Zo werden onder andere in juni 2016 in Cross River zeven aannemers van een cementfabriek ontvoerd. Enkele dagen later werden de mannen ongedeerd vrijgelaten.¹²⁷

Hieronder volgen enige voorbeelden van incidenten in de Zuid-Zuid zone, dit is een niet uitputtende opsomming.

- 18 juli 2016: de Niger Delta Avengers eisen de verantwoordelijkheid op voor het opblazen van een oliepijpleiding van Shell in de staat Delta¹²⁸;
- 22 augustus 2016: twee leden van de Niger Delta Avengers werden gedood door de Joint Task Force. De militanten van NDA zouden eerder die maand 4 soldaten hebben gedood bij een militair checkpoint¹²⁹;
- 13 juni 2017: vermoedelijk 4 doden als gevolg van een bloedige strijd tussen drie rivaliserende cult groepen¹³⁰;
- 28 februari 2018: ontvoering van een vooraanstaande persoon (*Chief Mfon Udoessien*) door gewapende mannen.¹³¹

1.2.6

Zuidoost zone (Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu en Imo)

De Zuidoost zone werd in 2016 in een rapport van het *United Nations Development Programme* (UNDP) als meest veilige geopolitieke zone gekwalificeerd.¹³² Zowel naar objectieve maatstaven gemeten als in de perceptie van de inwoners van het gebied scoort deze zone het best op de zogenaamde *composite human security index*.¹³³

Toch kwam het in de verslagperiode ook in deze zone tot geweldsuitbarstingen. Zo leidde de viering van de *Biafra Remembrance Day*, op 30 mei 2016 in de staat Anambra, tot een gewelddadige confrontatie tussen het regeringsleger en aanhangers van IPOB. Deze beweging streeft naar een onafhankelijke staat Biafra (zie ook paragraaf 1.1 politieke ontwikkelingen).

Zoals in de inleiding bij dit hoofdstuk al werd opgemerkt kent iedere geopolitieke zone zijn eigen vormen van geweld. Zo zijn in de Zuidoost zone geweldsincidenten als gevolg van *cultism* en berovingen gebruikelijk.¹³⁴

Hieronder volgen enige voorbeelden van incidenten in de Zuidoost zone, dit is een niet uitputtende opsomming.

- 29 en 30 mei 2016: naar verluidt werden circa zestig aanhangers van de IPOB tijdens een bijeenkomst van deze beweging gedood¹³⁵;

¹²⁶ Partners for Peace Fund, *Niger Delta quarterly conflict trends: april-june 2017*, 24 augustus 2017.

¹²⁷ US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016*, 2017.

¹²⁸ AllAfrica: *Nigeria: Militants Bomb Shell Pipeline in Delta*, 19 juli 2017.

¹²⁹ Al Jazirah news, *JTF kills two suspected members of Niger Delta Avengers*, 23 augustus 2016.

¹³⁰ The Sun news online, *4 die in Cross River cult war*, 13 juni 2017.

¹³¹ Vanguard, *Gunmen kidnap Akwa Ibom monarch*, 28 februari 2018.

<https://www.vanguardngr.com/2018/02/gunmen-kidnap-akwa-ibom-monarch/>

¹³² United Nations Development Programme rapport, *National Human Development Report, 2015 Human Security and Human Development in Nigeria*, 12 mei 2016 <http://www.ng.undp.org/content/nigeria/en/home/library/poverty/national-human-development-report-2016.html>

¹³³ *Composite humansecurity index*: Een gewogen gemiddelde op basis van 7 gebieden die elk van belang zijn als het gaat om veiligheid.

¹³⁴ The Nigerian voice, *Violence in Nigeria: Causes, Effects and Solutions*, 25 april 2016.

¹³⁵ Amnesty, *'Bullets were raining everywhere'. Deadly repression of pro-Biafra activists*, november 2016.

- 31 oktober 2016: een vermeend lid van de *Aye confraternity* werd doodgeschoten door een rivaliserende cult groep in Nkpor, gelegen in de staat Anambra¹³⁶;
- 10 april 2017: protestactie tegen een vermeende rituele moord¹³⁷;
- 27 februari 2018: leden van IPOB verstoren een bijeenkomst van de *Eastern Consultative Assembly* (ECA) waar ook een aantal leiders van de Igbo gemeenschap bij aanwezig waren. Ook werden vernielingen aangericht.¹³⁸

1.3 Documenten

Sinds het vorige ambtsbericht hebben zich geen wijzigingen voorgedaan met betrekking tot de procedures voor de afgifte van reis-, identiteitsdocumenten en geboorteaktes.¹³⁹ Door diverse bronnen werd benadrukt dat de afgifte van reis- en identiteitsdocumenten bijzonder fraudegevoelig is.¹⁴⁰

Identiteitskaart

In het vorige ambtsbericht is toegelicht dat men in Nigeria werkt aan de invoering van een verplichte identiteitskaart.¹⁴¹ Blijkens informatie van de instantie verantwoordelijk voor de uitgifte daarvan, de *National Identity Management Commission* (NIMC), stonden er begin 2018 circa 28 miljoen Nigerianen en buitenlanders met een geldige verblijfsvergunning geregistreerd in de *National Identity Database*. Deze personen hebben allen een zogenaamd *National Identification Number* (NIN) gekregen. De bedoeling is dat het gebruik van dat nummer verplicht wordt gesteld als het gaat om unieke registratie in het publieke en private domein. De NIMC streeft er naar eind 2018 het aantal geregistreerde personen te hebben uitgebreid tot 78 miljoen. Dat betekent overigens niet dat al deze personen ook in het bezit zijn van een identiteitskaart. In het bericht van de NIMC wordt de Nigerianen gevraagd geduld te hebben. De organisatie doet er, naar eigen zeggen, alles aan iedereen van een identiteitskaart te voorzien. Sommige Nigerianen wachten volgens een bron echter al jaren op de afgifte van hun document. De identiteitskaart heeft een geldigheidsduur van 5 jaar.¹⁴² De aanvraag kan online worden gedaan echter men moet in persoon verschijnen op een kantoor van de NIMC voor de afgifte van biometrische gegevens. Er bestaan plannen om het registratie in het buitenland mogelijk te maken voor de diaspora op de Nigeriaanse ambassade in het betreffende land.

Voor het verkrijgen van een *National Identification Number* geldt geen leeftijdseis. Voor het verkrijgen van een identiteitskaart geldt een minimum leeftijd van zestien jaar.¹⁴³

¹³⁶ Vanguard: *Cultist murdered, youths raze houses in Anambra*, 1 november 2016.

¹³⁷ The Sun: *Anambra youths demonstrate over ritual killing*, 10 april 2017.

¹³⁸ Vanguard, *IPOB, MASSOB disrupt Igbo leaders meeting in Enugu*, 28 februari 2018,

¹³⁹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

¹⁴⁰ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

¹⁴¹ Ministerie van Buitenlandse zaken, *Algemeen Ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

¹⁴² National Management Identity Commission, *NIMC enrolls over 28m Nigerians and Legal Residents*, <https://www.nimc.gov.ng/nimc-enrols-over-28m-nigerians-and-legal-residents/> geraadpleegd op 21 februari 2018; Punch *National identity card: Is January deadline by Nigeria Immigration Service feasible?*, 17 augustus 2017; VRW, Belgische ambassade, de heer Ezike, 14 juni 2018.

¹⁴³ National Management Identity Commission, <https://www.nimc.gov.ng/the-e-id-card/> geraadpleegd op 21 februari 2018.

Handelingen die een identiteitsdocument vereisen

Voor het afsluiten van een telefoonabonnement en het openen van een bankrekening dient men zich met een identiteitsdocument te identificeren. Dit geldt ook voor de inschrijving voor een middelbare school en de aankopen van grond (bancair). Dergelijke aankopen vinden echter ook ondershands plaats.¹⁴⁴

Paspoort

In het vorige ambtsbericht is een uitvoerige beschrijving te vinden over de aanvraagprocedure en informatie over de afgifte van het paspoort. Zoals gezegd zijn er geen aanwijzingen dat hierin wijzigingen zijn opgetreden.¹⁴⁵ Er bestaat weliswaar een centrale data base voor elektronische paspoorten, met naar verluidt daarin opgeslagen alle reisdocumenten, maar er bestaat ernstige twijfel aan de betrouwbaarheid daarvan.¹⁴⁶ Blijkens een bron bestaan er plannen de registratie in de *National Identity Base* als voorwaarde te stellen voor de afgifte van een paspoort. Een ambitieus plan gelet op het feit dat begin 2018 pas 28 miljoen Nigerianen en buitenlanders met legaal verblijf geregistreerd stonden. Alleenstaande minderjarigen kunnen niet zelfstandig een paspoort aanvragen. Zij moeten altijd worden vergezeld door een voogd bijvoorbeeld een oom of tante. Indien de voogd niet dezelfde naam draagt als de alleenstaande minderjarige dan moet een bewijs van adoptie worden overgelegd. Dit laatste is een langdurige procedure. In het geval de alleenstaande minderjarige in een weeshuis verblijft dan moet een bewijs van adoptie van de *Nigerian Civil Authority* worden overgelegd. Ook dit is een langdurige procedure.¹⁴⁷

ECOWAS-Certificate

Binnen de ECOWAS-staten bestaat weliswaar vrij verkeer van personen, men dient echter bij het passeren van de landsgrenzen wel te beschikken over een geldig reisdocument. Naast het nationale paspoort kan men ook een zogenaamd *ECOWAS-certificate* aanvragen. Dit document is een erkend reisdocument waarmee men binnen de vijftien ECOWAS-staten kan reizen. Het bezit van het document kan tegelijk met een Nigeriaans nationaal paspoort. Het kan worden aangevraagd bij de *Nigerian Immigration Service* bij het hoofdkantoor in Abuja maar ook in de 774 immigratiekantoren van de lokale overheden. Het *ECOWAS-certificate* is twee jaar geldig en kan met twee jaar worden verlengd. De burgers van de ECOWAS-staten kunnen in Nigeria via de *Nigerian Immigration Service* een *ECOWAS Residence Card* online aanvragen. De *ECOWAS Residence Card* moet na twee jaar worden vernieuwd.¹⁴⁸

Geboorteakten

Vanaf 1 september 1979 tot 1 april 1988 was in Nigeria de *Births and Death (Compulsory) Registration Act* van kracht. Op grond van bovengenoemde wet was iedere lokale overheid (*local government*) in Nigeria tot een officieel registratiegebied verklaard en gold een algemene verplichting voor alle handelingsbekwame personen in het registratiegebied tot het doen registreren van alle geboorten en overlijden.¹⁴⁹

¹⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2018.

¹⁴⁵ Nigerian Immigration Service, *Requirements for obtaining Standard Passport*, <https://immigration.gov.ng/standard-passport/>, geraadpleegd op 15 maart 2018; Een tv-documentaire van het Duitse *Spiegel TV* biedt een inblik in de levendige handel in paspoorten die in Lagos plaatsvindt. *Spiegel TV, Auf der Suche nach Passfälschern, Die Bundespolizei in Nigeria*, 21 november 2017, geraadpleegd op 28 maart 2018.

¹⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

¹⁴⁷ Nigerian Tribune, *No national ID card, no international passport in 2018 –Immigration*, 1 augustus 2017; Vertrouwelijke bron, 18 juni 2018.

¹⁴⁸ Nigerian Immigration Service, *Requirements for obtaining Standard Passport*, <https://immigration.gov.ng/ecowas-travel-certificates/>, geraadpleegd op 23 mei 2018.

¹⁴⁹ Staatscourant, *Vaststelling algemene ambtsberichten inzake legalisatie en verificatie van documenten Besluit van de Minister van Buitenlandse Zaken van 19 december 2002, nr. DPV/DF/142, ter vaststelling van de algemene*

Op 1 april 1988 trad de *National Population Act* in werking. Dat betekende concreet dat de ongeveer zeventuizend lokale overheden, tot dat moment de bevoegde instantie voor de registratie van geboorten, deze bevoegdheid kwijtraakten aan de *National Population Commission*. Dit verlies van bevoegdheid kan echter per lokale overheid op een verschillende datum zijn ingegaan. Sinds 31 oktober 1995 geldt dat geen enkele lokale overheid meer de bevoegdheid heeft geboorten en overlijden te registreren. Uitsluitend de *National Population Commission*, met kantoren in het hele land, heeft sinds die datum die bevoegdheid nog.¹⁵⁰ Slechts bij dertig procent van de kinderen die jaarlijks in Nigeria worden geboren vindt geboorteregistratie plaats. Voor Nigerianen die in het buitenland verblijven geldt dat zij alleen via in Nigeria verblijvende ouders dan wel via een oom of tante die achttien jaar ouder is dan de aanvrager, in het bezit kunnen komen van een geboorteaakte. Voorgenoemde familieleden moeten zich wenden tot de *National Population Commission*, daar moeten zij een geboortecertificaat van het ziekenhuis kunnen overleggen.¹⁵¹

Voor een aanvraag voor een *Sworn affidavit* moet een Nigeriaan die in het buitenland verblijft een beroep doen op zijn ouders dan wel een oom of tante die achttien jaar ouder is dan de aanvrager. Zij kunnen via een rechtbank een leeftijdsverklaring (*Sworn Affidavit*) verkrijgen en vervolgens een verklaring vragen bij de *National Population Commission*. Ook dan geldt dat zij bij deze laatstgenoemde instantie een geboortecertificaat van het ziekenhuis moeten overleggen.¹⁵²

Certificate of indigeneity

In de Nigeriaanse grondwet wordt benadrukt dat bij de samenstelling van de federale regering en uitvoerende diensten, rekening wordt gehouden met het federale karakter van Nigeria. Dit betekent dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met een evenredige vertegenwoordiging van de verschillende (inheemse)bevolkingsgroepen. Om die reden is ook een *Federal Character Commission* in het leven geroepen. De gewenste federale afspiegeling leidt in de praktijk tot problemen bij de vaststelling of een inwoner van een staat als inheems (*indigene*) moet worden aangemerkt. Nigerianen moeten namelijk *indigene* zijn om in aanmerking te komen voor bepaalde economische en politieke voordelen bij zowel

ambtsberichten inzake legalisatie en verificatie van documenten, afkomstig uit Ghana, India en Nigeria, 24 december 2002.

¹⁵⁰ Dit brengt met zich mee dat geboorten die voor 1 september 1979 hebben plaatsgevonden en waarvan – omdat er destijds nog geen algemene registratieplicht bestond – nooit aangifte is gedaan, thans door geen enkele instantie meer kunnen worden geregistreerd. Ten aanzien van die geboorten kan aan de NPC een verklaring worden gevraagd (een zogenaamde *NPC covering letter*), die tezamen met een bij het hooggerechtshof van de desbetreffende deelstaat – waar de betrokken persoon is geboren – afgelegde beëdigde verklaring (een zogenaamde *affidavit of age declaration* ook wel genoemd *sworn affidavit of age declaration*) omtrent de desbetreffende geboorte kan dienen als geboortebewijs. Een dergelijke NPC-verklaring strekt ertoe aan te geven dat de geboorte van betrokkene naar eigen zeggen nooit is geregistreerd en dat de NPC daarom adviseert af te gaan op het bijbehorende *affidavit of age declaration*. Het *affidavit of age declaration* dient te worden afgelegd door een van de ouders. Indien de ouders zijn overleden dient een volwassene naast familielid van betrokkene deze beëdigde verklaring af te leggen. In deze verklaring dient de relatie tussen de declarant en betrokkene, de namen van beide ouders, en de plaats en datum van geboorte van betrokkene te zijn opgenomen. Het *affidavit of age declaration* kan alleen worden gebruikt indien er geen wettelijke registratie van de geboorte heeft plaatsgevonden. De sinds 31 oktober 1995 bestaande onbevoegdheid van de *local governments* tot het registreren van geboorten heeft geen afbreuk gedaan aan hun bevoegdheid tot het afgeven van gewaarmerkte afschriften (*certified true copies*) van registraties die in het verleden bij de desbetreffende *local government* hebben plaatsgevonden. Staatscourant, *Vaststelling algemene ambtsberichten inzake legalisatie en verificatie van documenten Besluit van de Minister van Buitenlandse Zaken van 19 december 2002, nr. DPV/DF/142, ter vaststelling van de algemene ambtsberichten inzake legalisatie en verificatie van documenten, afkomstig uit Ghana, India en Nigeria, 24 december 2002.*

¹⁵¹ US Department of State, *Human Rights Situation 2016, 2017*; allAfrica Nigeria: *Unicef Tasks Nigeria On Birth Registration* 14 augustus 2017; Vertrouwelijke bron, 14 juni 2018.

¹⁵² Vertrouwelijke bron, 14 juni 2018.

de federale als de staats- en lokale overheid. Het kan bijvoorbeeld gaan om het verkrijgen van een baan of het zich verkiesbaar kunnen stellen voor een politieke functie. Wat iemand inheems maakt, is echter niet formeel gedefinieerd, waardoor ambtenaren op een lokaal niveau zelf kunnen beslissen hoe *indigeneship* moet worden toegewezen en aan wie zij een *certificate of indigeneity* afgeven. Deze ambtenaren hebben daarbij echter een grote mate van discretionaire bevoegdheid wat in de praktijk kan leiden tot discriminatie van bepaalde bevolkingsgroepen.¹⁵³

Vaststelling identiteit

Diverse bronnen bevestigen dat Nigeriaanse identiteitsdocumenten, ook authentieke documenten, geen garantie vormen voor het vaststellen van de juiste identiteit van de persoon in kwestie. De volgende omstandigheden worden daartoe als belangrijkste oorzaak aangedragen¹⁵⁴:

- Een gebrekkige geboorteregistratie;
- Het ontbreken van een deugdelijke bevolkingsadministratie;
- De corruptie welke in de hand wordt gewerkt door het gehanteerde registratiesysteem waarbij onder andere gebruik wordt gemaakt van zogenaamde *sworn affidavits*¹⁵⁵;
- Het ontbreken van een goed functionerende centrale database.

¹⁵³ Asylum Research Consultancy, *Nigeria: The situation of Indigenes and Settlers*, 19 januari 2018 (COI up to 8 november 2017); David Ehrhardt, *Indigeneship, Bureaucratic Discretion, and Institutional Change in Northern Nigeria*, 27 april 2017.

¹⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

¹⁵⁵ Zie noot 150.

2 Mensenrechten

2.1 Juridische context

2.1.1 Verdragen

In het vorige ambtsbericht is een uitgebreid overzicht opgenomen van alle VN-verdragen op het gebied van mensenrechten waar Nigeria partij bij is. In de verslagperiode hebben zich op dat terrein geen wijzigingen voorgedaan.¹⁵⁶

Het Internationaal Strafhof doet inleidend onderzoek (*preliminary examination*) naar eventuele misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden in Nigeria. Het onderzoek naar het conflict tussen Boko Haram loopt al vanaf 2010. Gaandeweg zijn ook andere incidenten aan het onderzoek toegevoegd waaronder de conflicten tussen veiligheidstroepen en de IMN en het optreden van veiligheidstroepen tegen de bijeenkomst van pro-Biafra demonstranten in 2017. Op 4 december 2017 bracht het Hof een zogenaamd *Report on Preliminary Examination Activities* uit. Het onderzoek bevindt zich in fase drie, onderzoek naar de ontvankelijkheid (*admissibility*).¹⁵⁷

2.1.2 Nationale wetgeving

De grondwet heeft sinds de inwerkingtreding op 29 mei 1999 verschillende wijzigingen ondergaan, laatstelijk in 2012. Amendementen vereisen een twee derde meerderheid van zowel de senaat als het huis van afgevaardigden alsmede een twee derde meerderheid van de staten in de *National Assembly*. Bepaalde amendementen vereisen zelfs een vier vijfde meerderheid van de Senaat en het Huis van Afgevaardigden, bijvoorbeeld als het gaat om de aanpassing van fundamentele grondwettelijke rechten.¹⁵⁸

Een complicerende factor in het Nigeriaanse rechtssysteem is dat federale wetten niet automatisch rechtskracht hebben voor de afzonderlijke staten. Dit betekent dat federale wetgeving lang niet altijd (direct) wordt overgenomen. Iedere afzonderlijke staat heeft de bevoegdheid eigen wetgeving te ontwikkelen. Een federale rechtbank is bevoegd dergelijke wetten te toetsen en te vernietigen indien deze strijdig zijn met de grondwet. De combinatie van een federatie en een tripartite rechtssysteem van burgerlijk, gewoonte- en religieus recht maakt het bijzonder lastig wetgeving te harmoniseren en discriminatoire maatregelen uit te bannen. Bovendien hanteren bepaalde staten in het noorden sharia-wetgeving, hoewel niet exclusief.¹⁵⁹

Een voorbeeld van een federale wet die slechts door een gering aantal staten is geïmplementeerd is de in mei 2015 in werking getreden *Administration of Criminal Justice Act* (ACJA). De wet voorziet onder andere in de bescherming van de rechten van verdachten die door de politie zijn gearresteerd. De *Nigerian Bar Association*

¹⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria* oktober 2015; Verdragenbank, <https://verdragenbank.overheid.nl>, geraadpleegd op 8 maart 2018.

¹⁵⁷ ICC, *Report on Preliminary Examination Activities*, 4 december 2017.

¹⁵⁸ CIA, *The World fact Book*, geraadpleegd op 20 december 2017.

¹⁵⁹ Social Institutions and gender Index (SIGI), *Nigeria*, 2016, <http://www.genderindex.org/country/nigeria>; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; De volgende staten hanteren sharia-wetgeving Kebbi, Sokoto, Zamfara, Kaduna, Kano, Niger, Katsina, Bauchi, Yobe, Gombe, Borno, Jigawa, Algemeen Ambtsbericht Nigeria, oktober 2015.

(NBA) heeft een comité opgericht om de implementatie te bevorderen. Inmiddels zou de wet in elf staten zijn geïmplementeerd.¹⁶⁰ *Nationaliteitswetgeving*
In artikelen 25 tot en met 27 van de grondwet is geregeld hoe men de Nigeriaanse nationaliteit verkrijgt. De Nigeriaanse nationaliteit kan worden verkregen door geboorte (artikel 25), door registratie (artikel 26) of door naturalisatie (artikel 27). De tekst van de betreffende wetsartikelen is opgenomen in het algemeen ambtsbericht Nigeria uit oktober 2012.¹⁶¹

Op grond van artikel 28 van de grondwet kan in sommige gevallen bij het verkrijgen van een andere dan de Nigeriaanse nationaliteit automatisch verlies van de Nigeriaanse nationaliteit plaatsvinden. Dit geldt alleen voor Nigerianen die anders dan door geboorte de Nigeriaanse nationaliteit hebben verkregen.

Verlies van de Nigeriaanse nationaliteit vindt verder plaats door er vrijwillig afstand van te doen (artikel 29 van de grondwet) of doordat deze door de Staat ontnomen wordt (artikel 30 van de grondwet). Artikel 30 van de grondwet regelt het verlies van het staatsburgerschap door ontneming daarvan door de president. De tekst van deze artikelen is opgenomen in het algemeen ambtsbericht van oktober 2015.

Er zijn geen specifieke wettelijke bepalingen die herverkrijging van de Nigeriaanse nationaliteit regelen na verlies daarvan.¹⁶²

2.2 Toezicht en rechtsbescherming

2.2.1 Toezicht

Zowel overheid als niet-gouvernementele organisaties houden zich bezig met het toezicht op de naleving van mensenrechten.

National Human Rights Commission

De *National Human Rights Commission* (NHRC) is een gouvernementele mensenrechtenorganisatie in Nigeria. Een internationale waarnemer kenschetste de NHRC als een zwakke organisatie (*not a lot of teeth*). De directeur is enige tijd terug ontslagen en er is nog steeds geen opvolger. Ook ontbreekt het de organisatie aan voldoende middelen om daadkrachtig te handelen, aldus deze bron.¹⁶³ Voor een overzicht van de verschillende taken van de commissie wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht Nigeria van oktober 2015. Er zijn 23 staatskantoren in de zes geopolitieke zones van Nigeria. Het streven om te komen tot een staatskantoor in elke deelstaat is nog niet gerealiseerd.

Hieronder een beknopte weergave uit het jaarverslag over 2016 van de diverse activiteiten die de commissie blijkens haar jaarverslag heeft uitgevoerd:

¹⁶⁰ Vanguard, *NBA inaugurates Administration of Criminal Justice Act Implementation C'ttee*, 1 februari 2018.

¹⁶¹ *Constitution of the Federal Republic of Nigeria, Chapter III Citizenship, Sections 233 – 44* <http://www.nigeria-law.org/ConstitutionOfTheFederalRepublicOfNigeria.htm>, geraadpleegd op 10 januari 2018.

¹⁶² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015.

¹⁶³ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

- Op 19 januari 2016 is de NHRC gestart met het onderzoek naar de gewelddadige botsing tussen het Nigeriaanse leger en de *Islamic Movement in Nigeria* in december 2015¹⁶⁴;
- Op 8 september 2016 werd door de NHRC een onderzoek uitgevoerd in de staatsgevangenis van Imo. Een bevinding was dat de gevangenispopulatie op dat moment uit 2.305 gedetineerden bestond terwijl de capaciteit van de gevangenis was berekend op 548 personen. Minderjarigen en meerderjarige gedetineerden waren niet gescheiden;
- Op 19 september 2016 heeft de NHRC in de staat Imo geparticipeerd in de start van de campagne tegen vrouwenbesnijdenis van het *United Nations Populations Fund* (UNPF);
- Op 29 en 30 november 2016 heeft de NHRC een mensenrechten training georganiseerd op het opleidingsinstituut voor het Nigeriaanse leger in de staat Lagos. Aanleiding was de publieke verontwaardiging die was gerezen na berichtgeving over mensenrechten schendingen door het leger in het noordoosten van het land.¹⁶⁵

Er bestaat de mogelijkheid klachten in te dienen bij de NHRC. In 2016 ontving de NHCR meer dan een miljoen klachten. Van deze klachten konden er ruim 400.000 worden behandeld. Meer dan 500.000 klachten bleven gedurende 2016 in behandeling.¹⁶⁶

Human Rights Desk

Het Nigeriaanse leger heeft in 2016 op het hoofdkwartier in Abuja een *Human Rights Desk* in het leven geroepen. Volgens een legerwoordvoerder kunnen via deze instantie klachten over mensenrechtenschendingen worden ingediend. In augustus 2017 werd ook een kantoor in Maiduguri geopend specifiek voor het melden van mensenrechtenschendingen als gevolg van de legeroperaties in het noordoosten.¹⁶⁷

Niet-gouvernementele organisaties.

In Nigeria zijn veel nationale en internationale niet-gouvernementele mensenrechtenorganisaties (ngo's) werkzaam. De ngo's houden zich bezig met uiteenlopende onderwerpen waaronder vrijheid van meningsuiting, willekeurige arrestatie en detentie, buitengerechtelijke en standrechtelijke executies, gebruik van geweld door politie en veiligheidsdiensten, milieuverontreiniging, LHBT's en vrouwenrechten.

Deze organisaties opereren in het algemeen zonder dat beperkingen worden opgelegd van overheidswege. Zij kunnen onderzoek doen en hun bevindingen over mensenrechten publiceren. Overheidsfunctionarissen werken soms mee met ngo's en staan open voor hun zienswijze, maar bij sommige gelegenheden leggen zij de beschuldigingen snel naast zich neer zonder verder onderzoek te doen naar de aanklachten.¹⁶⁸

¹⁶⁴ In een rapport uit september 2016 legt de NHCR in de eerste plaats de verantwoordelijkheid voor de gebeurtenissen bij de leiding en de aanhangers van de IMN die het legerkonvooi de vrije doorgang zouden hebben verhinderd. Ook doet het rapport een oproep de leider van de IMN, El-Zakzaky, zo snel mogelijk te berechten. Daily Post, *NHRC releases report on Army Shiite clash, indicts El-Zakzaky, others*, 22 september 2016.

¹⁶⁵ National Human Rights Commission, *NHRC 2016 Annual report*, 16 juni 2017.

¹⁶⁶ Ibid

¹⁶⁷ The Nation, *Nigerian Army gets human rights desk*, 19 februari 2016; Vanguard, *Army inaugurates human rights desk for North-East operations*, 16 augustus 2017.

¹⁶⁸ US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices, Nigeria*, 2017.

NGO-bill

Een wetsvoorstel om te komen tot een verdere regulering van ngo's stuit op veel verzet, onder andere van ngo's zelf. Het wetsvoorstel beoogt te komen tot de oprichting van een *NGO Regulatory Commission*, een soort toezichthoudende organisatie. Deze commissie zou vooral bestaan uit personen voorgedragen door de president. De meeste ngo's zijn van mening dat het wetsvoorstel een negatieve invloed zal hebben op de vrijheid van meningsuiting. Ngo's lopen het risico hun vergunning of registratie kwijt te raken wanneer zij zich niet aan de regels houden. Het wetsvoorstel raakt ook internationale ngo's die reeds problemen ondervinden bijvoorbeeld als het gaat om de afgifte van visa. Over de *NGO-bill* heeft een publieke hoorzitting in het parlement plaatsgevonden in december 2017. Ook daar overheerste een negatieve stemming.¹⁶⁹

2.2.2

Rechtsbescherming

Onafhankelijke rechtspraak is (grond)wettelijk verankerd. De rechterlijke macht heeft in de praktijk weliswaar een zekere mate van onafhankelijkheid en professionalisering bereikt, echter politieke inmenging, corruptie en een gebrek aan middelen, uitrusting en training blijven belangrijke problemen. Een aantal prominente rechters werd in 2016 gearresteerd op verdenking van corruptie. Verscheidene andere rechters werden bestraft door de *Nigerian Judicial Council* wegens wangedrag. Bepaalde onderdelen van de rechterlijke macht, in het bijzonder de beroepsinstanties, hebben de schijn tegen als het gaat om onpartijdigheid. Beschuldigingen van corruptie door machtige elites en beschuldigingen waarbij onregelmatigheden tijdens verkiezingen worden aangevochten, worden regelmatig verworpen.¹⁷⁰

Het politieapparaat is verre van onomstreden als het gaat om mensenrechtenschendingen.¹⁷¹ Het *Africa Center for Strategic Studies* heeft in een onderzoek geconcludeerd dat er ernstige twijfels bestaan aan de effectiviteit van de Nigeriaanse politie. Corruptie en politisering hebben hieraan bijgedragen. Een gebrek aan formele openbare verantwoordingsmechanismen leidt tot een klimaat waarbij agenten kiezen voor een 'minimalistische aanpak'. Zij zouden eerder geneigd zijn geen actie te ondernemen dan te interveniëren zonder expliciete orders.¹⁷²

Anti-Torture Bill

In 2012 werd er een wetsvoorstel ingediend om te komen tot een zogenaamde *Anti-Torture Bill*. Het voorstel verbiedt marteling, gewelddadige, onmenselijke of vernederende behandeling van arrestanten. Nadat het voorstel in 2015 de Senaat had gepasseerd bleek dat de president nog enkele amendementen wilde aanbrengen. Om meer vaart te zetten achter de aanneming van het wetsvoorstel is een aantal maatschappelijke organisaties een campagne gestart. In augustus 2016 werd in dat kader onder andere een tweedaagse workshop georganiseerd in Ikeja (Lagos) door Amnesty International. De workshop werd bijgewoond door advocaten, mensenrechtenactivisten, maatschappelijke organisaties en slachtoffers van marteling.¹⁷³ Op 29 december 2017 heeft de president de wet getekend.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Premium Times, *LIVE UPDATES: Reps hold public hearing on NGO bill*, 13 december 2017; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

¹⁷⁰ Freedom House: *Freedom in the World 2017 Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy*, 2017.

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² Africa Center for Strategic studies, *Africa Security brief, Governance, Accountability, and Security in Nigeria*, 21 juni 2016.

¹⁷³ Nigerian Bar, *The Campaign for the Anti-Torture Bill in Nigeria*, 16 augustus 2016, geraadpleegd op 20 december 2017 http://www.nigeriabar.com/2016/08/the-campaign-for-the-anti-torture-bill-in-nigeria#.WkN_5MKosU

¹⁷⁴ The News, *Buhari signs Anti-Torture bill, five others into laws*, 29 december 2017.

2.3 Naleving en schendingen

Klassieke grondrechten als vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging vergadering en vrijheid van godsdienst worden alle grondwettelijk beschermd.¹⁷⁵ Toch kwamen in de verslagperiode schendingen voor.

2.3.1 *Vrijheid van meningsuiting*

De vrijheid van meningsuiting wordt begrensd door wetten die moeten beschermen tegen opruiing, smaad en de publicatie van valse nieuwsberichten. De sharia-wetgeving in de twaalf noordelijke staten hanteert strenge straffen voor vermeende persdelicten. Volgens *Freedom House* wordt de persvrijheid ingeperkt door overheidsfunctionarissen die journalisten publiekelijk bekritisieren, lastigvallen en arresteren, in het bijzonder als zij verslag doen van corruptieschandalen, mensenrechtenschendingen, geweld tussen de verschillende bevolkingsgroepen en geweld dat te maken heeft met separatisme. Ook negatieve berichtgeving over misdragingen door het leger is een taboe.¹⁷⁶

Hoewel wordt beweerd dat Nigeria een levendige pers heeft, moeten daarbij wel de nodige kritische kanttekeningen worden geplaatst, aldus een internationale waarnemer. Veel journalisten worden betaald artikelen te schrijven waarvan de inhoud vooral wordt bepaald door de opdrachtgever. Omdat journalisten vaak worden onderbetaald, is de verleiding vaak groot mee te doen aan dergelijke praktijken. Overigens moeten volgens deze bron niet alle kranten over een kam worden geschoren, er bestaan ook gunstige uitzonderingen. *Premium Times* wordt genoemd als een krant die zich in positieve zin onderscheidt. Ook is het medium radio in Nigeria erg belangrijk, mede ingegeven door de grote mate van analfabetisme.¹⁷⁷

Fake news

Een bron verklaarde dat berichtgeving in de pers soms pertinent onjuist is. Als voorbeeld daartoe werd het conflict tussen herders en landbouwers aangehaald. De ontvoering van een persoon werd zonder grondig journalistiek onderzoek direct toegeschreven aan de herders. Naar later bleek hadden de herders hier geen enkele bemoeienis mee.¹⁷⁸ Een artikel in de *Daily Post* maakt melding van een valse voorstelling van zaken. Een incident dat twee jaar geleden heeft plaatsgevonden, waarbij herders een dorp in de staat Enugu zouden zijn binnengevallen en twee personen om het leven zouden zijn gekomen, werd in februari 2018 opnieuw gepubliceerd als zou het incident recent hebben plaatsgevonden.¹⁷⁹

Sociale media

Nigeria kent een levendige en groeiende internet populatie die wordt ondersteund door een sterke en innovatieve technologiesector. Met meer dan 86 miljoen gebruikers heeft Nigeria een van de grootste internetgebruikerspopulaties in sub-Sahara Afrika. Het internet gebruik in Nigeria wordt gekarakteriseerd door een groot

¹⁷⁵ Constitution of the Federal Republic of Nigeria, Chapter IV Fundamental Rights, article 39 Right to freedom of expression and the press, website geraadpleegd op 21 november: http://www.nigeria-law.org/ConstitutionOfTheFederalRepublicOfNigeria.htm#Chapter_4

¹⁷⁶ Freedom House (2017): *Freedom in the World 2017 Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy*; Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

¹⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018.

¹⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 28 januari 2018.

¹⁷⁹ Daily Post, *No herdsman attack in Enugu community-Police*, 22 februari 2018,

onderscheid tussen mannen en vrouwen. Zo blijkt uit onderzoek, uitgevoerd in Lagos, dat vrouwen (36%) aanzienlijk minder gebruik van internet maken dan mannen (66%).¹⁸⁰

Het wetsvoorstel voor de *Frivolous Petitions Prohibition Bill* (ook wel *Social Media Bill*) uit 2015 sneuvelde in mei 2016 nadat diverse activisten zich hiertegen hadden verzet.¹⁸¹ Deze wet zou het mogelijk moeten maken sociale media in te perken.

De ICT-markt in Nigeria is het afgelopen decennium aanzienlijk gegroeid. Het aantal internet service providers (ISP's) met een licentie steeg van achttien in 2000 tot een aantal van 97 in november 2017. De Nigeriaanse Telecommunicatie Wet uit 2003 machtigt de *Nigerian Communications Commission* als het gaat om toezicht op de ICT sector. Deze commissie geeft onder andere de vergunningen aan ISP's uit.¹⁸²

Online media in Nigeria zijn over het algemeen vrij van beperkingen en tot op heden hebben de autoriteiten nog geen inhoud geblokkeerd of gefilterd. YouTube, Facebook, Twitter, WhatsApp en andere communicatieplatforms zijn gratis beschikbaar en behoren tot de meest populaire websites in het land. De complexe aard van Nigeria's internetinfrastructuur maakt het moeilijk om systematische filtering of censuur uit te voeren.¹⁸³

Dat de autoriteiten de inhoud van diverse (nieuws) media in de gaten houden blijkt uit de hieronder genoemde voorbeelden van incidenten.

Incidenten

Journalisten en bloggers kunnen door de overheid gearresteerd en gevangengenomen worden. Bij een aantal gebeurtenissen zonder rechtsgang. Zoals eerder werd opgemerkt (paragraaf 2.3.1) is kritiek op het functioneren van het leger of op hooggeplaatste overheidsfunctionarissen een taboe. Als het toch gebeurt kan dit een reden zijn voor autoriteiten om journalisten op te pakken.

Ter illustratie hieronder enkele voorbeelden. Deze lijst is niet uitputtend en de incidenten hebben niet alleen betrekking op de hiervoor genoemde kritiek.

In augustus 2016 werd Abubakar Usman, een prominent blogger, gearresteerd in Abuja door het anti-corruptie agentschap *Economic and Financial Crimes Commission*. Hij werd beschuldigd van overtreding van de *Cyber Crimes Act*. Het agentschap gaf daarbij niet aan welke specifieke bepalingen de blogger had overtreden. Hij werd na 36 uur op borgtocht vrijgelaten.¹⁸⁴

In september 2016 werd Jamil Mabai door de politie opgepakt voor het plaatsen van kritisch commentaar op Facebook en Twitter. Zijn kritiek was gericht aan het adres

¹⁸⁰ Web Foundation, *Women's Rights Online: translating access into empowerment*, oktober 2015 <http://webfoundation.org/docs/2015/10/womens-rights-online21102015.pdf> geraadpleegd op 13 november 2017

¹⁸¹ Association for Progressive Communication, *Open letter to the Nigerian Senate on the Frivolous Petitions Prohibition Bill (aka "Social Media" Bill)*, december 2015 <https://www.apc.org/en/pubs/open-letter-nigerian-senate-frivolous-petitions-pr> geraadpleegd op 13 november 2017

¹⁸² Nigerian Communications Commission, Internet Services, <https://www.ncc.gov.ng/licensing-regulatory/licensing/licensees-list#internet-services> geraadpleegd op 13 november 2017.

¹⁸³ Freedom House, *Freedom on the net 2017, Nigeria country profile*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2017/nigeria> geraadpleegd op 22 februari 2018; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2018. Of mensen bij ondervragingen dan wel bij legale uitreis/inreis naar wachtwoorden van hun Facebook of Twitter pagina wordt gevraagd, is niet bekend.

¹⁸⁴ Usman had zich kort voor zijn arrestatie kritisch uitgelaten over de voorzitter van de *Economic and Financial Crimes Commission*. Die laatste zou zijn personeel 'pesten'. BBC.com, *Nigeria blogger Abubakar Sidiq Usman freed by EFCC*, 10 augustus 2016.

van de autoriteiten van Kaduna. In dezelfde maand werd ook de publicist Emenike Iroegbu gearresteerd in de staat Akwa Ibom wegens vermeende laster.¹⁸⁵

Op 5 september 2016 pakte de veiligheidsdienst de journalist Ahmad Salkida op bij zijn terugkeer op de internationale luchthaven van Abuja vanwege vermeende banden met Boko Haram.¹⁸⁶

Op 19 januari 2017 viel de politie het kantoor van de krant *Premium Times* binnen. De uitgever Dapo Olorunyomi en correspondent Evelyn Okakwu werden gearresteerd en enkele uren vastgehouden nadat de chef van de legerstaf de krant beschuldigde van aanstootgevende publicaties.¹⁸⁷

Op 19 april 2017 arresteerde de politie van de staat Kaduna een journalist van de krant *Leadership* in verband met WhatsApp commentaar. Hij werd naar de rechtbank gebracht en aangeklaagd onder andere wegens criminele samenzwering en verstoring van de openbare orde. Op 31 juli 2017 ontsloeg de rechtbank hem van rechtsvervolging wegens gebrek aan vervolgingsgronden.

Op 19 september 2017 arresteerde de politie in Katsina drie bloggers, Jamil Mabai, Bashir Dauda en Umar Faruq, wegens het kritiseren van de gouverneur. Bashir Dauda en Umar Faruq werden na een week vrijgelaten en Mabai werd 22 dagen vastgehouden.¹⁸⁸

Voor een volledig overzicht van incidenten met journalisten wordt verwezen naar de website van de organisatie *Committee to Protect Journalists* (CPJ).

2.3.2

Vrijheid van vergadering en vereniging

De veiligheidsdiensten verstoorden, in sommige gevallen met geweld, vreedzame protesten en vergaderingen. Eerder in paragraaf 1.1 werd melding gemaakt van het verbod door de deelstaatregering van Kaduna van de IMN. De politie bleef de IMN het recht op vreedzaam protest verbieden. Op 25 januari 2017 arresteerde de politie in Abuja negen IMN-leden die protesteerden voor de vrijlating van hun leider Ibrahim El-Zakzaky. Op 25 juli 2017, verhinderde de politie in de stad Kano een actie van een groep vrouwen die protesteerde tegen de voortdurende verkrachting van vrouwen en kinderen in de deelstaat.¹⁸⁹

De *Same Sex Marriage Prohibition Act* (SSMPA), een wet die onder andere huwelijken verbiedt tussen personen van hetzelfde geslacht, verbiedt het recht op

¹⁸⁵ Amnesty International, *Amnesty International report 2016/2017, the state of the world's human rights, Nigeria*, 22 februari 2017; Emenike Iroegbu zou zich kritisch hebben uitgelaten over de autoriteiten in de staten Abia en Akwa Ibom. Premium Times, *Another Nigerian blogger arrested by 'state agents'*, 7 september 2016.

¹⁸⁶ Premium Times, *How Nigeria's brutal response to security concerns caused several deaths – Amnesty International*, 23 februari 2017.

¹⁸⁷ Het leger liet weten voornemens te zijn om aanklachten in te dienen tegen de krant wegens "frauduleus verkrijgen en bekendmaken van militaire informatie." De woordvoerder van het leger beschuldigde Premium Times ervan militaire informatie te hebben onthuld welke heeft geleid tot 'doden en verlies van legermaterieel.' Ook liet de legerwoordvoerder weten dat de arrestatie niet op het conto van het leger als instantie kon worden geschreven maar gebeurde op initiatief van de heer Buratai een luitenant generaal. Die laatste zou eerder door de krant zijn beschuldigd van malversaties met onroerend goed in Dubai. Premium Times vroeg zich vervolgens af waarom de legerchef de politie inschakelde om de journalisten aan te pakken en niet gewoon een aanklacht wegens smaad heeft ingediend. Premium Times, *Nigerian Army vows to charge PREMIUM TIMES for 'fraudulently obtaining' military information*, 23 januari 2017.

¹⁸⁸ Amnesty International, *Amnesty International report 2017/2018, the state of the world's human rights, Nigeria*, 22 februari 2018

¹⁸⁹ US Department of State, *Country reports on Human Rights, Practices 2017*, april 2018; Amnesty International, *Report 2017/18, The state of the world's human rights*, april 2018.

vereniging van personen via zogenaamde homo-organisaties (zie ook paragraaf 2.4.5).¹⁹⁰

2.3.3

Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

Nigeria is een seculiere staat, al neemt godsdienst een centrale plek in binnen de samenleving. De grondwet verbiedt een staatsgodsdienst en voorziet in de vrijheid van godsdienst, met inbegrip van de vrijheid om te veranderen van religie of geloofsovertuiging. Ook voorziet de grondwet in de vrijheid van het manifesteren en het propageren van de godsdienst door middel van erediensten, en in de vrije keuze van religieus onderwijs. De federale regering eerbiedigt de godsdienstvrijheid over het algemeen, maar het komt voor dat deze vrijheid wordt beperkt in verband met de openbare veiligheid. Hoewel vrijheid van godsdienst door de wet wordt gerespecteerd, speelt religie vooral in het centrale deel van Nigeria (Middle Belt) en in Noord-Nigeria een grote rol bij sommige conflicten. Volgens het *Pew Research Center Religion & Public Life* behoort Nigeria tot de landen waar de meeste beperkingen bestaan als het gaat om godsdienstuitoefening.¹⁹¹

Beperkingen aan de vrijheid van godsdienst komen voornamelijk door actoren buiten de overheid. Zo doet Boko Haram expliciete aanvallen op godsdienstige doelen, bijvoorbeeld op christenen en gematigde moslims en hun gebedshuizen.¹⁹²

Discriminatie van christenen die in overwegend islamitische staten wonen komt voor net zoals moslims discriminatie ondervinden in overwegend christelijke staten. Op 3 juni 2016 oordeelde de rechtbank in Osun ten gunste van de moslimgemeenschap in een door hen aangespannen rechtszaak tegen de regering van de staat Osun, die in 2013 het dragen van de hoofddoek had verboden. De uitspraak betekende dat vrouwelijke studentes een hoofddoek mochten gaan dragen in overheidsscholen. Op 21 juli 2016 besloot ook het Hof van beroep in Lagos dat het verbod een hoofddoek in overheidsscholen te dragen diende te worden opgeheven. Het verbod zou volgens de rechter een inbreuk maken op de religieuze rechten van moslim meisjes.¹⁹³

Er zijn geen aanwijzingen dat specifiek ontheemde christenen worden achtergesteld door de (federale) overheid. Zoals gezegd discriminatie van christenen komt in algemene zin voor, maar is niet specifiek gekoppeld aan hun ontheemdenstatus. In de ontheemdenkampen spelen vele conflicten. Sommige daarvan zijn ingegeven door religieuze motieven. Er zijn echter ook tal van andere redenen aan te geven die kunnen leiden tot fricties tussen bevolkingsgroepen. Bijvoorbeeld als een bepaalde groep meent te worden achtergesteld bij het verstrekken van voedsel in ontheemdenkampen.¹⁹⁴

¹⁹⁰ US Department of State, *Country reports on Human Rights, Practices 2017*, april 2018

¹⁹¹ United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *Annual Report 2017*; United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF), *Annual Report 2018*, april 2018; Nigeria scoort vooral hoog op de zogenaamde *Social Hostilities Index*. Pew Research Center Religion & Public Life, 4. *Among the most populous countries, Russia, Egypt, India, Pakistan and Nigeria had highest overall restrictions on religion in 2015*, 11 april 2017.

¹⁹² Freedom House: *Freedom in the World 2017 Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy*, 2017; The Guardian, *Nigeria the most dangerous place to be a Christian? Let's put that in context*, 14 januari 2016.

¹⁹³ United States Department of State, *2016 report on International Religious Freedom – Nigeria*, 15 augustus 2017; Vanguard, *Court grants female muslim students order to wear hijab in Osun schools*, 3 juni 2016; Premium Times, *Again, Appeal Court strikes out move by Lagos govt to stop hijab in schools*, 8 februari 2017.

¹⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018.

Religieuze demografie.

De Nigeriaanse overheid houdt bij volkstellingen geen gegevens bij over religie. Een onderzoek uitgevoerd door het Pew Research Center's Forum on Religion and Public Life op het gebied van religie heeft in 2012 een schatting gemaakt dat 49,3% van de bevolking christen is en 48,8% moslim. De overige twee procent behoort tot een ander geloof of is niet

gelovig. Veel individuen combineren traditionele godsdiensten met de islam of het christendom. Een rapport uit 2010 van bovengenoemd onderzoekscentrum concludeerde dat 38% van de moslims zich als soenniet beschouwde en twaalf procent als sjiiet. De overige groep gaf geen antwoord op de vraag of beschouwde zich als 'iets anders' (vijf procent) of 'gewoon' moslim (42%). In het noorden wonen voornamelijk moslims hoewel er ook significante aantallen christenen verblijven. In centraal Nigeria en het zuidwesten wonen ongeveer evenveel moslims als christenen. In het zuidoosten zijn christenen in de meerderheid.¹⁹⁵

Sharia

Twaalf staten in het noorden van Nigeria passen hun interpretatie van de sharia-wetgeving toe in hun strafrecht. Deze toepassing verschilt echter van staat tot staat. De autoriteiten in de staten Bauchi, Zamfara, Niger, Kaduna, Jigawa, Gombe en Kano financieren en ondersteunen de *Hisbah*, de religieuze politie, die bovengenoemde interpretaties van de sharia afdwingen. Christelijke leiders in de noordelijke staten bleven melding maken van discriminatie van christenen. Bijvoorbeeld door het weigeren van bouwvergunningen voor gebedshuizen, weigering van toegang tot onderwijs dan wel vertegenwoordiging in overheidsorganen en discriminerende maatregelen als het gaat om werkgelegenheid. Het sharia-strafrecht is formeel alleen op moslims van toepassing in deze staten. In 2016 waren er geen meldingen van christenen of niet-moslims die tegen hun wil voor sharia-rechtbanken moesten verschijnen. De meeste christenen zouden inmiddels weten dat ze het recht hebben om te weigeren voor sharia-rechtbanken te verschijnen.¹⁹⁶

Afvalligheid is strafbaar onder sharia-wetgeving.¹⁹⁷ Het is niet bekend of er in de verslagperiode personen zijn veroordeeld wegens afvalligheid.

Islamic Movement in Nigeria

Tijdens een confrontatie in december 2015 in Zaria tussen regeringstroepen en leden van de *Islamic Movement in Nigeria*, werden circa 350 IMN-aanhangers door het regeringsleger gedood (zie ook paragraaf 1.1 politieke ontwikkelingen).

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in december 2015 in Zaria werden 191 aanhangers van de IMN vervolgd voor verboden wapenbezit, verstoring van de openbare orde en opruiing. De staat eiste de doodstraf tegen vijftig aanhangers die beschuldigd werden van het doden van een militair. Een commissie van de staat Kaduna deed onderzoek naar de gebeurtenissen in Zaria en oordeelde dat het Nigeriaanse leger verantwoordelijk was voor de dood van circa 350 IMN-aanhangers en maakte ook bekend dat de IMN-aanhangers geen gebruik hadden gemaakt van vuurwapens. De onderzoekscommissie deed de regering onder andere de aanbeveling de legerofficieren die verantwoordelijk waren voor het geweld te vervolgen en de IMN-leden verantwoordelijk te houden voor hun daden. Er zijn geen

¹⁹⁵ United States Department of State, *2016 report on International Religious Freedom – Nigeria*, 15 augustus 2017.

¹⁹⁶ United States Department of State, *2016 report on International Religious Freedom – Nigeria*, 15 augustus 2017; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015.

¹⁹⁷ Pew Research Center Religion & Public Life, *Which countries still outlaw apostasy and blasphemy?* 29 juli 2016.

aanwijzingen dat legerofficieren verantwoordelijk zijn gehouden voor de gebeurtenissen in Zaria.¹⁹⁸

Gedurende 2016 bleef de Nigeriaanse regering de IMN onderdrukken. In oktober en november 2016 vielen veiligheidstroepen in de staten Plateau, Katsina, Sokoto en Kano, IMN-aanhangers aan die meededen aan processies. Op 14 oktober 2016 verstoorden soldaten een processie en vielen zij het IMN-islamitisch centrum aan waarbij aanhangers werden gearresteerd. Op 14 november 2016 doodde de nationale politie wederom IMN-aanhangers tijdens een IMN-processie in de staat Kano.¹⁹⁹

2.3.4 *Arrestaties, bewaring en detenties*

Hoewel de grondwet en de lagere wetgeving arbitraire arrestatie en detentie verbieden pasten politie en veiligheidsdiensten deze praktijken wel toe. De politie arresteert en detineert stelselmatig verdachten zonder dat zij worden geïnformeerd over de aard van de aanklacht. Ook wordt verdachten het recht op een advocaat of contact met familieleden ontzegd. De detentie kan gepaard gaan met verzoeken om steekpenningen. De mogelijkheid van borgtocht is vaak arbitrair. Arbitraire detentie door veiligheidstroepen kwam gedurende de hele verslagperiode voor. Het leger en leden van de CJFT pakten in het noordoosten naar verluidt mensen op tijdens massa-arrestaties zonder dat er sprake was van bewijs tegen deze personen. Talrijke rapporten spreken sinds 2013 over arbitraire arrestaties en detentie van vele duizenden personen in militaire detentiecentra die niet worden gemonitord. Dit alles in de context van de strijd tegen Boko Haram. Langdurig voorarrest bleef een serieus probleem.²⁰⁰

De regering ondernam stappen om vermeende misstanden te onderzoeken, maar deed weinig om personeel binnen de overheid die overtredingen begingen, zowel bij de veiligheidstroepen als elders, daadwerkelijk te vervolgen. Straffeloosheid bleef wijdverspreid op alle niveaus van de overheid. De regering heeft de meeste van de belangrijkste openstaande beschuldigingen van mensenrechtenschendingen door de veiligheidstroepen of de meeste gevallen van afpersing door politie of militairen, of ander machtsmisbruik niet adequaat onderzocht of vervolgd.²⁰¹

Volgens Amnesty International zaten in april 2017, in de militaire detentiefaciliteit op de Giwa-kazerne, in Maiduguri, meer dan 4.900 mensen in extreem overvolle cellen. Ziekte, uitdroging en honger waren wijdverbreid en minstens 340 gedetineerden stierven in 2017, aldus het rapport. Ten minste tweehonderd kinderen, sommigen vier jaar oud, werden vastgehouden in een overvolle en onhygiënische cel voor kinderen. Sommige kinderen werden in detentie geboren. Het leger hield honderden vrouwen vast, onwettig, zonder aanklacht, sommigen op verdenking van banden met Boko Haram-leden. Onder hen waren vrouwen en meisjes die zeiden dat ze het slachtoffer waren geworden van Boko Haram.²⁰²

Mishandeling en foltering

De grondwet en lagere wetgeving verbieden foltering en andere wrede, inhumane of vernederende behandeling. In 2015 trad de *Administration of Criminal Justice Act* (ACJA) in werking. De wet voorziet in een betere rechtsbescherming. In paragraaf 2.2.1 is hier op ingegaan. Toch kwamen schendingen voor.

¹⁹⁸ United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) *Annual Report 2017*, 2017.

¹⁹⁹ Al Jazeera, *Nigeria: Deaths as Kano police clash with Shia Muslims*, 14 november 2016: BBC.com, *Nigeria Shia pilgrimage clash kills nine in Kano*, 14 november 2016.

²⁰⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices for 2016*, 2017, p.6,7.

²⁰¹ Ibid.

²⁰² Amnesty International, Report 2017/18, *The state of the World's Human Rights*, januari 2018.

In september 2016 rapporteerde Amnesty International over de praktijken van een specifieke politie-eenheid de *Special Anti-Robbery Squad* (SARS). De SARS is in het leven geroepen om geweldsmisdaden te bestrijden maar onderscheidde zich vooral door het systematisch martelen van gevangenen om ze op die manier tot bekentenissen te dwingen en vervolgens steekpenningen te eisen, aldus Amnesty International.

Het rapport laat ook zien dat SARS-officieren, betrokken bij marteling en andere mishandelingen van gevangen, maar zelden ter verantwoording worden geroepen en in sommige gevallen worden overgeplaatst om bestraffing te ontlopen.²⁰³

De misstanden bij de SARS leidden in 2017 tot een oproep via sociale media gericht tegen de gestelde brute werkwijze van deze politie-eenheid.²⁰⁴

In februari 2018 werden negen mannen gearresteerd en vastgehouden door de SARS. Ze werden gemarteld en allen, behalve één persoon, stierven in hechtenis. De man die de detentie heeft overleefd werd beschuldigd van diefstal en na vier maanden vrijgelaten. In mei 2017 beval een rechtbank de Nigeriaanse veiligheidsdienst de *State Security Service* (SSS) om Bright Chimezie, een lid van de IPOB, vrij te laten. In plaats daarvan voegde de SSS zijn naam toe aan een andere zaak. Eind 2017 was hij nog niet voor de rechtbank verschenen. De SSS hield hem langer dan een jaar in incommunicado-detentie.²⁰⁵

Verdwijningen en ontvoeringen

Op 16 augustus 2016 werd een pro-Biafra activist door vijf gewapende mannen, vermoedelijk veiligheidsagenten, ontvoerd. In december van dat jaar werd hij op borgtocht vrijgelaten. Hij vertelde in een isoleercel te zijn vastgehouden op het *Department of State Services* (DSS) in de staat Anambra. In een interview met Amnesty International gaf hij aan ernstig te zijn gemarteld en te zijn ondervraagd door veiligheidsagenten over de IPOB. Pas op 9 december 2016 verscheen hij voor het eerst voor een rechtbank. Hij werd beschuldigd van het tegenwerken van DSS-beambten in de uitoefening van hun functie.²⁰⁶

Criminele bendes bleven in de verslagperiode burgers ontvoeren, onder andere in de Niger Delta (zie ook paragraaf 1.2 veiligheidssituatie), om op die manier losgeld te verkrijgen. Ook in andere delen van het land vonden veelvuldig ontvoeringen plaats. Prominente en rijke personen zijn vaak het slachtoffer van deze praktijken. Zo werd in maart 2016 een kolonel van het Nigeriaanse leger: Samaila Inusa, ontvoerd en later gedood door gewapende mannen. In april 2016 werd gedurende korte tijd de voormalig minister van Onderwijs Senator Iyabo Anisulowo in de staat Ogun ontvoerd. Na enkele dagen werd zij uit handen van haar ontvoerders bevrijd.²⁰⁷

²⁰³ Amnesty International *Nigeria: 'You have signed your death warrant' Torture and other ill treatment in the special anti-robbery squad* 20 september 2016, P. 5,6 en 20 In het rapport vertellen voormalige gevangenen over de afschuwelijk foltering die zij moesten ondergaan, waaronder ophanging, uithongering, afranseling en schijnexecuties.

²⁰⁴ BBC, *Nigeria's #ENDSARS campaign at police brutality video*, 4 december 2017.

²⁰⁵ Amnesty International, Report 2017/18, *The state of the World's Human Rights*, januari 2018.

²⁰⁶ Amnesty International, *Urgent Action Pro-Biafran activist released*, 27 april 2017. Volgens de krant Premium Times is de *State Security Service* zich op een bepaald moment *Department of State Services* gaan noemen. Deze naamswijziging ontbeert echter een wettelijke basis. Premium Times, *FACT-CHECK: How Nigeria's secret police, SSS, is violating the law and illegally parading itself as DSS*, 26 augustus 2016.

²⁰⁷ Pulse, *Parents reveal untold details of murdered Nigerian Colonel*, 10 april 2016; Daily Post, *Ex-Senator, Iyabo Anisulowo recounts ordeal with abductors*, 4 mei 2016.

Ook Boko Haram voerde op grote schaal ontvoeringen uit in Adamawa, Borno en Yobe (zie ook paragraaf 1.2.2).²⁰⁸

Buitengerechtelijke executies en moorden

Buitengerechtelijke executies en moorden komen voor. De politie, het leger en andere veiligheidsdiensten gebruikten tijdens de verslagperiode excessief geweld om demonstranten te verspreiden of criminelen op te pakken. Hierbij vielen ook vele doden. De autoriteiten riepen in het algemeen de politie, militairen of andere veiligheidsdiensten hiervoor niet ter verantwoording, aldus het *US Department of State*.²⁰⁹

In de staat Kaduna vielen in december 2015 honderden doden na gewelddadig optreden van het Nigeriaanse leger tegen leden van de *Islamic Movement in Nigeria*. (Zie ook paragraaf 1.1)

Op 9 februari 2016 schoten politie en militairen met scherp om protesterende leden van de afscheidingsbeweging IPOB te verspreiden. Ook later in het jaar waren er diverse incidenten met IPOB-leden met dodelijke afloop (zie paragraaf 1.1). In december 2016 was er nog geen onderzoek gestart naar deze incidenten.²¹⁰

Doodstraf

In Nigeria staat in het reguliere strafrecht de doodstraf op moord, gewapende overval, illegaal wapenbezit, hoogverraad en desertie in oorlogstijd.²¹¹ Op 4 mei 2016 is ontvoering daaraan toegevoegd, in antwoord op de vele ontvoeringen in het hele land. Een aantal staten heeft de wet ingevoerd of vergelijkbare wetgeving voorgesteld.²¹²

In 2016 werden drie personen geëxecuteerd, de eerste executies sinds 2013. De executies vonden plaats in de *Benin Prison* in de staat Edo. Blijkens informatie van de *Nigerian Prison Service* werden 527 mensen in 2016 ter dood veroordeeld, 33 personen werd gratie verleend, 32 gevangenen in de dodencel werden vrijgesproken en 1.979 mensen zaten vast in een dodencel. Gedurende het jaar 2016 werd in 105 gevallen de doodstraf omgezet, onbekend is naar welke straf. In 2017 werden 621 mensen ter dood veroordeeld. In 2017 waren er geen meldingen van executies. In totaal zaten 2.285 mensen vast in een dodencel in 2017.²¹³

2.3.5 *Bloed- en erekwesties*

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat bloed- en eerwraak in Nigeria voorkomt.²¹⁴

2.4 **Positie van specifieke groepen**

De grondwet voorziet in gelijke rechten voor alle burgers in Nigeria, ongeacht etniciteit, geslacht, religie, herkomst of politieke overtuiging. In de praktijk worden deze rechten niet altijd door de Nigeriaanse overheid gewaarborgd.²¹⁵ Hieronder wordt ingegaan op de leden van oppositie partijen en politieke activisten, etnische

²⁰⁸ US Department of State, *Country report on Human Rights Practices 2016*, 2017.

²⁰⁹ US Department of State, *Country report on Human Rights Practices 2016*, 2017.

²¹⁰ Idem p. 2

²¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

²¹² Amnesty International, *Country Report on Human Rights 2016/2017* januari 2017.

²¹³ Amnesty International, *Death sentences and executions in 2016*, 11 april 2017; Amnesty International, *Death sentences and executions in 2017*, april 2018.

²¹⁴ Vertrouwelijke bron, 22 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2018.

²¹⁵ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016*, 2017.

minderheden, religieuze minderheden, de positie van vrouwen, minderjarigen en leden van de LHBT-gemeenschap.

2.4.1 *Leden van oppositie partijen en politieke activisten*

De verkiezingen van 2015 worden beschouwd als de best georganiseerde verkiezingen sinds het einde van de militaire dictatuur in 1999. De overkoepelende oppositiepartij genaamd *All Progressives Congress* versloeg de *People's Democratic Party* die het land sinds 1999 had bestuurd.²¹⁶ Deze transitie van de macht is vreedzaam verlopen. In paragraaf 1.1. is besproken dat politieke/religieuze bewegingen die door de Nigeriaanse overheid als serieuze bedreiging van de nationale eenheid worden beschouwd, met harde hand worden aangepakt. De leider van IPOB, Kanu, werd lange tijd vastgehouden. De leider van de IMN, Zakzaky, wordt ondanks rechterlijke uitspraken die zijn vrijlating gelastten, nog steeds vastgehouden. Eerder in paragraaf 2.3.3 werd melding gemaakt van vele duizenden vermeende aanhangers van Boko Haram onder wie vrouwen en kinderen die in detentiecentra worden vastgehouden.

2.4.2 *Etnische minderheden*

De etnisch diverse bevolking bestaat uit meer dan 250 groepen. Vele zijn geografisch geconcentreerd en spreken verschillende eigen talen. Drie belangrijke groepen - de Hausa, Igbo en Yoruba - vormen samen ongeveer de helft van de bevolking. Onder leden van alle etnische groepen is sprake van etnische discriminatie, dit komt ook tot uiting in de segregatie van stedelijke buurten. Tussen sommige etnische groepen bestaat een lange geschiedenis van spanning. Als voorbeeld kan genoemd worden de langdurige conflicten tussen herders en landbouwers. Ook de in paragraaf 1.1. genoemde Kaduna Declaration is een uiting van dergelijke spanning.²¹⁷

Alle burgers hebben het recht om in het gehele land te wonen, maar staats- en lokale overheden discrimineren vaak etnische groepen die niet tot de oorspronkelijke bevolking van een specifiek gebied behoren. Soms dwingen ze individuen om terug te keren naar een regio waar hun etnische groep is ontstaan maar waar ze geen banden meer hebben. Nationale en lokale overheden dwongen soms niet-inheemse personen om te verhuizen door middel van bedreigingen, discriminatie of het vernietigen van hun huizen. Degenen die ervoor kozen om te blijven, ondervonden soms verdere discriminatie, waaronder afwijzing van studiebeurzen en uitsluiting van werk bij de overheid, de politie en het leger. In de deelstaat Plateau werden de overwegend islamitische en niet-inheemse Hausa en Fulani geconfronteerd met aanzienlijke discriminatie door de lokale overheid ten aanzien van landeigendom, banen, toegang tot onderwijs, studiebeurzen en overheidsvertegenwoordiging.²¹⁸

²¹⁶ CIA Factbook, *Nigeria*, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_ni.html geraadpleegd op 12 maart 2018

²¹⁷ De inzet van de regering om spanningen tussen etnische groepen aan te pakken, bestaat vaak uit veiligheidsacties, waarin politie-, militaire en andere veiligheidsdiensten deelnemen. Het *National Orientation Agency*, het overheidsorgaan verantwoordelijk voor het communiceren van officieel beleid, organiseerde incidenteel conferenties en publiceerde openbare boodschappen. De wet verbiedt etnische discriminatie door de overheid, maar de meeste etnische groepen beweren gemarginaliseerd te zijn in termen van toewijzing van overheidsmiddelen, politieke vertegenwoordiging of beide. De grondwet vereist dat de regering een 'federaal karakter' heeft, wat betekent dat het kabinet en andere topposities moeten worden verdeeld onder personen die elk een van de 36 staten of elk een van de zes geopolitieke regio's vertegenwoordigen. President Buhari's kabinetsbenoemingen weerspiegelden dit federale karakter. Traditionele relaties werden gebruikt om overheidsfunctionarissen onder druk te zetten om bepaalde etnische groepen te bevoordelen bij de verdeling van belangrijke posities. US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*.

²¹⁸ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*.

Etnische en religieuze verschillen dragen bij aan botsingen tussen Fulani herders en landbouwers in de hele Middle-Belt maar ook daarbuiten (zie ook paragraaf 1.2.1).

Conflicten over landrechten komen voor tussen leden van de etnische groepen Tiv, Kwalla, Jukun, Fulani en Azara in het gebied waar Nasarawa, Benue en Taraba-staten samenkomen.²¹⁹

2.4.3 *Religieuze minderheden*

In paragraaf 2.3.2 is ingegaan op de religieuze demografie van Nigeria.

2.4.4 *Vrouwen*

Wetgeving en de maatschappelijke positie van vrouwen

Hoewel de grondwet dezelfde wettelijke status en rechten voor vrouwen biedt als voor mannen, ondervinden vrouwen aanzienlijke economische discriminatie. De wet schrijft geen gelijke beloning voor, voor gelijksoortig werk. Ook ontbreekt wetgeving die discriminatie op grond van geslacht bij het aannemen van personeel uitsluit. Er zijn geen wetten die vrouwen uitsluiten van bepaalde werkterreinen, maar vrouwen zouden naar verluidt problemen ondervinden om een baan te vinden in de zware productie en de bouw. Vrouwen hebben vaak een eigen bedrijf vooral in het midden- en kleinbedrijf. Daarin zijn ze ook succesvol.²²⁰

De combinatie van federatie en een tripartite systeem van burgerlijk recht, gewoonterecht en religieuze wetgeving maakt het erg moeilijk om de wetgeving te harmoniseren en discriminerende maatregelen te verwijderen. Bovendien volgen bepaalde staten in het noorden de sharia-wetgeving. Het naleven van islamitische en gewoonterecht versterkt praktijken die ongunstig zijn voor vrouwen, inclusief die met betrekking tot vrijheid van beweging en erfenis.²²¹

Er zijn geen wetten die vrouwen verbieden om land te bezitten, maar in de praktijk kunnen alleen mannen land bezitten, waarbij vrouwen slechts via huwelijk of familie toegang tot land krijgen. Vrouwen hebben vaak niet het recht om het eigendom van hun man te erven, en veel weduwen worden behoeftig omdat hun schoonfamilie vrijwel alle eigendommen van de overleden echtgenoot inneemt. Sommige gemeenschappen beschouwen een weduwe als een deel van het bezit van haar man dat door zijn familie wordt 'geërfd'. Een grootschalig bevolkings- en gezondheidsonderzoek uit 2013 wees uit dat van de weduwen in de leeftijdscategorie van 15-49 jaar 42% haar bezittingen kwijtraakt na het overlijden van hun man.²²²

Sociale discriminatie van vrouwen op grond van godsdienst, traditie of etniciteit blijft wijdverbreid. Vrouwen bevinden zich in een ondergeschikte positie ten opzichte van hun echtgenoot en schoonfamilie. Voor productieve activiteiten worden vrouwen doorgaans niet betaald, waardoor zij veelal in een afhankelijke positie verkeren ten opzichte van hun echtgenoot of andere mannelijke familieleden. Dit geldt zeker voor het overwegend islamitische Noord-Nigeria, waar het voor de meeste vrouwen niet is toegestaan buitenshuis te werken.²²³ Eerder, in paragraaf 2.3.1 is opgemerkt dat

²¹⁹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*; International Crisis Group, *Herders against Farmers; Nigeria's Expanding Deadly Conflict*, 19 september 2017

²²⁰ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²²¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*.

²²² US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*; National Population Commission, *Nigeria Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014, p.339 Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²²³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015; US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016, 2017*

onderzoek heeft uitgewezen dat vrouwen aanzienlijk minder gebruik maken van internet dan mannen.

Vrouwen meer dan alleen slachtoffer

De schrijfster en activiste Chitra Nagarajan plaatst in een artikel in *The Guardian* kanttekeningen bij de eenzijdige wijze waarop Nigeriaanse vrouwen worden geportretteerd. Naar haar oordeel zijn vrouwen niet alleen slachtoffer maar spelen zij ook juist in conflictgebieden een belangrijke rol. Zij vechten mee aan de zijde van de mannen en zijn bijvoorbeeld ook betrokken bij het opzetten van milities om gemeenschappen te beschermen. Ook hebben zij vaak mannen geholpen door hen te laten onderduiken, de mannen te vermommen in vrouwenkleding en in veiligheid te brengen.²²⁴

Traditionele praktijken

Purdah is een traditionele praktijk waarbij vrouwen en pubermeisjes afgezonderd worden van mannen die geen verwanten zijn. Deze gewoonte komt nog voor onder de moslims in het noorden.²²⁵

Opsluiting (*confinement*) kwam tijdens de verslagperiode voornamelijk in het noordoosten voor. Weduwen worden een jaar lang in hun sociale omgang beperkt en moeten allerlei rituelen ondergaan. Ze worden kaal geschoren en gaan tijdens de rouw in het zwart gekleed. Bij sommige stammen in het zuiden zijn weduwen verdacht als hun man sterft. Om hun onschuld te bewijzen, worden ze gedwongen om het water op te drinken dat gebruikt is om het lichaam van hun overleden echtgenoot te wassen. Volgens een onderzoeksrapport komen deze praktijken voor onder diverse etnische bevolkingsgroepen, waaronder de Yoruba en Igbo alsmede de minderheidsgroepen zoals de Tiv, Idoma, Urhobo en Isan. Andere bronnen maken melding van deze praktijken in Zuidoost Nigeria onder de Igbo stam en de Yoruba stam en in deelstaat Ogun onder de Awori stam.²²⁶

Vrouwen in het leger

Vrouwen kunnen als beroepsmilitair deel uitmaken van het leger. Zij zijn sinds 2017 echter uitgesloten van het vervullen van leidinggevende functies binnen de krijgsmacht. Bronnen melden dat moslimleiders uit de noordelijke staten hiervoor hebben gepleit. Zij wilden voorkomen dat zich een situatie voordoet waarbij vrouwen opdrachten uitdelen aan mannen.²²⁷

Gender and equal opportunities bill

Een wetsvoorstel te komen tot een *gender and equal opportunities bill* sneuvelde in maart 2016 in de Senaat. Een belangrijk onderwerp uit het wetsvoorstel betrof het vaststellen van de wettelijke minimumleeftijd van achttien jaar voor het aangaan van een huwelijk. In Nigeria zou 43% van de meisjes voor hun achttiende in het huwelijk treden. Veel opposanten zagen het wetsvoorstel als strijdig met religieuze wetten en leerstellingen. Ook een aangepaste versie van de wet kon geen goedkeuring vinden.²²⁸

²²⁴ The Guardian, *Focusing on schoolgirl abductions distorts the view of life in Nigeria*, 2 maart 2018

²²⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

²²⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015

²²⁷ International Centre for Investigative Reporting, *Why women may not become military chiefs in Nigeria*, 13 november 2017; Punch, *Military stops admission of combatant female cadets*, 13 november 2017

²²⁸ BBC.com: *Nigeria's Sultan of Sokoto rejects gender equality bill*, 28 december 2016; Independent, *Nigerian Senate votes down gender equality bill due to 'religious beliefs'* 17 maart 2016.

Deelname van vrouwen aan politieke activiteiten

Er bestaan geen wettelijke belemmeringen als het gaat om het uitoefenen van actief dan wel passief kiesrecht door vrouwen. Ook kunnen zij als verkiezingswaarnemer optreden. Vrouwen worden echter minder mogelijkheden toegeschreven als het gaat om leidinggevende posities in de belangrijkste partijen en in de regering, in het bijzonder in het noorden. Vrouwen bezetten ongeveer vijf procent van de zetels in het nationale parlement en van de 36 kabinetsleden waren er slechts zes vrouw. Ook zijn vrouwen ernstig ondervertegenwoordigd als het gaat om kandidaatstelling bij de nationale verkiezingen.²²⁹

Gedrags- en kledingcodes

In algemene zin gelden er in Nigeria voor vrouwen geen bijzondere gedrags- en kledingcodes. In het noorden van Nigeria, zeker in de staten waar de sharia-wetgeving van kracht is, zijn vrouwen echter verplicht zich te houden aan de islamitische kledingcode. Hierboven werd reeds melding gemaakt van de *pardah* praktijk en de beperkingen die voor weduwen gelden.²³⁰

Handelingsbekwaam

De vraag of vrouwen handelingsbekwaam zijn wordt bepaald door de omgeving en culturele setting. Wat dit laatste betreft is er veel verscheidenheid in Nigeria. Er zijn geen wetten die vrouwen verbieden om land te bezitten, maar volgens gewoonterecht kunnen alleen mannen land bezitten, waarbij vrouwen alleen via huwelijk of familie toegang tot land kunnen krijgen. Zoals hierboven reeds is opgemerkt, is het in bepaalde gebieden ongebruikelijk dat vrouwen het recht hebben om de eigendommen van hun man te erven. Veel weduwen raken behoeftig omdat hun schoonfamilie vrijwel alle eigendommen van de overleden echtgenoot inneemt. Het komt voor dat de zoon officieel de eigenaar is maar dat de vrouw het feitelijke beheer/gebruik uitoefent via een soort volmacht.²³¹

Vrouwen kunnen vanaf de leeftijd van achttien jaar zelfstandig een paspoort aanvragen. Voorheen moesten zij een verklaring overleggen waarin zij toestemming kregen van hun echtgenoot om een paspoort aan te vragen. De federale rechtbank in Port Harcourt achtte deze praktijk echter al in 2009 strijdig met de Nigeriaanse grondwet en het *African Charter on Human and Peoples' Rights*. Ook kunnen vrouwen zelfstandig identiteitsdocumenten aanvragen. (zie ook paragraaf 1.3 over documenten). Huwelijkscontracten zijn volgens een vertrouwelijke bron niet gebruikelijk in Nigeria.²³²

Seksueel en huiselijk geweld

Verkrachting en huiselijk geweld zijn wijdverspreid in Nigeria. Er is geen landelijk geldende wet voor de bestrijding van geweld tegen vrouwen. Om die reden kunnen slachtoffers nauwelijks of geen toevlucht zoeken tot rechtsbescherming. Hoewel sommige, meestal zuidelijke, staten wetten hebben aangenomen die sommige

²²⁹ US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016, 2017* Voor politieke functies zal de vrouw extra hard moeten werken. Het is dus niet onmogelijk maar het kost meer inspanning voor de vrouw om een (vooraanstaande) politieke positie te bekleden. Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; Policy and Legal Advocacy Centre, *Women's Political Representation In Nigeria: Why Progress is Slow and What can be done to Fast-track it*, 2018.

²³⁰ Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018;

²³¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2016, 2017*; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²³² Nigeria Immigration Service, *Requirements for obtaining standard passport*, <https://immigration.gov.ng/standard-passport/>, geraadpleegd op 19 december 2017; Vanguard, *Court voids Immigration condition for issuing passports to married women*, 12 juni 2009; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

vormen van gender gerelateerd geweld verbieden of bepaalde rechten beschermen, is in een meerderheid van de staten dergelijke wetgeving niet van kracht.

In 2015 is weliswaar de *Violence Against Persons Prohibition Act* (VAPP) in werking getreden, deze wet is echter alleen in de *Federal Capital Territory* (FCT) rechtsgeldig.²³³

Naast huiselijk geweld zijn vrouwen het slachtoffer van verkrachting en andere vormen van geweld gepleegd door politie en veiligheidsdiensten. Vaak blijft het gewelddadige optreden onbestraft. Zo werd een politie-inspecteur in de staat Akwa Ibom beschuldigd van verkrachting van een vijftienjarig meisje. Onduidelijk bleef of er nader onderzoek werd gedaan.²³⁴

Amnesty International meldt dat in het noordoosten ontheemde vrouwen en meisjes slachtoffer zijn van gender gerelateerd geweld inclusief verkrachting en seksuele uitbuiting door militaire officieren en leden van de *Civilian Joint Task Force*. Vaak in ruil voor voedsel en andere benodigdheden. Huishoudens geleid door vrouwen melden discriminatie onder andere bij de toegang tot voedselhelp in sommige locaties.²³⁵

Bronnen wijzen uit dat huiselijk geweld zowel sociaal als cultureel door veel Nigerianen wordt geaccepteerd. De politie weigert vaak te interveniëren als het gaat om conflicten rond huiselijk geweld, of rekent het slachtoffer zelf de mishandeling aan. In rurale gebieden weigert de politie bovendien vaak de vrouwen die wegens misbruik aangifte doen, te beschermen tegen hun echtgenoten als het niveau van het misbruik 'de gebruikelijke normen' in het gebied niet te boven gaat.²³⁶

Bewegingsvrijheid

De Nigeriaanse grondwet bepaalt dat elke Nigeriaanse staatsburger het recht heeft zich vrij te bewegen binnen Nigeria en in elk deel van het land te verblijven. In sommige gebieden waar conflicten voorkomen wordt echter regelmatig een avondklok (*dusk-to-dawn-curfew*) ingesteld. Zo werd in de staten Adamawa, Borno en Yobe in verband met operaties tegen Boko Haram een avondklok ingesteld.²³⁷

Of meisjes en vrouwen zich in Nigeria zelfstandig ergens in het land kunnen vestigen en zich daarbij zonder steun van de familie staande kunnen houden is afhankelijk van de individuele omstandigheden. In algemene zin is de steun van familie belangrijk in de Nigeriaanse context. Daarbij gaat het niet alleen om het kerngezin maar kan men voor steun ook vaak terecht bij de *extended family*.²³⁸ Buiten de

²³³ Premium Times, *Nigeria: Why Nigerian Govt Must Enforce Laws Against Female Genital Mutilation – Expert*, 16 november 2017. Het gebied van het *Federal Capital Territory* omvat de hoofdstad Abuja en directe omgeving; Voor de ontstaansgeschiedenis van deze wet zie de website van Voices4Change, *VAPP Act Signed Into Law*, 28 mei 2015, <http://www.v4c-nigeria.com/vapp-act-signed-into-law-may-25th-2015/>, geraadpleegd op 27 juni 2018.

²³⁴ US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016, 2017*; Sahara reporters, *Lagos Records 852 Domestic Violence Cases In Nine Months*, 5 september 2017.

²³⁵ Amnesty International, *Amnesty International report 2017/2018, the state of the world's human rights*, januari 2018; Amnesty International, *'They betrayed us' Women who survived Boko Haram raped, starved and detained in Nigeria*, 29 mei 2018.

²³⁶ This Day: *Nigeria: the Menace of Domestic violence*, 6 mei 2016; US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices for 2016, 2017*.

²³⁷ Nigerian Constitution. *Chapter 4. Section 41 Right to Freedom of Movement*, <https://nigerian-constitution.com/chapter-4-section-41-right-to-freedom-of-movement/>, geraadpleegd op 1 maart 2018; US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016, 2017*; Freedom House, *Freedom in the World 2016*

²³⁸ De term *extended family* wordt gebruikt om een ruime kring van samenlevende verwanten te beschrijven. Deze kring is groter dan het gewone stamien van een gezin van ouders en kinderen. In ieder geval worden grootouders ertoe gerekend.

familie kan steun worden gezocht bij leden van dezelfde etnische bevolkingsgroep omdat in Nigeria sprake is van een sterke gemeenschapszin. Een bron merkte op dat in grote steden als Lagos veel verschillende bevolkingsgroepen inmiddels door elkaar wonen. Ook is er sprake van interculturele huwelijken.²³⁹

De culturele setting waarin vrouwen verkeren kan in bepaalde gevallen hun bewegingsvrijheid beperken. Eerder werden onder het kopje *traditionele praktijken* daar voorbeelden van genoemd.²⁴⁰

Opvangmogelijkheden

Er zijn verschillende vrouwenorganisaties die vrouwen helpen met psychologische en juridische ondersteuning en die hen onderdak bieden indien nodig. Ngo's die actief zijn op dit terrein zijn onder andere *Project Alert on Violence Against Women* en de *Women's Rights Advancement and Protection Alternative (WRAPA)*. *Project Alert on Violence Against Women* kent een opvangproject, genaamd *Sophia's Place* voor mishandelde vrouwen. Het is in mei 2001 opgezet op een geheim adres in Lagos. Een beheerder ziet toe op de dagelijkse gang van zaken in de opvang en rapporteert aan het kantoor van de organisatie. De voorziening biedt plaats aan zes families. Vrouwen kunnen er een maand gratis verblijven. Als het slachtoffer daarna langer wil blijven zal zij of de verwijzende organisatie maandelijks een bijdrage moeten betalen. In Lagos kunnen vrouwen terecht bij lokale vrouwenorganisaties zoals het *Mirabel Centre*. Deze organisatie biedt hulp aan vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld. Zo dekt het centrum de kosten van medische tests voor seksueel overdraagbare infecties en zwangerschap, evenals de kosten van medicijnen en anticonceptie. Als onderdeel van reguliere activiteiten, organiseert het centrum ook seksuele voorlichtingsprogramma's op middelbare scholen om bewustzijn te creëren over de gevaren van verkrachting. De organisatie *Kuridat Initiative for Democracy (KIND)* zet zich in voor een grotere maatschappelijke participatie van vrouwen en voor het beëindigen van geweld gericht tegen vrouwen.²⁴¹

Een bron meldt dat in het noordoosten (Adamawa, Borno, Yobe) een ernstig tekort bestaat aan opvangvoorzieningen (veilige onderkomens en schuilplaatsen) voor meisjes en vrouwen die slachtoffer zijn van geweld.²⁴²

Genitale verminking

In Nigeria wordt genitale verminking (*Female Genital Mutilation*) in het gehele land uitgevoerd door zowel christenen als moslims, maar het komt het meest voor in de zuidelijke christelijke regio's. Meerdere bronnen bevestigen dat genitale verminking een diep gewortelde culturele praktijk is.²⁴³ Uit de meest recente bevolkings- en gezondheidsenquête die in 2013 is uitgevoerd door de *Nigerian Population*

²³⁹ Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

²⁴⁰ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *Social Institutions & Gender Index 2014: Nigeria, Undated, Restricted Civil Liberties*, <http://genderindex.org/country/nigeria>. Geraadpleegd op 2 maart 2018; US Department of State, *Country reports on Human Rights Practices 2016, 2017*; Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

²⁴¹ Project Alert on Violence Against women, <http://www.projectalertnig.org/>, geraadpleegd op 2 maart 2018; Women's Rights Advancement and Protection Alternative (WRAPA), <https://wrapanigeria.org/whatiswrapa/>, geraadpleegd op 12 maart 2018; Mirabel Centre, <http://mirabelcentre.org/>, geraadpleegd op 12 maart 2018; Mirabel Centre, <http://mirabelcentre.org/>, geraadpleegd op 12 maart 2018; Kuridat Initiative for Democracy <http://www.kind.org/>, geraadpleegd op 12 maart 2018; The Guardian, *Welcome to Mirabel: The first centre supporting rape survivors in Nigeria*, 25 februari 2016.

²⁴² Nagarajan, Chitra, *Gender Assessment of Northeast Nigeria*, juni 2017

²⁴³ 28 Too Many: *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016; United Nations Population Fund (UNFPA): *An activist's story*, 21 juni 2016; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; De praktijk van genitale verminking wordt gezien als een *rite de passage*. Zie ook noot 262.

Commission, blijkt dat van de meisjes en vrouwen in de leeftijdscategorie 15-49 jaar in Nigeria circa 25% besneden is.²⁴⁴

Verspreiding genitale verminking

Afhankelijk van de regio, etniciteit en religie varieert de mate waarin genitale verminking voorkomt en de verschillende ingrepen die kunnen plaatsvinden. Ook is er een verschil waarneembaar tussen steden en het platteland. In stedelijke gebieden is bij gemiddeld 32,3% van de vrouwen sprake van genitale verminking tegen 19,3% van de vrouwen die op het platteland wonen.²⁴⁵

Ook de verdeling over de zes geopolitieke zones en 36 staten varieert. Genitale verminking komt het meeste voor in de zuidoostelijke en zuidwestelijke zone. Dit wordt bevestigd als we naar de twee staten kijken waar het hoogste percentage besnijdenissen voorkomt. Ebonyi in het zuidoosten en Osun in het zuidwesten (respectievelijk 74,2% en 76,6%).²⁴⁶

De Noordoost zone is met 2,9% de zone met het laagste percentage en Katsina (Noordwest zone) met 0,1% is de staat waar besnijdenissen het minste voorkomen. Deze variëteit tussen de geopolitieke zones correspondeert grofweg met het verspreidingsgebied van de verschillende etnische groepen in Nigeria. Volgens het hiervoor reeds genoemde bevolkingsonderzoek komt genitale verminking het meest voor onder de Yoruba (55%) en Igbo (45%) bevolkingsgroepen. Genitale verminking kwam het minst voor onder de Kanuri/Beriberi bevolkingsgroep en de Ijaw (elf procent). Overigens is hier van belang te vermelden dat door sociale en fysieke mobiliteit de strikte scheiding tussen de verschillende etnische groepen en hun woongebieden in toenemende mate vervaagt. Bij het gebruik van zogenaamde *self-reported data* over genitale verminking moet de volgende kanttekening worden geplaatst. Soms zullen vrouwen terughoudend zijn bij het toegeven dat zij zijn besneden vanwege de gevoeligheid van het onderwerp of omdat besnijdenis een illegale praktijk is.²⁴⁷

Opleiding

De aanname is vaak dat een hoger opleidingsniveau, en daarmee vermoedelijk meer kennis op het gebied van gezondheid, is gerelateerd aan een minder grote kans op besnijdenis. Echter, uit de hiervoor reeds genoemde bevolkingsenquête blijkt dat Nigeriaanse vrouwen in de leeftijdscategorie 15 tot 49 zonder opleiding aanzienlijk *minder* kans hebben te zijn besneden (17,2%) dan de groep vrouwen in dezelfde leeftijdscategorie die primair onderwijs (30,7%), secundair onderwijs (28,8%) of hoger onderwijs (29,1%) hebben genoten.²⁴⁸ In een UNICEF-rapport wordt gewezen op het feit dat besnijdenis veelal wordt uitgevoerd ruim voordat meisjes hun opleiding hebben voltooid. Het onderwijsniveau dat zij uiteindelijk bereiken is om die reden niet van invloed op hun besnijdenis. De relatie tussen onderwijs en besnijdenis kan daarom beter worden bekeken vanuit het perspectief van het opleidingsniveau van de moeder. Dan blijkt dat bij moeders die geen onderwijs hebben genoten de kans dat zij hun dochters laten besnijden voordat zij de leeftijd

²⁴⁴ National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014; UNFPA *FGM/C in Nigeria telling stories, Raising Awareness, Inspiring Change* mei 2017 <http://nigeria.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/FGM%20Human%20stories%20published.pdf>

²⁴⁵ National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014

²⁴⁶ National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014.

²⁴⁷ 28 Too Many (2016) *Country Profile: FGM in Nigeria*. *Self reported data* is informatie die wordt verzameld op basis van de eigen verklaringen van de respondenten.

²⁴⁸ National Population Commission, *Nigeria Demographic and Health Survey 2013* (juni 2014); UNICEF (2013), *Female Genital Mutilation/Cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change*

van vijftien jaar bereiken (19,3%) twee keer zo groot is dan bij moeders die hoger onderwijs hebben genoten (9,3%).²⁴⁹

Vormen van genitale verminking

De *World Health Organisation* (WHO) onderscheidt vier categorieën van genitale verminking.²⁵⁰ De meest voorkomende vorm van genitale verminking is type II, de excisie van de clitoris met gedeeltelijke of gehele excisie van de labia minora. Infibulatie, ofwel het vernauwen van de vaginale opening door wegsnijden en aan elkaar hechten van de kleine en/of grote schaamlippen met verwijdering van de clitoris (type 3) komt vooral voor bij de Ijaw.²⁵¹

Uitvoering van genitale verminking

In de meeste gevallen wordt de besnijdenis door traditionele beoefenaren uitgevoerd. 87% van de meisjes in de leeftijdscategorie nul tot vijftien en tachtig procent van de meisjes/vrouwen in de leeftijdscategorie 15 tot 50 wordt door een traditionele beoefenaar besneden. In de overige gevallen wordt het door medisch opgeleid personeel (of door een onbekende partij) uitgevoerd. Twaalf procent van de meisjes (nul tot vijftien) en dertien procent van de meisjes/vrouwen (15 tot 50) wordt door medische professionals besneden.²⁵²

Een woordvoerder van een ngo heeft verklaard niet bekend te zijn met de omstandigheid dat meisjes gedwongen worden de persoon die besnijdenissen uitvoert, op te volgen.²⁵³

Leeftijd en genitale verminking

De leeftijd waarop genitale verminking wordt toegepast varieert van een paar dagen oud tot aan het moment nadat een vrouw haar eerste kind heeft gebaard. Het merendeel (82%) van de slachtoffers was nog geen vijf jaar oud.²⁵⁴ Er is geen leeftijdsgrens aan te geven waarboven genitale verminking niet meer wordt toegepast.²⁵⁵ Een UNHCR-rapport uit 2009 maakt melding van de mogelijkheid dat meisjes of vrouwen die eerder aan een minder vergaande vorm van FMG zijn onderworpen op latere leeftijd alsnog aan een zwaardere vorm van besnijdenis kunnen worden blootgesteld. Dit UNHCR-rapport gaat overigens niet specifiek over herbesnijdenis in de Nigeriaanse context maar beschrijft herbesnijdenis in het

²⁴⁹ National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014 p.355

²⁵⁰ Type I Excisie van de voorhuid, met of zonder gedeeltelijke of gehele excisie van de clitoris.
Type II Excisie van de clitoris met gedeeltelijke of gehele excisie van de labia minora (binnenste schaamlippen)).
Type III Excisie van de volledige genitaliën en het dichtnaaien of vernauwen van de vagina. Deze vorm wordt ook wel aangeduid met infibulatie of faraonische besnijdenis.
Type IV -Het weghalen van weefsel rond de vaginale opening (angurya cuts) of het snijden van de vagina (gishiri cuts).
-Het prikken, snijden of piercen van de clitoris en/of labia; het uittrekken van de clitoris en/of labia; het wegbranden van de clitoris en omliggend weefsel.
-Het inbrengen van corroderende substanties of kruiden in de vagina om bloedingen te veroorzaken (World Health Organization, 2000).

²⁵¹ Voor de goede orde het gehanteerde bevolkingsonderzoek dateert uit **2013**. Dit is het laatste grote bevolkingsonderzoek dat heeft plaatsgevonden. National Population Commission, *Nigeria Demographic and Health Survey 2013* (juni 2014) p.349; 28 Too many, *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²⁵² National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013, juni 2014, p.357*

²⁵³ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²⁵⁴ National Population Commission, *Demographic and Health Survey 2013*, juni 2014 p.352; UNFPA *FGM/C in Nigeria telling stories, Raising Awareness, Inspiring Change*, mei 2017 <http://nigeria.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/FGM%20Human%20stories%20published.pdf>

²⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

algemeen. Een woordvoester van een Nigeriaanse ngo verklaarde dat zij geen voorbeelden kent van meisjes of vrouwen die zijn herbesneden.²⁵⁶

Onttrekking aan genitale verminking

Meisjes die op zeer jonge leeftijd genitaal worden verminkt, kunnen zich daaraan uiteraard niet onttrekken. Zoals hierboven al aangegeven komt het ook voor dat de genitale verminking wordt toegepast nadat een vrouw haar eerste kind heeft gebaard. Afhankelijk van de individuele omstandigheden kan een vrouw besluiten zich niet aan deze praktijken te onderwerpen. Een vrouw die trouwt met een man wiens familie voorstander is van dergelijke praktijken zal zich gelet op de culturele druk die door haar schoonfamilie wordt uitgeoefend niet eenvoudig aan genitale verminking kunnen onttrekken. Als een onbesneden meisje of vrouw na afwijzing van een asielaanvraag terugkeert naar Nigeria, is het mogelijk dat zij alsnog besneden zal worden. Individuele omstandigheden, waaronder leeftijd en culturele achtergrond zijn hierbij bepalend.²⁵⁷

Uit literatuur en anekdotisch bewijs blijkt dat de druk vanuit de familie en de gemeenschap de traditie van genitale verminking versterkt. Zelfs sommige ouders die goed opgeleid zijn en welvarend en die het niet eens zijn met de praktijk kunnen besluiten hun dochters als gevolg van externe druk toch te laten besnijden. In sommige gevallen laten grootouders buiten medeweten van de ouders hun kleindochter besnijden.²⁵⁸

Rechtshandhaving

Met de ondertekening van de *Violence against persons (prohibition) Act* 2015 op 25 mei 2015 door de toenmalige president Goodluck Jonathan, is vrouwelijke genitale verminking/besnijden landelijk verboden. Het is de eerste federale wet die genitale verminking strafbaar stelt voor het hele land.²⁵⁹ Omdat het een federale wet betreft moeten de 36 staten echter afzonderlijke wetgeving invoeren als dat al niet was gebeurd. Sinds 1999 zijn er slechts dertien staten die genitale verminking strafbaar stellen. Dergelijke wetgeving is naar verluidt lastig te handhaven in landelijke gebieden waar slechts beperkte politie-inzet is. Meisjes en vrouwen zijn in die gebieden meestal niet in de gelegenheid hun dorpen te verlaten om op die manier aan genitale verminking te ontsnappen vanwege het gebrek aan transport of reisbeperkingen opgelegd door mannelijke verwanten. Ook corruptie vormt een belemmering voor effectieve handhaving van de wet.²⁶⁰ Ngo's zouden nog steeds lokale autoriteiten moeten overtuigen dat betreffende wetgeving op het niveau van de staat (inmiddels) is geïmplementeerd.²⁶¹

Het feit dat er nog geen veroordelingen, op grond van wetgeving die genitale verminking verbiedt, hebben plaatsgevonden komt naar het oordeel van een zagsman van de politie omdat 'er van niemand klachten over zijn ontvangen', en de politie in dit opzicht niet in een 'vacuüm kan handelen'. Er zijn echter ook geluiden dat zelfs wanneer dergelijke incidenten in het verleden aan de politie zijn gemeld, zij geneigd zijn om dergelijke incidenten te bestempelen als zaken die vallen binnen

²⁵⁶ United Nations High Commissioner for Refugees, *Guidance note on refugee claims relating to female genital mutilation*, mei 2009; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018.

²⁵⁷ 28 Too Many, *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018,

²⁵⁸ 28 Too Many, *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016

²⁵⁹ EASO *Country of Origin Information Report, Nigeria Country Focus*, juni 2017

²⁶⁰ 28 Too Many: *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016 p.53.

²⁶¹ US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2016-Nigeria*, 2017.

'traditionele domeinen' die beter kunnen worden opgelost zonder tussenkomst van de politie.²⁶²

Bij de politie is een zogenaamde *Gender Unit* is opgericht. Het doel van deze *Gender Unit* is om recht te doen aan de slachtoffers van gender gerelateerde misdrijven, het waarborgen van de inclusie van gendertraining binnen het Nigeriaanse politie curriculum en het verbeteren van reeds bestaande samenwerking met relevante partijen op het gebied van gendergelijkheid. De organisatie *28 Too Many*, spreekt van een bemoedigend initiatief. Deze organisatie doet onder andere onderzoek naar genitale verminking.²⁶³

Bronnen melden dat in gevallen van weigering om deel te nemen aan rituele praktijken, het mogelijk is om je voor bescherming zowel te wenden tot overheidsactoren als tot maatschappelijke organisaties almede tot religieuze instellingen. Vrouwen die bescherming zoeken tegen genitale verminking, kunnen hulp zoeken bij de politie, het ministerie van Sociale Zaken in Lagos, rechtshulp, tal van ngo's, kerken/moskeeën en gemeenschapsleiders. Ook is het mogelijk om begeleiding te zoeken bij traditionele heersers, priesters en predikanten, zo blijkt uit een rapport van de *Immigration and Refugee Board of Canada* (IRBC). Overigens richt dit onderzoek zich vooral op de staat Lagos.²⁶⁴

Volgens de organisatie *Freedom House* blijft, ondanks bestaande wetgeving tegen genitale verminking, de praktijk wijdverbreid. Bovendien is sprake van lage rapportage- en vervolgingspercentages. Voor een uitgebreid overzicht van de juridische stand van zaken met betrekking tot FGM wordt verwezen naar een rapport van de organisatie *28 Too Many* uit juni 2018.²⁶⁵

Organisaties

Zowel internationale als kleinere organisaties in Nigeria kunnen openlijk werken aan programma's gericht tegen genitale verminking. Hun inspanningen worden gesteund door de vorige en huidige federale regeringen. Aisha Buhari, de *First Lady* van Nigeria, was actief in het stimuleren van vrouwelijke leiders en de echtgenotes van staatsgouverneurs om de kwestie van genitale verminking aan te pakken. Ngo's gebruiken verschillende strategieën in hun werk, waaronder de gemeenschapsdialoog (vaak gericht op het betrekken van traditionele en religieuze leiders bij discussies), het aanpakken van de gezondheid, bewustwording op scholen, trainen van traditionele beoefenaars in nieuwe vaardigheden en voorzien van bronnen van inkomsten en het gebruik van media (in verschillende vormen). verspreiden. Voorbeelden van deze strategieën zijn onder meer: het werk van maatschappelijke organisaties als *Safehaven Development Initiative*, *Action Health Incorporated (AHI)* en de *Society for the Improvement of Rural People (SIRP)*. Op nationaal niveau heeft *Girl Effect* gewerkt aan het incorporeren van onderwijsprogramma's op het gebied van genitale verminking in schoolcurricula en lerarenopleidingen.²⁶⁶

²⁶² Volgens een rechter is de grootste uitdaging bij handhaving van de wet gelegen in het feit dat de praktijk van genitale verminking traditioneel wordt gezien als een *rite de passage*. En ritueel dat de verandering in seksuele of sociale status van iemand markeert. Nigerian Observer, *Female Genital Mutilation: Growing Incidence Generates Fresh Concern*, 3 juni 2016.

²⁶³ 28 Too Many, *Country Profile: FGM in Nigeria*, 2016.

²⁶⁴ Immigration and Refugee Board of Canada (IRBC), *Nigeria: Prevalence of female genital mutilation (FGM), including ethnic groups in which FGM is prevalent, particularly in Lagos State and within the Edo ethnic group; consequences for refusal; availability of state protection; the ability of a family to refuse a ritual practice such as FGM (2014-September 2016)*, 13 September 2016.

²⁶⁵ Freedom House, *Freedom in the World 2017*, 2017. *28 Too Many, Nigeria the Law and FGM*, juni 2018.

²⁶⁶ Ibid.

2.4.5

LHBT

De wettelijke inperking van de rechten van de LHBT-gemeenschap kent verschillende vormen. Naast het Wetboek van Strafrecht kent Nigeria sinds 2014 ook de *Same Sex Marriage Prohibition Act*. Ook sharia-wetgeving, zoals geldend in verschillende staten in het noorden van Nigeria verbiedt en bestraft seksuele relaties tussen personen van hetzelfde geslacht, met als maximale straf voor mannen dood door steniging en voor vrouwen gevangenisstraf.²⁶⁷ Hieronder wordt allereerst ingegaan op de gevolgen van de *Same Sex Marriage Prohibition Act*.

Same Sex Marriage (Prohibition) Act

In het vorige algemeen ambtsbericht is melding gemaakt van de inwerkingtreding van de *Same Sex Marriage (Prohibition) Act*, (SSMPA) op 7 januari 2014. Op grond van die wet is een huwelijk of samenlevingsovereenkomst tussen twee personen van hetzelfde geslacht verboden en wordt de voltrekking en getuigenis daarvan strafbaar gesteld. Overigens gaat de wet verder dan een verbod op een huwelijk van twee personen van hetzelfde geslacht. In artikel 5 van deze wet is onder andere ook sprake van het strafbaar stellen van het registreren van en bezoeken van *gay clubs* of het publiekelijk uiting geven aan een amoureuze relatie tussen twee personen van dezelfde sekse.²⁶⁸ Volgens een rapport van *Human Rights Watch* heeft de SSMPA een negatieve invloed gehad op het werk van maatschappelijke organisaties, mensenrechtenactivisten en gezondheidswerkers onder wie zij die essentiële hiv-diensten verlenen.²⁶⁹

Volgens Human Rights Watch (HRW) zijn er geen aanwijzingen dat individuen daadwerkelijk zijn vervolgd of bestraft op grond van de SSMPA, toch heeft de wet wel degelijk verstrekende en ernstige gevolgen. Het verhitte debat en de toegenomen media-aandacht rond de totstandkoming van deze wet hebben homoseksualiteit zichtbaarder gemaakt en ook zijn LHBT's nog kwetsbaarder dan ze al waren, aldus HRW. Ook voor de inwerkingtreding van de wet waren er arrestaties en schendingen van mensenrechten maar na januari 2014 is sprake van een aanzienlijke toename van geweld en afpersing door de politie en de bevolking, aldus de mensenrechtenorganisatie.²⁷⁰

HRW en de *Bisi Alimi Foundation*²⁷¹ hebben onderzoek gedaan naar de situatie van LHBT's in Nigeria. In dat kader hebben zij diverse interviews met LHBT's gehouden. De teneur van beide onderzoeken is dat, hoewel strafrechtelijke vervolging op grond van de SSMPA nog niet heeft plaatsgevonden, de algemene situatie voor LHBT's is

²⁶⁷ Human Rights Watch, *World Report 2018 - Nigeria*, 18 January 2018

²⁶⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria* oktober 2015; Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018; Centre for laws of the Federation of Nigeria, *Offences and Penalties*, <http://www.lawnigeria.com/LawsOfTheFederation/Same-Sex-Marriage-Prohibition-Act,-2014.html>, geraadpleegd op 6 maart 2018:

5. (1) A person who enters into a same sex marriage contract or civil union commits an offence and is liable on conviction to a term of 14 years imprisonment.

(2) A person who registers, operates or participates in gay clubs, societies and organization, or directly or indirectly makes public show of same sex amorous relationship in Nigeria commits an offence and is liable on conviction to a term of 10 years imprisonment.

(3) A person or group of persons who administers, witnesses, abets, or aids the solemnization of a same sex marriage or civil union, or supports the registration, operation and sustenance of gay clubs, societies, organizations, processions or meetings in Nigeria commits an offence and is liable on conviction to a term of 10 years imprisonment.

²⁶⁹ *Human Rights Watch* maakt melding van overvallen door de politie op kantoren van organisaties, waaronder organisaties die zich bezighouden met gezondheidszorg en bestrijden van HIV. Human Rights Watch, *"Tell Me Where I Can Be Safe" The Impact of Nigeria's Same Sex Marriage (Prohibition) Act*, 2016, p.59.

²⁷⁰ Human Rights Watch, *"Tell Me Where I Can Be Safe" The Impact of Nigeria's Same Sex Marriage (Prohibition) Act* p.2 en p. 16, oktober 2016.

²⁷¹ De Bisi Alimi Foundation is een organisatie die opkomt voor de belangen (o.a. gelijke rechten sociale inclusie) van de LHBT-gemeenschap in Nigeria.

verslechterd. LHBT's ondervinden problemen zowel van de zijde van de politie als van de zijde van de bevolking.²⁷²

Tenminste zeventien personen die door HRW zijn geïnterviewd maken melding van het feit dat zij, na de inwerkingtreding van de SSMPA, voor de eerste keer in hun leven zijn gearresteerd, soms meerdere keren. Ze kunnen daarbij te maken krijgen met afpersing maar ook misstanden als lichamelijk geweld en publiekelijke vernedering komen voor. Arbitraire detentie kon worden afgekocht, aldus de geïnterviewden. Vaak voelt men zich gedwongen tot betaling omdat anders een gevangenisstraf van veertien jaar dreigt, de maximale straf die de wet voorschrijft. Slachtoffers spreken van vernedering, fysieke mishandeling en marteling tijdens de detentie door de politie. Ook zou de SSMPA hebben bijgedragen aan schendingen van privacy. In zijn algemeenheid draagt de wet bij aan een klimaat van angst, aldus HRW. Geïnterviewden spreken over zelfcensuur en zij voelen zich gedwongen tot het verbergen van hun seksuele geaardheid en genderidentiteit. Lesbienne zien zich genoodzaakt hun kleding aan te passen. Op die manier hopen zij te voorkomen slachtoffer te worden van geweld door politie en publiek. Lesbische dan wel biseksuele vrouwen spraken over de algemene druk die wordt gevoeld zich te conformeren aan maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van geaardheid en genderrollen -'trouwen en kinderen krijgen'- een druk die naar hun zeggen sterker wordt gevoeld nadat de SSMPA van kracht was. Ook het organiseren van feestjes en optochten door LHBT's, activiteiten die voor de inwerkingtreding van de SSMPA mogelijk waren, zijn nu vanwege het angstklimaat minder vanzelfsprekend. Diverse LHBT's die slachtoffer zijn van misdrijven, waaronder publiekelijke afranseling, verkrachting en afpersing, hebben verklaard geen aangifte te hebben gedaan bij de politie omdat zij vreesden vervolgens zelf als criminelen onder de SSMPA te worden bestempeld met alle gevolgen van dien.²⁷³

Naar verluidt zijn er geen gevallen bekend waarbij de seksuele oriëntatie van een persoon in de praktijk heeft geleid tot een onevenredige of discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die wordt opgelegd bij (strafrechtelijke) vervolging wegens een commuun delict.²⁷⁴

Incidenten

De organisatie *The Initiative for Equal Rights* (TIER) heeft over de periode december 2016 tot november 2017 in een rapport melding gemaakt van 210 incidenten waarbij sprake was van een schending van mensenrechten van LHBT's. Hoewel de organisatie zelf het voorbehoud maakt dat het onderzoek niet als representatief kan gelden geeft het evenwel een beeld van de problemen waar LHBT's in Nigeria mee te maken kunnen krijgen. Uit het voornoemde onderzoek blijkt dat in 32 gevallen overheidsfunctionarissen betrokken waren bij de incidenten. In veruit het grootste deel van de incidenten, namelijk in 168 gevallen, gaat het om problemen tussen LHBT's en medeburgers. In tien zaken ging het om een samenloop van problemen met zowel overheidsfunctionarissen als medeburgers. De meeste incidenten werden gerapporteerd in de staten Rivers, Lagos en Enugu. Uit de staten Ebonyi, Ondo en Jigawa kwamen de minste meldingen. Een onderscheid naar de aard van de

²⁷² 'De politie arresteert mensen niet vanwege de publieke zaak maar om ze af te persen'. Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018; 'De wet wordt gebruikt als een *shake down*. Dus een manier om mensen geld af troggelen. Je wordt gearresteerd en vervolgens moet je iemand vinden om je op borgtocht vrij te krijgen'. Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

²⁷³ Human Rights Watch, *"Tell Me Where I Can Be Safe" The Impact of Nigeria's Same Sex Marriage (Prohibition) Act*, oktober 2016 p.34; Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018; Independent, *Gay in Nigeria: The stark reality for LGBT people in the West African Country*, 23 mei 2017.

²⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

schendingen laat zien dat veruit het grootste deel van de incidenten, te weten 68, te maken heeft met chantage en afpersing.²⁷⁵

Ter illustratie zijn hieronder een aantal incidenten beschreven die in de verslagperiode hebben plaatsgevonden.

Op 23 januari 2017 werd in de staat Lagos een man tijdens een willekeurige politiecontrole staande gehouden. De politie nam zijn telefoons in beslag en vond daarop suggestieve chat-berichten. Hij werd vervolgens gearresteerd en naar het politiebureau overgebracht. De man moest zijn broer bellen om hem op borgtocht vrij te krijgen.²⁷⁶

Op 15 april 2017 werden in de noordelijke staat Kaduna 53 personen gearresteerd en aangeklaagd wegens het bijwonen en getuige zijn van een vermeend homohuwelijk.²⁷⁷ In Nigeria is dit een vergrijp waarmee men tien jaar gevangenisstraf riskeert. De 53 personen werden naar verluidt beschuldigd van samenzwering, onwettige samenkomst en het behoren tot een verboden organisatie. Een mensenrechtenactivist uit het gebied die kennis had van de bijeenkomst heeft verklaard dat het niet om een homohuwelijk ging maar om een verjaardag. De politie zou zich hiermee schuldig maken aan het 'exploiteren' van de criminalisering van het homohuwelijk door bijeenkomsten als zodanig te kwalificeren. Kaduna waar het incident naar verluidt heeft plaatsgevonden is een van de twaalf staten waar geheel of gedeeltelijk sharia-wetgeving is ingevoerd. Onder Islamitisch recht kan homoseksualiteit worden bestraft met de dood door steniging.²⁷⁸

In de periode van april tot juni 2017 zijn volgens een woordvoerder van de politie in Kano 124 verdachte 'verkrachters en homoseksuelen' door de politie gearresteerd. Volgens de woordvoerder zijn 94 zaken aangebracht bij rechtbanken en worden de overige zaken nog onderzocht.²⁷⁹

Op 30 juli 2017 werd een hotel in Lagos door de politie bestormd en werden circa veertig mannen gearresteerd op verdenking van homoseksuele activiteiten. Een bron meldde dat alle mannen op borgtocht zijn vrijgelaten. Of zij daadwerkelijk worden vervolgd is onbekend.²⁸⁰

Op 8 augustus 2017 werd een inwoner van de staat Rivers en enkele van zijn vrienden in zijn woning belaagd door indringers die hem beschuldigden van homoseksuele activiteiten. De man en zijn vrienden werden naar buiten gebracht, geslagen, vastgebonden en achtergelaten.²⁸¹

²⁷⁵ The Initiative for Equal Rights, *2017 report on Human Rights Violations based on Real or Perceived Sexual Orientation and gender Identity in Nigeria* <http://theinitiativeforequalrights.org/wp-content/uploads/2017/12/2017-Human-Rights-report-.pdf>

²⁷⁶ Ibid.

²⁷⁷ Premium Times, *Nigeria police arraign 53 for allegedly attending gay marriage*, 19 april 2017.

²⁷⁸ Newsweek, *Nigeria: 53 People Charged for 'Same-Sex Marriage Conspiracy'*, 20 april 2017.

²⁷⁹ De politiewoordvoerder maakt zich zorgen over het toenemend aantal van dergelijke misdaden in de staat. Hij beloofde dat de politie haar best zal blijven doen om 'zulke misdaden te beteugelen' en hij deed 'een beroep op religieuze leiders, traditionele heersers en andere goedwillende Nigerianen om de handen ineen te slaan en dergelijk sociaal onwenselijk gedrag te bestrijden'. This Day Live: *Police in Kano arrest 124 suspected rapists, homosexuals*, 15 juni 2017.

²⁸⁰ BBC, *Mass Nigerian arrests for 'homosexual acts' in Lagos State*, 30 juli 2017; *Erasing 76 Crimes, 42 Nigerians granted bail, face homosexuality charges*, 4 augustus 2017

²⁸¹ The Initiative for Equal Rights, *2017 report on Human Rights Violations based on Real or Perceived Sexual Orientation and gender Identity in Nigeria*.

Organisaties

Er zijn in Nigeria circa tien organisaties (vergeleken met één in 2002) die zich inzetten voor de belangen van de LHBT-gemeenschap. Als voorbeeld enkele van deze maatschappelijke organisaties: *The Initiative for Equal Rights Tier, Queer Alliance of Nigeria, Bisi Alimi Foundation, The Access to Health and Rights Development Initiative* en *the International Centre for Advocacy to Health and Rights*. De organisaties bieden bijvoorbeeld ondersteuning op juridisch vlak en op het terrein van gezondheidszorg.²⁸²

2.4.6

Alleenstaande minderjarigen

Informatie uit het laatste grootschalige bevolkings- en gezondheidsonderzoek uit 2013 laat zien dat ongeveer een kwart van de Nigeriaanse kinderen jonger dan achttien jaar niet bij beide ouders woont. Eén op de tien kinderen woont zonder ouders. Zes procent van de kinderen onder de achttien is (half)wees. Kinderen woonachtig in de stad (zeven procent) zijn vaker (half)wees dan kinderen op het platteland (vijf procent). Het zuidoosten heeft het hoogste aandeel (half)weeskinderen (elf procent), terwijl het noordwesten en noordoosten de laagste aandeel kent (elk vier procent). In het onderzoek wordt verder toegelicht dat naast HIV en AIDS er tal van oorzaken bestaan voor het feit dat kinderen (half)wees zijn of in kwetsbare positie verkeren. Als andere oorzaken worden onder andere genoemd verkeersongevallen, sterfte van de moeder bij de geboorte, etnische en sektarische conflicten, armoede en gender ongelijkheid. De situatie wordt verergerd door de slechte gezondheids- en voedselsituatie van de kinderen.²⁸³

Ronduit zorgwekkend is de situatie van (alleenstaande) minderjarigen in het noordoosten van Nigeria. Als gevolg van het conflict zijn veel kinderen ontheemd en worden zij vaak slachtoffer van (seksueel) geweld. Ook worden kinderen vrijwillig dan wel gedwongen ingezet bij acties van de strijdende partijen. Het gaat daarbij zowel om kinderen die door Boko Haram als door de *Civilian Joint Task Force* worden gerekruteerd en ingezet voor ondersteunde werkzaamheden en voor gevechtshandelingen.²⁸⁴

Op 15 september 2017 hebben de VN en de CJTF een actieplan ondertekend om rekrutering van kinderen te beëindigen en te voorkomen.²⁸⁵

Meerderjarigheid

In artikel 277 van de *Child's Rights Act* wordt de leeftijd waarop men meerderjarigheid bereikt op achttien jaar gesteld.²⁸⁶ Niet alle staten hebben deze federale wet echter geïmplementeerd. UNICEF heeft in 2017 een oproep gedaan aan alle staten in Nigeria deze wet alsnog te implementeren. Nigeria heeft de *Child's Rights Act* reeds in 2003 aangenomen. In juni 2017 hadden 24 staten de wet geïmplementeerd, als laatste de staat Enugu in december 2016.²⁸⁷

²⁸² The Guardian, *Bisi Alimi on LGBT rights in Nigeria: 'It may take 60 years, but we have to start now'*, 9 februari 2016; Premium Times, *Group demands release of men charged with alleged homosexuality*, 5 augustus 2017.

²⁸³ National Population Commission, *Nigeria Demographic and Health Survey 2013* (juni 2014) p.330 en verder. Het onderzoek richt zich alleen op kinderen die in een huishouden verblijven. Kinderen in een instelling of die buiten een huishouden verblijven zijn niet inbegrepen.

²⁸⁴ Nigeria Stability and Reconciliation Programme/UNHCR, *Perceptions and experiences of children associated with armed groups in Northeast Nigeria*, 2017.

²⁸⁵ UNICEF, *Civilian Joint Task Force in Northeast Nigeria Signs Action Plan to End Recruitment of Children*, 2017, https://www.unicef.org/nigeria/media_11640.htm, geraadpleegd op 7 maart 2018

²⁸⁶ Centre for Laws of the Federation of Nigeria, *Child's rights act*, <http://www.lawnigeria.com/LawsoftheFederation/Child-Right-Act.-2003.html>, geraadpleegd op 6 maart 2018

²⁸⁷ This Day, *UNICEF Calls for Adoption of Child Rights Acts in All States*, 1 juni 2017.

Meerderjarigheid in de Nigeriaanse context is een concept dat sterk cultureel wordt bepaald. Omdat staten veel vrijheid genieten bij invulling van hun eigen wetgeving bestaan er onderlinge verschillen. Zo is het in veel noordelijke staten de gewoonte (ruim) voor het bereiken van de achttienjarige leeftijd te huwen. Pogingen op federaal niveau hier iets aan te doen stranden vaak op onwil van politici, omdat hun achterban geen beperkingen wenst opgelegd te krijgen als het gaat om het sluiten van kindhuwelijken.²⁸⁸ Bijkomend probleem bij het vaststellen van de meerderjarigheid is de gebrekkige geboorteregistratie. Eerder in paragraaf 1.3 werd opgemerkt dat zeventig procent van de kinderen die worden geboren niet wordt geregistreerd.

Specifieke wetten kennen soms afwijkende leeftijden. Zo wordt bijvoorbeeld in de *Criminal Procedure Act* een persoon die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt als een volwassene beschouwd, een persoon tussen de veertien en zeventien jaar als een *young person* en iemand onder de veertien jaar als een kind. De *Adoption Law* in de staat Lagos bepaalt dat een persoon onder de zeventien jaar geadopteerd kan worden.²⁸⁹

Handelingsbekwaam

Voor handelingsbekwaamheid is in veel gevallen een leeftijd van achttien jaar vastgesteld. Bijvoorbeeld voor het sluiten van een contract, het uitoefenen van stemrecht en de leeftijd waarop men mag autorijden. Een bron maakt melding van een uitzondering als het gaat om het afsluiten van een contract voor de aanschaf van primaire levensbehoeftes zoals voedsel, kleding en onderdak.²⁹⁰ De leeftijd waarop men kan huwen is een zeer controversieel onderwerp en varieert van plaats tot plaats. Zo wordt in de Staat Jigwa geen leeftijd genoemd maar is de 'pubertijd' de leeftijd waarop men mag huwen. Diepgewortelde culturele, traditionele en religieuze gewoontes maken het lastig om een eenduidige uitspraak te doen over een onderwerp als handelingsbekwaamheid. Veel handelingen worden buiten federale wetgeving en eerder volgens gewoonterecht verricht.²⁹¹

Leerplicht

De *Universal Basis Education Act* uit 2004 bepaalt dat er gratis, verplicht een onderwijsprogramma wordt aangeboden, bestaande uit zes jaar primair onderwijs (zes tot twaalf jaar) gevolgd door drie jaar secundair onderwijs (twaalf tot vijftien jaar). Dat betekent dat kinderen in principe tot hun vijftiende jaar op school moeten zitten. Uit het bevolkings- en gezondheidsonderzoek uit 2013 blijkt overigens dat op dat moment slechts 62% van de leerplichtige jongens en 57% van de leerplichtige meisjes primair onderwijs volgde.²⁹²

Reis- en identiteitsdocumenten

Aan minderjarigen kunnen zelfstandig reis en/of identiteitsdocumenten worden verstrekt. Voor de identiteitskaart geldt een minimumleeftijd van zestien jaar.

²⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

²⁸⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015.

²⁹⁰ Najjalegaltalk, *The contractual capacity of an infant*, 29 september 2017

<http://www.najjalegaltalkng.com/article/family-law/313-the-contractual-capacity-of-an-infant>, geraadpleegd op 5 maart 2018; Independent National Electoral Commission, http://www.inecnigeria.org/?page_id=22, geraadpleegd op 8 maart 2018; Law Nigeria.com, *Federal Road Safety Commission Act* <http://www.lawnigeria.com/LawsOfTheFederation/FEDERAL-ROAD-SAFETY-COMMISSION-ACT.html>, geraadpleegd op 9 maart 2018.

²⁹¹ Right to education project, *At what age*, 2011, http://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/RTE_At_What_Age_Report_Annotated_Version_2011.pdf geraadpleegd op 9 maart 2018; Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

²⁹² National Population Commission, *Nigeria Demographic and Health Survey 2013* (juni 2014) p.27.

Voor het paspoort geldt geen leeftijdseis. Voor het aanvragen van een paspoort hebben kinderen toestemming nodig van hun ouders.²⁹³

Opvangmogelijkheden

Zoals het bovengenoemde bevolkings- en gezondheidsonderzoek uit 2013 leerde is het aantal weeskinderen in Nigeria hoog. Het conflict in het noordoosten van Nigeria is de oorzaak dat nog meer kinderen wees raken. De UNHCR meldt dat alleen al in de drie staten Borno, Adamawa en Yobe in ruim 8.700 huishoudens sprake is van alleenstaande of van hun ouders gescheiden minderjarigen. Van die categorie van kinderen is in 69% van de gevallen sprake van weeskinderen.²⁹⁴ Het betekent dat de opvangcapaciteit van alleenstaande minderjarigen onder druk staat. Uit het vorige ambtsbericht bleek dat de omstandigheden in opvangtehuizen en de kwaliteit van opvangfaciliteiten voor verwaarloosde kinderen en (half-)wezen varieerde van sober tot slecht. Er zijn geen aanwijzingen dat die situatie in de verslagperiode is verbeterd. Opvangvoorzieningen voor alleenstaande minderjarige kinderen worden voornamelijk aangeboden door ngo's.²⁹⁵

Van oudsher is de opvang van weeskinderen vooral een zaak van de (*extended*) familie. Feit is echter dat veel (wees)kinderen in Nigeria op straat leven en geen onderwijs volgen. Een bron gaf aan dat ook in Nigeria steeds meer de westerse levensstijl wordt gekopieerd. Dat zou mogelijk ten koste gaan van de bereidheid om kinderen van andere familieleden op te vangen.²⁹⁶ Ook de opvang door de *extended family* kent zijn begrenzings. Onderzoek laat zien dat wezen die een biologisch nauwe verwantschap hebben met het hoofd van het huishouden waar zij verblijven, een voordeel genieten bij het volgen van onderwijs boven wezen bij wie de relatie tot het hoofd van het huishouden verder weg ligt. Het onderzoek bevestigt Hamilton's these die voorspelt dat individuen altruïstisch zijn ten opzichte van verwanten en niet of minder ten opzichte van niet-verwanten of minder nauwe verwanten.²⁹⁷

2.4.7

Dienstweigeraars en deserteurs

In Nigeria bestaat geen dienstplicht. Desertie kan volgens artikel 60 van de *Armed Forces Act* worden bestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar. De strafmaat is afhankelijk van de omstandigheden waaronder de desertie heeft plaatsgevonden. Op grond van artikel 47 van voornoemde wet kan een persoon in oorlogstijd ter dood worden veroordeeld voor lafhartig gedrag (*cowardly behaviour*). Er zijn geen aanwijzingen dat bij strafrechtelijke vervolging op grond van desertie sprake is van een onevenredige bestraffing of tenuitvoerlegging van de straf wegens ras, religie, nationaliteit, lidmaatschap van een bepaalde sociale groep of politieke overtuiging.²⁹⁸

²⁹³ Nigerian Immigration Service, *Fresh Passport Application Requirements* <https://immigration.gov.ng/standard-passport/> geraadpleegd op 7 maart 2018; National Identity Management Commission, *How to Enrol (Adults)*, <https://www.nimc.gov.ng/how-to-enrol-adults/> geraadpleegd op 7 maart 2018

²⁹⁴ UNHCR, *Vulnerability Screening On-going operational screening in Borno, Yobe and Adamawa States*, november 2017.

²⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 23 januari 2018.

²⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

²⁹⁷ Demographic Research, *Orphan status, school attendance, and their relationship to household head in Nigeria*, 2017, <https://www.demographic-research.org/volumes/vol36/22/36-22.pdf>

²⁹⁸ Law Nigeria.com, *Armed Forces Act*, <http://lawnigeria.com/LawsOfTheFederation/ARMED-FORCES-ACT.html>, geraadpleegd op 7 maart 2018; Vertrouwelijke bron, 25 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 28 januari 2018; Naijarise, *Nigerian Army Sentence Soldier to 7 Years Imprisonment For Manslaughteranother 14 months for desertion*, 2 februari 2017.

3 Vluchtelingen en ontheemden

In dit hoofdstuk komen de migratiestromen van ontheemden en vluchtelingen van en naar Nigeria aan de orde, evenals de activiteiten van diverse internationale organisaties in dat land.

3.1 Ontheemden- en vluchtelingenstroom

In de vorige verslagperiode baarde vooral de escalatie van aanvallen door Boko Haram en de gewapende strijd tussen regeringstroepen en Boko Haram in het noordoosten van Nigeria grote zorgen. Deze geweldescalatie leidde tot een aanzienlijke stroom ontheemden en vluchtelingen. Boko Haram is weliswaar teruggedrongen, echter de problematiek rond ontheemden en vluchtelingen is volgens bronnen niet minder nijpend. De veiligheidssituatie rond de opvangkampen voor ontheemden is zorgelijk omdat Boko Haram ook die locaties uitkiest voor aanslagen.²⁹⁹

Ontheemden

De verplaatsingen van ontheemden hebben in de regio rond het Tsjaadmeer bijgedragen aan een significante, snelle en ongeregelde stedelijke groei. Inwoneraantallen van steden hebben zich vermenigvuldigd. Een stad als Maiduguri is in twee jaar tijd in omvang verdubbeld. De UNHCR deed onderzoek naar de problematiek van ontheemden. Uit interviews met ontheemden en Nigeriaanse vluchtelingen bleek dat negentig procent van de ondervraagden terug wilde keren naar huis en daartoe ook pogingen heeft ondernomen. Echter, in de meeste gevallen zonder succes vanwege de instabiele veiligheidssituatie.³⁰⁰

De UNHCR bericht dat ontheemde jongens en meisjes vaak ooggetuige zijn geweest van gewelddadigheden, of zelf serieus geweld hebben ervaren. Dergelijke ervaringen hebben een onmiddellijk effect op hun psychologisch welzijn. Gebrek aan onderwijsmogelijkheden leidt tot een risico van uitbuiting en een toename van kinderarbeid. Meisjes worden tot huwelijken gedwongen en jongens moeten noodgedwongen bedelen.³⁰¹

Hoewel gedwongen huwelijken ook al staande praktijk was in noordoost Nigeria vóór het uitbreken van de crisis is het aantal van dergelijke huwelijken dramatisch gestegen. Het huwelijk wordt vaak gezien als middel om vrouwen en meisjes te beschermen tegen ontvoering door de opstandelingen omdat men gelooft dat zij niet willen 'trouwen' met vrouwen of meisjes die al getrouwd zijn. Ook bespeurt de UNHCR een toename van huiselijk geweld onder ontheemden. De spanningen van het conflict en het ontheemd zijn leiden tot frustraties bij de mannen die samenhangen met een gevoel van machteloosheid en het verlies van de traditionele rol als kostwinnaar en hoofd van het gezin.³⁰²

²⁹⁹ NRC, *Boko Haram verliest terrein bevolking blijft in doodsangst*, 9 mei 2017; UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing Northeastern Nigeria (The states of Borno, Yobe and Adamawa) and surrounding region-Update II*, oktober 2016.

³⁰⁰ UNHCR, *Survey finds Nigerian refugees in Cameroon want to go home*, 13 mei 2016.

³⁰¹ UNHCR, *Vulnerability Screening, On-going operational screening in Borno, Yobe and Adamawa States, November 2017*, november 2017.

³⁰² UNHCR, *Vulnerability Screening, On-going operational screening in Borno, Yobe and Adamawa States, November 2017*, november 2017.

In de verslagperiode werden initiatieven ontplooid om ontheemden te laten terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Een voorbeeld daarvan is het zogenaamde *Bama Initiative*. Bama is een administratief deel, een zogenaamd *Local Government Area* (LGA) in de staat Borno. Bama-stad, de tweede grootste in de staat Borno, was ooit een bloeiend commercieel knooppunt, met 250.000 inwoners. Het gebied rond Bama is zwaar getroffen door het conflict. Velen ontvluchtten de stad. De federale en deelstaatregeringen, samen met enkele particuliere organisaties, zijn begonnen aan grootschalige rehabilitatie-inspanningen van deze LGA om de basis te leggen voor de veilige en vrijwillige terugkeer van ontheemden. Een bron meldt dat tot begin januari 2018 ongeveer tienduizend huizen, 57 handwaterpompen en 154 klaslokalen zijn gerenoveerd of gebouwd door de overheid. De telecommunicatie is in december 2017 hersteld dankzij een grote mobiele netwerkoperator. De veiligheidssituatie in Bama blijft broos en de zorgen over de bescherming van burgers zijn groot. De bewegingsvrijheid is ernstig beperkt.³⁰³

Volgens een rapport van het World Food Program bedroeg het aantal ontheemden in de staten Borno, Adamawa en Yobe in december 2017 ruim 1,5 miljoen.³⁰⁴

Inmiddels wordt 39% van de ontheemden opgevangen in de formele ontheemdenkampen, 61% verblijft in informele opvang in gastgemeenschappen. Huisvesting vormt een grote uitdaging en is daarmee ook een van de belangrijkste barrières als het gaat om de mogelijkheid van terugkeer van ontheemden. Ook de aanwezigheid van onderwijsmogelijkheden vormt een belangrijke afweging voor ontheemden om al dan niet terug te keren.³⁰⁵

Buitenlandse vluchtelingen

Verreweg de grootste groep vluchtelingen is afkomstig uit Kameroen. De regering van Kameroen besloot de militaire campagne gericht tegen leden van de onafhankelijkheidsbeweging in het zuidwesten van Kameroen te intensiveren. Dit betekende dat er grote groepen vluchtelingen richting Nigeria trokken. De meeste vluchtelingen uit Kameroen kwamen aan in de staten Cross River, Taraba en Benue. Eind januari 2018 stonden 13.458 asielzoekers uit Kameroen geregistreerd. In Lagos is een zogenaamd *Urban Refugee Programme*. Eind januari 2018 stonden daar volgens opgave van de UNHCR 29 asielzoekers geregistreerd. Het betrof asielzoekers uit Togo, Syrië, Kameroen, Congo en Turkije.³⁰⁶

Asielwetgeving

Nigeria kent een eigen asielwetgeving. De *National Commission for Refugees, Migrants and Internally Displaced Persons* (NCFRMI) is de uitvoerende instantie die daarbij samenwerkt met de UNHCR.³⁰⁷ Nigeria is partij bij het Verdrag betreffende de Status van vluchtelingen (toetreding op 23 oktober 1967); het bijbehorende Protocol betreffende de status van vluchtelingen

³⁰³ OCHA/Humanitarian response, *Factsheet North-East Nigeria; Bama, Bama LGA (as of 05 January 2018)*, 5 januari 2018,

https://www.humanitarianresponse.info/system/files/documents/files/05012018_nga_borno_bama_factsheet.pdf geraadpleegd op 8 maart 2018

³⁰⁴ World Food Programme, *Situation Report #24*, December 2017.

³⁰⁵ Dat is een belangrijke wijziging ten opzichte van de vorige verslagperiode toen ging het om respectievelijk 8% (opvangkampen) en 92% (informele opvang). OCHA/Humanitarian response, *Factsheet North-East Nigeria; Bama, Bama LGA (as of 05 January 2018)*, 5 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018; The World Bank, UNHCR, *Forced Displacement by the Boko Haram conflict in the Lake Chad Region*, juni 2016, p.14 en 15.

³⁰⁶ UNHCR, *Factsheet Nigeria situation 01-31 January*, januari 2018, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Nigeria%20Fact%20Sheet%20-%20January%202018%20%28Final%29.pdf>, geraadpleegd op 15 maart 2018

³⁰⁷ LawNigeria.com, *National Commission for Refugees Act*, [http://www.lawnigeria.com/LawsoftheFederation/NATIONAL-COMMISSION-FOR-REFUGEES-\(ESTABLISHMENT-ETC.\)-ACT.html](http://www.lawnigeria.com/LawsoftheFederation/NATIONAL-COMMISSION-FOR-REFUGEES-(ESTABLISHMENT-ETC.)-ACT.html), geraadpleegd op 8 maart 2018; Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

(toetreding op 2 mei 1968) en het Verdrag van de Afrikaanse Unie van september 1969 betreffende specifieke aspecten van de vluchtelingenproblematiek in Afrika. Toetsing van asiolverzoeken gebeurt blijkens de Nigeriaanse asielwetgeving aan de hand van de genoemde verdragen.³⁰⁸

Humanitaire noodsituatie

In het noordoosten van Nigeria zijn in de verslagperiode miljoenen mensen op de vlucht geslagen vanwege de strijd tussen het regeringsleger en de islamitische terreurgroep Boko Haram.³⁰⁹ Hiervoor werd reeds melding gemaakt van het grote aantal ontheemden in de staten Borno, Adamawa en Yobe dat aantal bedroeg in december 2017 ruim 1,5 miljoen. In datzelfde gebied verkeerden in de periode oktober – december 2017 ruim 2,5 miljoen mensen in voedselonzekerheid.³¹⁰

De bevolking vreest overigens niet alleen het gewelddadige optreden van Boko Haram maar is ook op de vlucht voor het veelal brute optreden van het Nigeriaanse leger. Inwoners van dorpen in het noordoosten van Borno kregen van het regeringsleger de opdracht om binnen een maand weg te vluchten. Als men niet op tijd vertrok werd men als 'lid dan wel collaborateur' van Boko Haram aangemerkt.³¹¹

De humanitaire crisis werd ook aangewakkerd door de aard van het tegenoffensief dat door veiligheidstroepen is ingezet. De militaire operaties leidden er toe dat de productie en beschikbaarheid van voedsel werden bemoeilijkt voor allen die in en nabij de door Boko Haram gecontroleerde gebieden woonachtig waren. Het kunnen reizen, een essentiële voorwaarde om je staande te houden in de Sahel, is daardoor extreem moeilijk en gevaarlijk geworden. Het feit dat er in andere gebieden van het land ook grote veiligheidsproblemen speelden, hielp niet mee om de problemen in het noordoosten het hoofd te bieden.³¹²

Een adequate reactie van de Nigeriaanse regering op de situatie werd gehinderd vanwege de beperkte middelen en de vele andere ernstige veiligheidsproblemen in het hele land. De pogingen van regeringszijde hulp aan de getroffen gebieden te organiseren liepen ernstige vertraging op. Zowel de *National Emergency Management Agency* als zijn tegenhanger op het niveau van de deelstaat ontbrak het aan middelen en capaciteit een dergelijke langdurige en grootschalige humanitaire operatie uit te voeren. Ook de economische en budgettaire crisis speelde de overheid daarbij parten.³¹³

Sinds oktober 2016 is de hulpverlening door internationale humanitaire partners aanzienlijk opgeschaald in antwoord op de miljoenen behoeftigen in het noordoosten van Nigeria.³¹⁴

³⁰⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Nigeria*, oktober 2015; LawNigeria.com, *National Commission for Refugees Act*

³⁰⁹ World Food Programme, *WFP Nigerian situation report #20*, september 2017; OCHA Nigeria–North-East: *humanitarian emergency situation report no. 10*, 30 april 2017; Vanguard, *Humanitarian crisis in Nigeria most severe*, 19 oktober 2017.

³¹⁰ World Food Programme, *Situation Report #24*, December 2017.

³¹¹ De Standaard (12 januari 2017) *Vluchten voor een 'al gewonnen' oorlog*, 12 januari 2017.

³¹² International Crisis Group, *North-eastern Nigeria and Conflict's Humanitarian Fallout*, 4 augustus 2016.

³¹³ International Crisis Group, *North-eastern Nigeria and Conflict's Humanitarian Fallout*, 4 augustus 2016; Een vertrouwelijke bron meldt dat het ook ontbrak aan politieke wil om de situatie in het noordoosten als een ernstige crisis te erkennen. Vertrouwelijke bron, 24 mei 2017.

³¹⁴ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Nigeria northeast humanitarian overview*, september 2017 version 2.

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/12092017_northeast_nigeria_humanitarian_overview.pdf

Ondervoeding in de Noordwest zone

In de media is vooral aandacht voor de humanitaire crisis in het noordoosten van Nigeria. Ook de situatie in de Noordwest zone baart echter zorgen. Diverse bronnen maken melding van ondervoeding en ondergewicht bij jonge kinderen, de gevolgen hiervan, zoals groeistoornissen zijn van invloed op de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling.³¹⁵

Resolutie

Op 31 maart 2017 werd unaniem resolutie 2349 door de Veiligheidsraad van de VN aangenomen. De resolutie veroordeelde de terreuraanslagen en geweldplegingen door de terreurgroepen Boko Haram en Islamitische Staat in de landen Nigeria, Niger, Kameroen en Tsjaad, en vroeg meer steun aan die landen in hun strijd tegen de terreurgroepen en om een hongersnood in de regio te vermijden. Het was de eerste resolutie van de VN-Veiligheidsraad over Boko Haram in het Tsjaadmeerbassin.³¹⁶

3.2 Opvang in de regio

De strijd tussen Boko Haram en het regeringsleger deed ook in de verslagperiode vele Nigerianen vluchten naar buurlanden. In Niger werden in 2017 verhoudingsgewijs de meeste Nigeriaanse vluchtelingen opgevangen, te weten 108.470 personen. Kameroen en Tsjaad vingen respectievelijk 90.728 en 9.311 vluchtelingen uit Nigeria op.³¹⁷

De UNHCR heeft haar zorg uitgesproken over de mogelijkheden asiel aan te vragen in buurlanden. Terugkeer naar landen van herkomst zou naar het oordeel van UNHCR alleen op vrijwillige basis mogen plaatsvinden en binnen een raamwerk van fysieke, wettelijke en materiële veiligheid.³¹⁸

Volgens de UNHCR moeten gedwongen uitzettingen naar het Noordoosten van Nigeria worden opgeschort, ook van personen van wie het verzoek om asiel is afgewezen, totdat de mensenrechten- en veiligheidssituatie aanzienlijk is verbeterd. Op 2 maart 2017 werd er een tripartite overeenkomst gesloten tussen de UNHCR, Kameroen en Nigeria. De overeenkomst moest voorzien in de vrijwillige terugkeer van Nigeriaanse vluchtelingen uit Kameroen.³¹⁹ Hoewel buurlanden zich aan dat principe hebben gecommitteerd bleek toch dat het beginsel van non-refoulement werd geschonden. Zo waren er onder andere berichten dat het leger van Kameroen met harde hand Nigeriaanse vluchtelingen uit Kameroen heeft uitgezet naar Nigeria.³²⁰ Ook de UNHCR maakt melding van terugkerende Nigeriaanse

³¹⁵ Nigeria Health Watch, *Misery in the midst of plenty: Can knowledge undo Nigeria's malnutrition tragedy?*, 29 november 2017; Adeola Alabi, Macellina Yinyinade Ijadunola, Olatunji Alabi, Adedeji Onayade, Olufemi Aluko. *Assessment of Childhood Nutritional Status: Findings from a Health and Demographic Surveillance System. International Journal of Clinical Nutrition*. Vol. 4, No. 1, 2016, pp 7-11

³¹⁶ United Nations: *Security Council Strongly Condemns Terrorist Attacks, Other Violations in Lake Chad Basin Region, Unanimously Adopting Resolution 2349 (2017)*, 31 maart 2017

³¹⁷ UNHCR Operational Portal, *Statistics on this portal related to Nigerian refugees refer to those in three main asylum countries: Cameroon, Chad, and Niger*, last updated 30 november 2017

³¹⁸ The World Bank en UNHCR, *Forced displacement by the Boko Haram conflict in the Lake Chad region*, juni 2016 <https://data2.unhcr.org/fr/documents/download/52535> p.14

³¹⁹ UNHCR, *Tripartite agreement for the voluntary repatriation of Nigerian refugees living in Cameroon between the Government of the Republic of Cameroon, the Government of the Federal Republic of Nigeria and the UN High Commissioner for Refugees*, 2 March 2017, 2 maart 2017.

³²⁰ Human Rights Watch, *"They Forced Us Onto Trucks Like Animals", Cameroon's Mass Forced Return and Abuse of Nigerian Refugees*, september 2017

vluchtelingen uit Kameroen, 'onder omstandigheden die niet voldoen aan internationaal rechtelijke verplichtingen'.³²¹

Bronnen maken melding van terugkeer van Nigeriaanse vluchtelingen uit Kameroen ingegeven door voedseltekorten in de vluchtelingenkampen. Ook is sprake van seksueel misbruik van vrouwen door Kameroense soldaten. De UNHCR meldt verder dat de middelen tekortschieten voor de opvang van vluchtelingen uit Nigeria en de Centraal Afrikaanse Republiek in Kameroen.³²²

De situatie voor Nigeriaanse vluchtelingen in Niger wordt door een bron als 'hel op aarde' gekenschetst. Gebrek aan voedsel, water, medische voorzieningen en de onveiligheid worden als problemen genoemd.³²³

3.3 Activiteiten internationale organisaties

In het vorige algemeen ambtsbericht werd geconstateerd dat het aantal hulporganisaties in het noordoosten van Nigeria dun gezaaid was. Die situatie is inmiddels ingrijpend gewijzigd. De humanitaire hulp in het gebied is inmiddels flink opgeschaald. In de loop van 2017 hebben meer dan negentig humanitaire organisaties hulp verleend aan 4,5 miljoen mensen, onder wie twee miljoen mensen die maandelijks voedselhulp kregen en vier miljoen mensen die medische hulp ontvingen (ambulante dan wel intramuraal).³²⁴ Ook het aantal humanitaire specialisten werkzaam in het gebied is inmiddels fors uitgebreid.

Diverse internationale ngo's zijn werkzaam in Nigeria. Ook zijn de meeste VN-organisaties vertegenwoordigd, waaronder FAO, IOM, OCHA, UNHCR, WFP en UNICEF.³²⁵

WFP en FAO werken in Nigeria samen aan de distributie van granen, peulvruchten en meststoffen aan 1,2 miljoen mensen om op die manier bij te dragen aan de voedselbehoefte voor een periode van zes tot negen maanden.³²⁶

Save the Children werkt, onder meer, aan de verbetering van de toegang tot veilig drinkwater en zorgt ervoor dat huishoudens toegang hebben tot waterpompen en latrines.³²⁷

³²¹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing northeastern Nigeria (The states of Borno, Yobe and Adamawa) and surrounding region-Update II*, oktober 2016.

³²² The Lutheran World Federation, *Security first for refugees from Nigeria*, 30 januari 2018; The Guardian, *Tortured, abused, deported: Cameroon accused of driving out Nigerians*, 27 september 2017.

³²³ Al Jazeera, *Nigerian refugees in Niger struggle for food and water*, 12 september 2016; News 24, *Refugees fleeing Boko Haram endure 'hell on earth' in Niger*, 14 september 2017.

³²⁴ United Nations: *Nigeria northeast humanitarian overview*, September 2017 version 2.

³²⁵ https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/12092017_northeast_nigeria_humanitarian_overview.pdf
CIA, *The World Factbook, Nigeria*, geraadpleegd op 12 februari 2018.

³²⁶ UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, *Nigeria Northeast: Humanitarian Overview (September 2017)*, 11 september 2017.

³²⁷ Save the Children.nl, *Projecten in Nigeria*, geraadpleegd op 12 februari 2018.

3.4 Terugkeer

Op het gebied van terugkeer speelt de *International Organization for Migration* (IOM) een prominente rol. Vanuit Nederland werden in 2016 en 2017 respectievelijk 36 en 22 Nigerianen door de IOM begeleid bij hun vrijwillige vertrek.³²⁸

Nigerianen komen bij vrijwillige terugkeer in aanmerking voor ondersteuning op basis van het REAN-programma (*Return- and Emigration Assistance from the Netherlands*). De ondersteuning bestaat onder andere uit het regelen en betalen van de reis, hulp bij het verkrijgen van reisdocumenten en in veel gevallen een financiële bijdrage om de eerste periode na aankomst in Nigeria te overbruggen. Ook bestaat de mogelijkheid van extra ondersteuning voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen, slachtoffers van mensenhandel en migranten met gezondheidsproblemen.³²⁹

Veruit de meeste Nigerianen die terugkeerden kwamen uit buurlanden. Over 2017 waren dat er 282.761. De meeste kwamen uit Kameroen (150.045), gevolgd door Niger (132.411) en Tsjaad (305).³³⁰

Er zijn geen aanwijzingen dat migranten die (gedwongen) terugkeren bij aankomst op een internationale luchthaven door de autoriteiten worden mishandeld. Soms worden Nigerianen die terugkeren ondervraagd door de autoriteiten, vooral uit veiligheidsoverwegingen, maar er zijn geen signalen dat zij worden mishandeld.³³¹

Een bron maakt melding dat Boko Haram-aanhangers die zich overgeven, in een de-radicalisatie programma van de *National Intelligence Agency* (NIA) worden opgenomen. Er zijn veel mensen gedetineerd op verdenking van banden met, of activiteiten voor Boko Haram.³³²

Europese aanpak

Nadat Europa in 2015 werd geconfronteerd met grote aantallen asielzoekers kreeg ook het onderwerp migratie en in het bijzonder terugkeer een prominente plaats op de Europese agenda. Zo werd tijdens de EU-Afrika top in Valletta eind 2015 aandacht geschonken aan betere samenwerking op het gebied van terugkeer en besloot men tot het opzetten van een noodfonds: het *The European Union Emergency Trustfund for Africa* (EUTF for Africa). Dit fonds is onder andere aangewend bij de totstandkoming van een initiatief tot samenwerking tussen de EU en IOM het zogenaamde *Protection and Reintegration of returnees along the Central Mediterranean migration routes*. Het initiatief richt zich op veertien Afrikaanse landen waaronder Nigeria. Voor Nigeria betekent het dat in de periode 2017-2020 circa 3.800 terugkeerders begeleiding zullen krijgen bij hun re-integratie (bijvoorbeeld ondersteuning bij het opzetten van een eigen bedrijf). Het grootste deel van de Nigerianen (drieduizend) keert terug uit andere Afrikaanse landen en een kleiner aantal (achthonderd) komt uit Europa.³³³

³²⁸ www.iom.nl

³²⁹ Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

³³⁰ UNHCR, *Fact Sheet, Nigeria*, 01-31 January 2018; UNHCR, *Nigeria: Population in need situation Map*, December 2017 UN News Centre: *UN Refugee agency seeks \$9.5 million to assist Nigerian returnees from Cameroon*, 26 juli 2017.

³³¹ Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 29 januari 2018.

³³² Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

³³³ IOM, perbericht, *UN Migration Agency, EU Partner to Provide Returning Nigerian Migrants with Reintegration Assistance*, 21 juli 2017, <https://www.iom.int/news/un-migration-agency-eu-partner-provide-returning-nigerian-migrants-reintegration-assistance>

Op 29 en 30 november 2017 vond de 5^e top tussen de Afrikaanse Unie en de Europese Unie (AU-EU) plaats. Tijdens de top hebben Afrikaanse en Europese leiders gesproken over de toekomst van de betrekkingen tussen de EU en Afrika, met bijzondere aandacht voor investeren in de jeugd. Dit is een belangrijke prioriteit voor Afrika en de EU, aangezien zestig procent van de Afrikaanse bevolking jonger is dan 25 jaar.³³⁴ De top in Abidjan leidde ook tot extra aandacht voor de erbarmelijke toestanden waaronder migranten onder andere in Libië worden vastgehouden en bleek voor de Nigeriaanse overheid aanleiding versneld de terugkeer te organiseren van enkele honderden Nigeriaanse migranten die in Libië waren gestrand.³³⁵

Humanitaire evacuatie

IOM is in april 2017 gestart met een project dat de humanitaire evacuatie beoogt van Nigerianen uit andere Afrikaanse landen. Veruit de grootste groep geëvacueerden is afkomstig uit Libië (91%). De oorspronkelijke doelstelling was 3.800 (zie hiervoor) personen te repatriëren. Inmiddels (stand per 31 december 2017) zijn er ruim 6.500 Nigerianen gerepatrieerd naar Nigeria. De IOM heeft een aantal kwetsbare groepen geïdentificeerd te weten: slachtoffers van mensenhandel, alleenstaande minderjarigen, personen met psychische problemen, zwangere vrouwen en personen met medische klachten. Alleenstaande minderjarigen worden zo veel mogelijk herenigd met hun ouders of andere familieleden. Vaak hebben de minderjarigen een telefoonnummer van familieleden zodat het contact kan worden hersteld.³³⁶ Aansluitend op de terugkeer probeert IOM de repatrianten zo goed mogelijk te re-integreren. Zo is IOM in samenwerking met de staat Edo, waar de meeste repatrianten vandaan komen, lokale re-integratieprojecten gestart.³³⁷

De Nigeriaanse regering heeft ook een eigen programma om landgenoten te repatriëren uit Libië. In Libië worden de migranten geïdentificeerd in samenwerking met de IOM. Het plan is om vijfduizend Nigerianen te evacueren uit Libië. In Port Harcourt is daartoe een opvangcentrum ingericht waar de repatrianten worden gescreend alvorens ze doorreizen naar hun verschillende oorspronkelijke deelstaten. Na aankomst van drie eerdere groepen arriveerde begin februari 2018 een vierde groep van 465 repatrianten uit Libië.³³⁸

UNHCR-standpunt

De UNHCR zag in deze verslagperiode geen aanleiding haar eerdere standpunt ten aanzien van gedwongen terugkeer naar het noordoosten te herzien. Volgens UNHCR is het aannemelijk dat de inwoners die door escalatie van het geweld in het noordoosten van Nigeria op de vlucht zijn geslagen internationale bescherming behoeven. Dat geldt ook voor degenen die daarvoor reeds waren gevlucht. De UNHCR roept staten dan ook op om gedwongen terugkeer van burgers uit dit deel van Nigeria op te schorten, met inbegrip van de afgewezen asielzoekers, totdat de veiligheid en de mensenrechtensituatie aanzienlijk verbeterd is. Elk terugkeervoorstel moet zorgvuldig worden beoordeeld waarbij rekening gehouden

³³⁴ Europa Nu, actueel en onafhankelijk website, *5e top Afrikaanse Unie - EU 29-30/11/2017, Abidjan*, geraadpleegd op 1 december 2017.

³³⁵ The Washington Post, *Nigeria pledges to help migrants returning from Libya*, 30 november 2017; CNN, *Hundreds of migrants stranded in Libya are returned to Nigeria*, 29 november 2017; European Union, *One year of EU partnership with IOM: migrants protection and reintegration in Africa*, 14 december 2017.

³³⁶ Vertrouwelijke bron, 24 januari; Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

³³⁷ Leadership, *Libyan returnees: Edo to Reintegrate 3,000*, 3 februari 2018.

³³⁸ Punch, *465 Nigerians evacuated from Libya arrive in Port Harcourt*, 2 februari 2018.

dient te worden met de specifieke individuele omstandigheden van de asielzoeker. Afhankelijk van elk individueel geval, dienen uitzonderingen overwogen te worden.³³⁹

³³⁹ UNHCR, *International protection considerations with regard to people fleeing northeastern Nigeria (the states of Borno, Yobe and Adamawa) and surrounding region*, oktober 2016

4 Mensenhandel

Nigeria is een herkomst, transit en bestemmingsland voor vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel. De slachtoffers worden verhandeld ten behoeve van werkzaamheden in het buitenland maar zij worden ook op grote schaal in Nigeria zelf ingezet. Vrouwen en meisjes worden gedwongen tot huishoudelijke werkzaamheden en seksuele diensten. Jongens worden gedwongen tot straathandel, huishoudelijke diensten, mijnbouw, werkzaamheden op het land, textielproductie en bedelen. Veel van de meer dan 9,5 miljoen jongens die studeren aan koranscholen, in de volksmond worden de jongeren aangeduid als *Almajiri*, moeten gedwongen bedelen, aldus een rapport van het US Department of State.³⁴⁰

Jaarlijks stelt het ministerie van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten een *Trafficking in Persons* (TIP) rapport op. Daarin worden landen beoordeeld op de aanpak van mensenhandel. In het TIP 2017, dat de situatie over het jaar 2016 beschrijft, is te lezen dat Nigeria niet voldoet aan de minimumeisen voor het bestrijden van mensenhandel. Landen worden ingedeeld op basis van verschillende categorieën (Tiers). Nigeria is ingedeeld in Tier 2 *Watch List*, dat betekent een verslechtering ten opzichte van de TIP 2016 rapportage toen Nigeria in Tier 2, zonder de vermelding *Watch List* werd geplaatst.³⁴¹

De Nigeriaanse regering deed belangrijke inspanningen op het gebied van onderzoek, vervolging en veroordeling van mensenhandelaren en het opleiden van personeel betrokken bij de bestrijding van mensenhandel. Ook konden Nigeriaanse slachtoffers in het buitenland worden geïdentificeerd en vervolgens gerepatriëerd. Er waren echter ook serieuze meldingen van het inzetten door Nigeriaanse veiligheidstroepen van kinderen, sommigen slechts twaalf jaar oud, bij ondersteunende werkzaamheden.³⁴²

De *Civilian Joint Taskforce* (CJTF) heeft zich in de verslagperiode schuldig gemaakt aan het rekruteren van kinderen om hen waarschijnlijk onvrijwillig in te zetten voor ondersteunende werkzaamheden. Tenminste één van de groepen, opererend onder de vlag van de CJTF, ontving staatssteun. Overheidspersoneel, waaronder militairen, politie, federale ambtenaren en ambtenaren in dienst van de afzonderlijke staten

³⁴⁰ Mensenhandelaren exploiteren 'baby fabrieken' vaak onder het mom van weeshuis, kraamkliniek of religieus centrum. Vrouwen worden daar tegen hun wil vastgehouden verkracht en gedwongen een baby te dragen en te baren. De kinderen worden vervolgens verkocht, soms met het doel ze later weer te exploiteren voor gedwongen arbeid en seksuele dienstverlening. US Department of State, *Trafficking in Persons report 2017*, 2017 p.304; Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018.

³⁴¹ De *Tier Watchlist* is een door de Verenigde Staten gemaakte indeling (Tier 1, 2, 2 Watch List en 3), waar landen in geplaatst worden met betrekking tot hun inspanningen om mensenhandel te bestrijden.

Tier 1 een land voldoet aan de minimumnormen van de door de VS opgestelde *Trafficking Victim Protection Act* (TVPA);

Tier 2 een land voldoet niet volledig aan de minimumnormen, maar verricht hiertoe wel aanzienlijke inspanningen;

Tier 2 Watch List een land voldoet niet volledig aan de minimumnormen, maar verricht hiertoe wel aanzienlijke inspanningen en

a) Het absolute aantal slachtoffers van ernstige vormen van mensenhandel is zeer significant of neemt aanzienlijk toe;

b) Er is geen bewijs geleverd van toenemende inspanningen bij bestrijding van ernstige vormen van mensenhandel ten opzichte van het vorige jaar; of

c) het voornemen dat een land aanzienlijke inspanningen zal leveren om te voldoen aan de minimumnormen was gebaseerd op toezeggingen van het land het volgende jaar stappen te ondernemen;

Bij Tier 3 voldoet een land niet volledig aan de minimumnormen, maar spant zich hiertoe ook niet in; US Department of State, *Trafficking in Persons report 2017*, p.304.

³⁴² Ibid. 304

waren betrokken bij seksuele uitbuiting van vrouwen en meisjes die ontheemd waren door het conflict met Boko Haram. Soms werden vrouwen en meisjes gedwongen seksuele diensten te verrichten in ruil voor voedsel. Verder kon de regering hoewel ze een groot aantal slachtoffers van mensenhandel op het spoor kwam slechts een gering aantal mensenhandelaren daadwerkelijk veroordelen. Ook verlaagde de regering het budget van de *National Agency for the Prohibition of Trafficking in Persons* (NAPTIP), waaronder het budget dat is bestemd voor de hulp aan slachtoffers.³⁴³

4.1 Risico van represailles

Het risico van represailles gericht tegen slachtoffers van mensenhandel is aanwezig. Uitspraken over hoe groot dat risico is kunnen niet worden gedaan. Slachtoffers en hun familie wordt soms angst ingeboezemd door het aangaan van een 'overeenkomst' die wordt ingezegend door een juju-priester (voodoo-rituelen). Het slachtoffer legt vervolgens een eed af. Zwarte magie speelt een belangrijke rol in de traditionele cultuur van bepaalde etnische groepen in het zuiden van het land. Als de eed wordt gebroken zal onheil de slachtoffers en hun familie treffen. Tegenwoordig worden slachtoffers van mensenhandel ook gechanteerd met naaktfoto's of seksvideo's. Als zij de overeenkomst breken worden de opnamen gepubliceerd op internet. Represailles kunnen ook van de zijde van de familie zelf komen.³⁴⁴

4.2 Risico van strafrechtelijke vervolging

Prostitutie

In de noordelijke staten waar de sharia-wetgeving van toepassing is, is prostitutie strafbaar. In een artikel uit de krant *Pulse* wordt uiteengezet dat in andere delen van Nigeria, vooral de zuidelijke staten, de aldaar geldende strafwetgeving (*Criminal Code*) op het gebied van prostitutie onduidelijk is. De *Nigerian Sex Workers Association* (NSWA) heeft in 2017 een beroep gedaan op de federale overheid om het beroep te legaliseren.³⁴⁵ Een bron meldde dat van prostitutie verdachte personen (in veel gevallen vrouwen) vaak worden opgepakt voor overtredingen op het gebied van samenscholen, of verstoring van de openbare orde.³⁴⁶

³⁴³ Ibid. p. 304

³⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018; 'De familie is ook niet altijd bekend met de situatie van uitbuiting waar de slachtoffers in terecht komen. 'Vaak wordt door mensenhandelaren een valse voorstelling van zaken gepresenteerd. Het komt echter ook voor dat de familie bekend is met de mensensmokkel en/of mensenhandel. Hebzucht kan tot dergelijke kwade praktijken leiden.' Vertrouwelijke bron, 24 januari 2018; 'Het issue van represailles is gemeengoed. Mensenhandel is wereldwijd de derde meest lucratieve business, na drugs en wapens. Het is een vorm van bestaanszekerheid. Omdat ze die bron van inkomsten willen beschermen zullen de daders alle mogelijke middelen inzetten. Een belangrijk middel daartoe is angst. Dus dreigen met represailles is heel gebruikelijk. Als het slachtoffer ontsnapt of wordt gered dan zullen de daders alles aangrijpen om de zaak te frustreren. Onderdeel daarvan is achter het slachtoffers of hun familieleden aan te gaan.' Vertrouwelijke bron, 31 januari 2018.

³⁴⁵ *Pulse*, *Should this profession be legal in Nigeria*, 28 juli 2017.

³⁴⁶ In oktober 2017 deed het Hof van ECOWAS een uitspraak waarbij de aanklagers, vier Nigeriaanse vrouwen, in het gelijk werden gesteld. De vrouwen beklagden zich omdat zij waren opgepakt op verdenking van prostitutie enkel omdat zij zich 's nachts ophielden op straat. Het Hof oordeelde dat er geen wet is die bepaalt dat vrouwen die zich rond middernacht of daarna op straat bevinden noodzakelijkerwijs prostituees zijn. En als die al bestaat dan zou die op alle personen betrekking moeten hebben ongeacht hun sekse. De Nigeriaanse staat werd veroordeeld tot betaling van een schadevergoeding van achttien miljoen Naira. University of Toronto/Reprohealthlaw blog, *Africa (Nigeria): ECOWAS Court challenges vagrancy laws that target women*, oktober 2017, <https://reprohealthlaw.wordpress.com/2017/11/30/africa-nigeria-ecowas-court-challenges-vagrancy-laws-that-target-women/> geraadpleegd op 8 maart 2018; Premium Times, *ECOWAS court orders Nigerian govt to pay N18 million to women maltreated for allegedly being prostitutes*, 12 oktober 2017; Artikel 249 van de *Criminal Code Act* biedt de mogelijkheid prostituees op te pakken op basis van verstoring van de openbare orde. Refworld, *Nigeria: Criminal Code Act* (Nigeria), geraadpleegd op 17 april 2018.

Het prostitueren onder dwang van volwassenen is strafbaar gesteld in het wetboek van strafrecht (*Penal code and Criminal code*). Het verleiden of dwingen van een minderjarige tot prostitutie is eveneens een strafbaar feit. De strafmaat wegens veroordeling van degene die een andere tot prostitutie dwingt kan oplopen tot levenslang. Personen die buiten Nigeria al dan niet onder dwang in de prostitutie werkzaam zijn geweest, worden bij terugkeer niet vervolgd. De dader(s) die personen voor seksuele doeleinden in het buitenland hebben verhandeld, zijn wel strafbaar en kunnen worden vervolgd. Het vermogen verkregen uit mensenhandel wordt bij veroordeling in beslag genomen.³⁴⁷

Veroordelingen

In 2015 en 2016 werden volgens opgave van de NAPTIP over respectievelijk 571 en 721 zaken gerapporteerd aan de NAPTIP. In 2015 en 2016 werden respectievelijk 23 en 31 personen veroordeeld.³⁴⁸ Dit zijn niet alleen veroordelingen waarbij sprake is van seksuele uitbuiting.

4.3 Sociale en maatschappelijke herintegratie

De Nigeriaanse overheid is zich bewust van het probleem van mensensmokkel, mensenhandel en andere vormen van uitbuiting.

In het vorige ambtsbericht is stilgestaan bij de maatschappelijke opvattingen inzake (ex) prostituees en/of slachtoffers van overige vormen van uitbuiting. Er zijn geen aanwijzingen dat die opvattingen in deze verslagperiode drastisch zijn gewijzigd. In de pers is veel aandacht geweest voor de humanitaire evacuatie van Nigerianen uit Libië. Dit heeft bijgedragen aan meer kennis bij het grote publiek over de erbarmelijke toestand waarin veel Nigerianen die migreren (waaronder slachtoffers van mensenhandel) verblijven.³⁴⁹

4.4 Opvangmogelijkheden

Bij de opvang van slachtoffers van mensenhandel, waaronder (ex-)prostituees zijn zowel gouvernementele organisaties als ngo's actief.

NAPTIP

Slachtoffers kunnen tijdelijk worden opgevangen in opvangtehuizen van NAPTIP en worden vervolgens ondersteund en begeleid bij hun beroepskeuze en –opleiding om zo zelfstandigheid te verwerven zodat ze voorbereid zijn op terugkeer in de maatschappij. NAPTIP kan op grond van de *anti-trafficking law* uit 2015 alleen zorgdragen voor slachtoffers van mensenhandel. De regering verwijst echter ook vaak slachtoffers van andere misdrijven door naar NAPTIP. Dat gaat ten koste van de zorgcapaciteit van slachtoffers van mensenhandel.³⁵⁰

NAPTIP heeft negen opvangcentra met een capaciteit van 313 personen. Via deze centra biedt NAPTIP toegang tot juridische, medische en psychologische diensten. De opvangplekken zijn ook beschikbaar voor slachtoffers van mensenhandel die worden gerepatriëerd. Onduidelijk was of deze categorie slachtoffers werden

³⁴⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht*, oktober 2015. Zie ook artikel 222A en 225A van de *Criminal Code Act*. Refworld, *Nigeria: Criminal Code Act* (Nigeria), geraadpleegd op 17 april 2018.

³⁴⁸ NAPTIP data analysis 2015 <https://www.naptip.gov.ng/wp-content/uploads/2017/05/2015-Data-Analysis-1.pdf>; NAPTIP data analysis 2016.

³⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 31 januari 2018.

³⁵⁰ US Department of State, *Trafficking in Persons report 2017*, p.305.

doorverwezen door de overheid. NAPTIP heeft overeenkomsten met bepaalde ziekenhuizen en klinieken om te voorzien in aanvullende medische en psychologische behandeling van slachtoffers. NAPTIP-opvangcentra bieden korte termijn zorg, meestal blijft het verblijf van slachtoffers beperkt tot zes weken. Onder bijzondere omstandigheden kan dat verblijf worden verlengd. Indien slachtoffers langdurige zorg behoeven dan werkt NAPTIP samen met twee opvangcentra die worden beheerd door het ministerie van Vrouwenzaken en door ngo's. Additionele opvangcentra bestaan en bieden diensten aan kwetsbare kinderen en slachtoffers van een misdrijf, waaronder mensenhandel. Onduidelijk is of slachtoffers van mensenhandel deze hulp ook daadwerkelijk kregen in de verslagperiode. Een vertrouwelijke bron maakt melding van het feit dat de opvangvoorzieningen van NAPTIP niet voldoen aan de minimumeisen.³⁵¹

Ngo's

Er zijn verschillende ngo's actief bij de ondersteuning van slachtoffers van mensenhandel. Voor een overzicht wordt verwezen naar het vorige ambtsbericht. In de verslagperiode heeft de organisatie genaamd *Prisoners Rehabilitation and Welfare Action* (PRAWA) in de staat Kaduna een speciaal programma ontwikkeld voor dertig (potentiële) jeugdige slachtoffers van mensenhandel. Doel van het programma is om de slachtoffers een vak te leren om op die manier zelfstandig in het eigen levensonderhoud te voorzien. Armoede wordt door PRAWA als belangrijke factor genoemd die bijdraagt aan mensenhandel. PRAWA werkt nauw samen met NAPTIP.³⁵²

Getuigenbeschermingsprogramma

Er bestaat in Nigeria geen formeel getuigenbeschermingsprogramma hoewel er blijkens een bron wel plannen bestaan in die richting.³⁵³ Naar verluidt zouden getuigen in de rechtszaal wel afgeschermd zijn en in die zin onherkenbaar voor de verdachte mensenhandelaren.³⁵⁴

³⁵¹ US Department of State, *Trafficking in Persons report 2017*, p.305; Vertrouwelijke bron, 30 januari 2018.

³⁵² PRAWA, *Kaduna govt, PRAWA train child trafficking victims*, <http://www.prawa.org/kaduna-govt-prawa-train-child-trafficking-victims/> geraadpleegd op 16 maart 2018

³⁵³ Law Pavilion, *Witness Protection Programme Bill*, 23 juni 20017; Vanguard, *Senate passes Witness Protection Bill*, 8 juni 2017.

³⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 26 januari 2018; Vertrouwelijke bron, 17 april 2018.

5 Bijlagen

5.1 Geraadpleegde openbare bronnen

Voor dit ambtsbericht is gebruik gemaakt van de volgende openbare bronnen:

Adeola Alabi, Macellina Yinyinade Ijadunola, Olatunji Alabi, Adedeji Onayade, Olufemi Aluko:

- Assessment of Childhood Nutritional Status: Findings from a Health and Demographic Surveillance System. International Journal of Clinical Nutrition. Vol. 4, No. 1, 2016, pp 7-11.

Africa Center for Strategic Studies:

- Governance, Accountability, and Security in Nigeria, 21 juni 2016.

Africa Practice:

- Nigeria: The long road ahead, november 2016.

African Union:

- Report of the peace and security council on its activities and the state of peace and security in Africa, 3-4 juli 2017.

Amnesty International:

- Nigeria - Unearthing the truth: Unlawful killings and mass cover-up in Zaria, 22 april 2016.
- 'You have signed your death warrant'. Torture and other ill treatment in the special anti-robbery squad, 20 september 2016.
- 'Bullets were raining everywhere'. Deadly repression of pro-Biafra activists, november 2016.
- Amnesty International report 2016/2017, the state of the world's human rights, Nigeria, 22 februari 2017.
- Death sentences and executions in 2016, 11 april 2017.
- Nigeria: Chibok anniversary a chilling reminder of Boko Haram's ongoing scourge of abductions, 17 april 2017.
- Urgent Action Victory! Pro-Biafran activist released, 27 april 2017.
- Nigeria: A Criminal Enterprise? Shell's involvement in human rights violations in Nigeria in the 1990s, 28 november 2017.
- Amnesty International report 2017/2018, the state of the world's human rights, Nigeria, 22 februari 2018.
- Death sentences and executions in 2017, april 2018.

Armed Conflict Location & Event data project:

- Country files, Nigeria, geraadpleegd, op 28 maart 2018.

Assessment Capacities Project (ACAPS):

- Farmer-Fulani Herder Violence in Benue, Kaduna and Plateau States, 21 maart 2017
- Humanitarian overview, an analysis of key crises into 2018, 30 november 2017.

Asylum Research Consultancy:

- Nigeria: The situation of Indigenes and Settlers, 19 januari 2018 (COI up to 8 november 2017).

Center for Laws of the federation of Nigeria:

- Child's Rights Act, geraadpleegd op 6 maart 2018.

Chatham House:

- Calls for Biafran Independence Return to South East Nigeria, 9 november 2017

CIA:

- The World Factbook, geraadpleegd op 20 december 2017

Combating Terrorism Center at Westpoint:

- Exploding stereotypes: The Unexpected Operational and Demographic Characteristics of Boko Haram's Suicide Bombers, augustus 2017.
- Boko Haram Beyond the Headlines: Analyses of Africa's enduring Insurgency, mei 2018

Demographic Research:

- Orphan status, school attendance, and their relationship to household head in Nigeria, 2017.

Ehrhardt, David:

- Indigeneship, Bureaucratic Discretion, and Institutional Change in Northern Nigeria, 27 april 2017

European Asylum and Support Office:

- Country of Origin Information Report Nigeria Country Focus, juni 2017,

Freedom House:

- Freedom in the World 2017 Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy, 2017.
- Freedom on the net 2017, Nigeria country profile, geraadpleegd op 22 februari 2018.

Government of Nigeria on Medium:

- Buhari Administration Mid-Term Factsheet (May 2017) #PMBMidTerm, 19 mei 2017.

Human Rights Watch:

- Nigeria: End Repression of Shia Group, 14 december 2016.
- World Report 2017, events in 2016, 2017.
- Nigeria Fails to Protect Freed Chibok Schoolgirls' Privacy Authorities Should Ensure Families' Access to Their Daughters, 8 mei 2017.

- “They Forced Us Onto Trucks Like Animals”, Cameroon’s Mass Forced Return and Abuse of Nigerian Refugees, september 2017

Independent National Electoral Commission:

- Voter Education, geraadpleegd op 8 maart 2018.

Institute for Economics & Peace:

- Global Terrorism Index 2017, 2017.

Institute for Security Studies:

- West Africa Report Assessing the Multinational Joint Task Force against Boko Haram, september 2016.
- Can the joint task force against Boko Haram stay the course, januari 2017.

International Criminal Court (ICC):

- Report on Preliminary Examination Activities, 4 december 2017.

International Crisis Group:

- Nigeria: the challenge of military reform, 6 juni 2016.
- Herders against Farmers: Nigeria’s Expanding Deadly Conflict, 19 september 2017.
- North-eastern Nigeria and Conflict's Humanitarian Fallout, 4 augustus 2016.
- Watchmen of Lake Chad: Vigilante Groups Fighting Boko Haram, 23 februari 2017.
- Nigeria: How To Solve A Problem Like Biafra, 29 mei 2017.
- Nigeria: growing insecurity on multiple fronts, 20 juli 2017.
- Mali, februari 2018.

Law Nigeria.com:

- Armed Forces Act , geraadpleegd op 7 maart 2018
- Federal Road Safety Commission act, geraadpleegd op 9 maart 2018.
- National Commission for Refugees Act, geraadpleegd op 9 maart 2018.
- Criminal Code Act, geraadpleegd op 17 april 2018.

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

- Algemeen Ambtsbericht Nigeria, oktober 2015.

Nagarajan, Chitra:

- Gender Assessment of Northeast Nigeria, juni 2017

National Identity Management Commission:

- How to Enrol (adults), geraadpleegd op 7 maart 2018.

National Human Rights Commission:

- NHRC 2016 Annual Report, 2017

National Population Commission:

- Demographic and Health Survey 2013, 2014

Nigerian Immigration Service:

- Requirements for obtaining Standard Passport, geraadpleegd op 15 maart 2018.

Nigeria Stability and Reconciliation Programme/UNHCR:

- Perceptions and experiences of children associated with armed groups in Northeast Nigeria, 2017.

OCHA:

- Factsheet North-East Nigeria; humanitarian emergency situation report 10, 30 april 2017.
- Factsheet North-East Nigeria; Bama, Bama LGA (as of 5 January 2018), 5 januari 2018

OECD:

- Social Institutions & Gender Index 2014, Nigeria, geraadpleegd op 2 maart 2018.
- Agricultural market activity and Boko Haram attacks in northeastern Nigeria, september 2017

Oxford Analytical daily brief;

- Biafra' protests spur new security risks for Nigeria, 21 januari 2016
- Nigeria's ruling party will speed up post-Buhari plans, 2 mei 2017
- Nigeria's neo-Biafrans will push renewed rights claims, 12 juli 2017

Partners for Peace Fund:

- Niger Delta quarterly conflict trends: april-june 2017, 24 augustus 2017

Pew Research Center Religion & Public Life:

- Which countries still outlaw apostasy and blasphemy?, 29 juli 2016.
- 4. Among the most populous countries, Russia, Egypt, India, Pakistan and Nigeria had highest overall restrictions on religion in 2015, 11 april 2017

Policy and Legal Advocay Centre,

- Women's Political Representation In Nigeria: Why Progress is Slow and What can be done to Fast-track it, 2018.

SAR Consultancy Security Analysis and Research:

- Security Information Bulletin Nigeria January 2016, januari 2016

Save the Children.nl:

- Projecten in Nigeria, <https://www.savethechildren.nl/waar-werken-we/nigeria>, geraadpleegd op 26 maart 2018

SB Morgen Intelligence Rapport:

- A look at Nigeria's security situation, 19 januari 2017.

The Economist Intelligence Unit:

- Nigeria's fragile unity is under pressure, 12 juli 2017
- Niger Delta militants end their ceasefire, 6 november 2017

The Initiative for Equal Rights

- 2017 report on Human Rights Violations based on Real and Perceived Sexual Orientation and gender Identity in Nigeria, 2017.

The Lutheran World Federation;

- Security first for refugees from Nigeria, 30 januari 2018.

Transparency International:

- Corruption perception index 2017, https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017 geraadpleegd op 22 februari 2018.

28 Too Many:

- Country Profile: FGM in Nigeria, 2016.
- Nigeria: The Law and FGM, juni 2018.

UN Development Programme:

- National Human Development Report, 2015 Human Security and Human Development in Nigeria, 12 mei 2016.

UNHCR:

- Guidance note on refugee claims relating to female genital mutilation, mei 2009.
- International protection considerations with regard to people fleeing northeastern Nigeria (The states of Borno, Yobe and Adamawa) and surrounding region-Update II, oktober 2016.
- On-going operational screening in Borno, Yobe and Adamawa States, november 2017.
- Fact Sheet, Nigeria 01-31 January 2018.

UNICEF:

- Civilian Joint Task Force in Northeast Nigeria Signs Action Plan to End Recruitment of Children, 15 september 2017

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs:

- Nigeria northeast humanitarian overview, September 2017 version 2, 11 september 2017.

UNODC:

- Corruption in Nigeria, Bribery: public experience and response, 2017

UN Population Fund:

- An activist's story, 21 september 2016
- FGM/C in Nigeria telling stories, Raising Awareness, Inspiring Change, mei 2017.

UN Security Council:

- S/2017/2349.
- Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Nigeria, 10 april 2017.

United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF):

- Annual Report 2017, april 2017.
- Annual Report 2018, april 2018

United States Department of State:

- Country report on Human Rights Practices 2016, 2017.
- Trafficking in Persons report 2017, 2017.
- Country Reports on terrorism 2016, juli 2017.

United States Institute on Peace:

- Nigeria's New Threat: Guns, Cows and Clashes Over Land. Muslim-Christian Overtones Inflammate Violence Between Herders and Farmers, 20 april 2017

University of Toronto/Reprohealthlaw blog:

- *Africa (Nigeria): ECOWAS Court challenges vagrancy laws that target women*, oktober 2017.

Web Foundation:

- Women's Rights Online: translating access into empowerment, oktober 2015
<http://webfoundation.org/docs/2015/10/womens-rights-online21102015.pdf>, geraadpleegd op 13 november 2017.

World Food Programm:

- WPF Nigerian situation report 20, september 2017

Nieuwsberichten

Agro Nigeria

AllAfrica

Al Jazeera

Al Jazirah Nigerian newspapers

Association for Progressive Communication

BBC

CNN

Council on Foreign Relations

Daily Post

Daily Trust

Defenceweb

De Standaard

De Volkskrant

Guardian (Nigeria en UK)

Independent

International Centre for Investigative Reporting

Law Pavilion

National Management Identity Commission

Newsweek

Nigerian Bar
Nigeria Health Watch
Nigerian Observer
Nigerian Tribune
NOS
NRC
Premium Times
Pulse
Punch
Reuters
Sahara reporters
Sky news
Spiegel TV
Staatscourant
The Cable, news and views unlimited
The News
The New York Times
The Nigerian Voice
The Post and Courier
The Sun
The Washington Post
This Day
Trouw
TV continental.com
United Nations News Centre
Vanguard
Voice of America
Voices4Change

5.2 Afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
ACJA	Administration of Criminal Justice Act
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data project
AIDS	Acquired Immun Deficiency Syndrome
APC	All Progressives Congress
AHI	Action Health Incorporated
AI	Amnesty International
AU	Afrikaanse Unie
CAT	Committee against Torture
CED	Committee on Enforced Disappearance
CIA	Central Intelligence Agency
CJTF	Civilian Joint Task Force
CNN	Cable News Network
CPJ	Committee to Protect Journalists
EASO	European Asylum and Support Office
ECA	Eastern Consultative Assembly
ECOWAS	Economic Community of West African States
EUTF	European Union Trust Fund
FCT	Federal Capital Territory
FGM	Female Genital Mutilation
HIV	Human Immunodeficiency virus
HRW	Human Rights Watch
ICC	International Criminal Court
ICG	International Crisis Group
ICRC	International Committee of the Red Cross
IMN	Islamic Movement in Nigeria
IOM	International Organization for Migration
IPOB	Indigenous People of Biafra
IRBC	Immigration and Refugee Board of Canada
IS	Islamic State
ISP	Internet Service Provider
LGA	Local Government Area
LHBT	Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Transgender
MASSOB	Movement for the Actualisation of the Sovereign State of Biafra
NAPTIP	National Agency for Prohibition of Traffic in Persons and Other Related Matters
NBA	Nigerian Bar Association
NHRC	National Human Rights Commission
NIA	National Intelligence Agency
NIMC	National Identity Management Commission
NIN	National Identification Number
NIS	Nigeria Immigration Service
NNPC	Nigerian National Petroleum Corporation
NSCDC	Nigeria Security and Civil Defence Corps
NSWA	Nigerian Sex Workers Association
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OPDS	Operation Delta Safe
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
PDP	Peoples Democratic Party
PRAWA	Prisoners Rehabilitation and Welfare Action

SARS	Special Anti-Robbery Squad
SIRP	Society for the Improvement of Rural People
UNDP	United Nations Development Programme
UNFPA	United Nations Population Fund
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
USCIRF	United States Commission on International Religious Freedom
VAPP	Violence Against Persons Prohibition
VN	Verenigde Naties

5.3 Kaart

